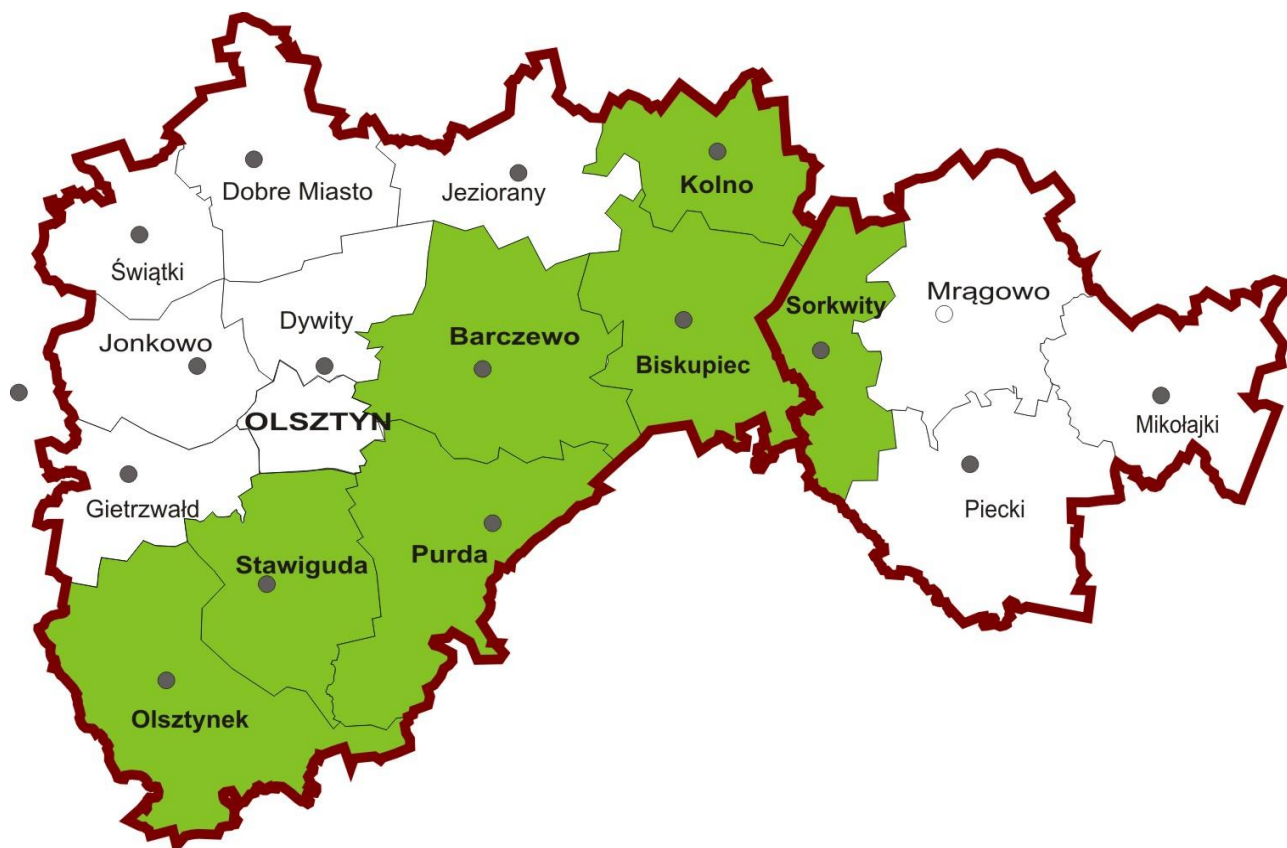

Lokalna Strategia Rozwoju Lokalne Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia”

Luty 2013

Lokalna Strategia Rozwoju Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia”

**Barczewo – Biskupiec Reszelski – Kolno
Olsztynek – Purda – Sorkwity – Stawiguda**

Luty 2013 rok

SPIS TREŚCI

1. Charakterystyka LGD jako jednostki odpowiedzialnej za realizację strategii	5
1.1. Nazwa i status prawny LGD oraz data jej rejestracji i numer w Krajowym Rejestrze Sądowym	5
1.2. Opis procesu budowania partnerstwa	6
1.3. Charakterystyka członków LGD albo jej partnerów i sposób rozszerzania/zmiany składu LGD	9
1.4. Struktura organu decyzyjnego – Rady	10
1.5. Zasady i procedury funkcjonowania LGD oraz organu decyzyjnego wraz z określeniem procedury naboru pracowników i warunków funkcjonowania biura LGD	14
1.6. Kwalifikacje i doświadczenie osób wchodzących w skład ciała decyzyjnego	18
1.7. Doświadczenie LGD i członków LGD albo jej partnerów w realizacji operacji	18
2. Definicja obszaru objętego LSR wraz z uzasadnieniem jego wewnętrznej spójności	19
2.1. Uwarunkowania przestrzenne	19
2.2. Uwarunkowania geograficzne	21
2.3. Uwarunkowania przyrodnicze	23
2.4. Uwarunkowania historyczne i kulturowe	26
2.5. Ocena społeczno-gospodarcza obszaru	29
2.6. Specyfika obszaru	37
3. Analiza SWOT dla obszaru objętego LSR, wnioski wynikające z przeprowadzonej analizy	41
4. Cele ogólne i szczegółowe LSR oraz planowane do realizacji przedsięwzięcia	44
4.1. Cele ogólne i szczegółowe	44
4.2. Planowane do realizacji przedsięwzięcia	47
5. Wizja i misja Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenia „Południowa Warmia”	54
6. Spójność specyfiki obszaru z celami LSR	55
7. Uzasadnienie podejścia zintegrowanego dla planowanych w ramach LSR przedsięwzięć	57
8. Uzasadnienie podejścia innowacyjnego dla planowanych w ramach LSR przedsięwzięć	60
9. Procedura oceny zgodności operacji z LSR, procedury wyboru operacji przez LGD w ramach działania oraz procedury odwołania od rozstrzygnięć organu decyzyjnego, w tym przyjęte przez LGD kryteria lokalne wraz z opisem procedury ich zmiany	62
9.1. Procedura naboru wniosków o dofinansowanie	62
9.2. Kryteria lokalne przyjęte przez LGD	67
9.3. Opis procedury zmiany kryteriów lokalnych	67
10. Budżet LSR dla każdego roku realizacji LSR	68
10.1. Budżet Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” na lata 2009–2015	69
10.2. Harmonogram realizacji przedsięwzięć i operacji zaplanowanych do realizacji w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju dla obszaru LGD Południowa Warmia	71
11. Opis procesu przygotowania i konsultowania LSR	72
12. Opis procesu wdrażania i aktualizacji LSR	76

12.1. Wdrażanie lokalnej strategii rozwoju _____	76
12.2. Monitoring strategii _____	78
12.3. Podstawowe zasady aktualizacji strategii _____	81
13. Zasady i sposób dokonywania ewaluacji własnej _____	85
14. Powiązania LSR z innymi dokumentami planistycznymi związanymi z obszarem objętym LSR _____	87
15. Planowane działania/przedsięwzięcia/operacje realizowane przez LGD w ramach innych programów wdrażanych na obszarze LSR wraz z określeniem zabezpieczeń przed nakładaniem się pomocy _____	119
16. Przewidywany wpływ realizacji LSR na rozwój regionu i obszarów wiejskich _____	133
17. Informacja o załącznikach _____	135

1. Charakterystyka LGD jako jednostki odpowiedzialnej za realizację strategii

1.1. Nazwa i status prawny LGD oraz data jej rejestracji i numer w Krajowym Rejestrze Sądowym

Na terenie sześciu gmin: Kolno, Biskupiec, Barczewo, Purda, Stawiguda oraz Olsztynek znajdujących się na ziemiach należących dawniej do ziem historycznej Warmii powołana do życia została **Lokalna Grupa Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia”**. W roku 2011 rozszerzyła swój obszar o Gminę Sorkwity leżącą na granicy Warmii i Mazur.

Stowarzyszenie o nazwie: **Lokalna Grupa Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia”** jest dobrowolnym, samorządnym i trwałym zrzeszeniem o celach niezarobkowych społeczności wiejskiej oraz osób świadczących usługi na rzecz rozwoju obszarów wiejskich i ochrony dziedzictwa historycznego i kulturowego obszaru Gminy Barczewo, Gminy Biskupiec Reszelski, Gminy Kolno, Gminy Olsztynek, Gminy Purda, Gminy Stawiguda, Gminy Sorkwity.

Stowarzyszenie jest apolityczne i nie jest związane z jakimkolwiek wyznaniem.

Lokalna Grupa Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” została powołana w formie stowarzyszenia z siedzibą w Barczewie przy ulicy Plac Ratuszowy1, 11-010 Barczewo w dniu 29 maja 2007 r., a wniosek o jego rejestrację został złożony w Krajowym Rejestrze Sądowym w dniu 06.06.2007 r.

W dniu 5 lipca 2010 roku Lokalna Grupa Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” zmieniła adres siedziby, na ul. Mickiewicza 40, p.II, p.1, 11-010 Barczewo.

Lokalna Grupa Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” została zarejestrowana w Krajowym Rejestrze Sądowym w dniu 10.07.2007 r. pod numerem 0000283938. Stowarzyszenie posiada numer identyfikacyjny REGON: 280221505 oraz numer identyfikacji podatkowej NIP: 7393637607.

Celem Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” jest działanie na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, między innymi poprzez:

- promocję obszarów wiejskich obszaru LGD Stowarzyszenie „Południowa Warmia”,
- mobilizowanie ludności do brania aktywnego udziału w procesie rozwoju obszarów wiejskich położonych na terenie gmin objętych działaniem LGD Stowarzyszenie „Południowa Warmia”,
- upowszechnianie i wymianę informacji o inicjatywach związanych z aktywizacją ludności na obszarach wiejskich położonych na obszarze LGD Stowarzyszenie „Południowa Warmia”,
- rozwijanie i umacnianie postaw aktywnego współdziałania w rozwoju społeczeństwa obywatelskiego mieszkańców obszaru LGD,
- współpracę ze służbami doradztwa rolniczego i innymi podmiotami świadczącymi usługi doradcze (publicznymi i prywatnymi),
- współdziałanie z samorządami i innymi podmiotami w sprawach związanych z działalnością Stowarzyszenia i jego członków,
- współpracę i wymianę doświadczeń z Lokalnymi Grupami Działania działającymi na obszarze Unii Europejskiej.

1.2. Opis procesu budowania partnerstwa

Michael Geddes przyjął definicję partnerstwa społecznego na podstawie badań przeprowadzonych w wielu krajach „starej” Unii w celu odróżnienia lokalnego partnerstwa społecznego od spontanicznych, niesformalizowanych procesów współpracy różnych sektorów na szczeblu lokalnym. Definicja opiera się na przesłankach wyróżniających lokalne partnerstwo od innych form współpracy. Partnerstwo musi posiadać:

- formalnie zorganizowaną strukturę działania,
- potencjał aktywizacji grup interesu i angażowania partnerów z szerokiego spektrum społecznego,
- wspólną agendę i wielowymiarowy program działania, zadanie zwalczania bezrobocia, biedy i wykluczenia oraz promocję spójności społecznej.

Partnerstwo lokalne łączy zaangażowanie władz samorządowych, organizacji pozarządowych, instytucji publicznych, szkół, przedsiębiorców oraz innych instytucji i stowarzyszeń, które chcą przyczynić się do lokalnego rozwoju. Celem zawiązywanych partnerstw jest przyczynianie się do efektywniejszego rozwiązywania lokalnych problemów i wykorzystywania lokalnego potencjału.

Szeroko rozumiany rozwój lokalny wymaga zaangażowania wielu partnerów. Administracja nie jest w stanie aktualnie sama planować i realizować programów rozwoju, ponieważ z uwagi na swój złożony charakter wymagają one wielostronnej kooperacji. Wymagają łączenia wiedzy i doświadczeń, które znajdują się w różnych grupach społecznych i instytucjach.

Partnerstwo stało się odpowiedzią na specyficzne wymagania stawiane przez charakter współczesnej gospodarki, a także zmiany zachodzące w „małych ojczyznach”. Stało się ono narzędziem do budowania potencjału, który pozwala na sprawne konkurowanie z innymi społecznościami lokalnymi w zakresie podnoszenia jakości życia mieszkańców.

Budowanie szerokiego partnerstwa na rzecz rozwoju społeczności lokalnej nie jest zadaniem łatwym, wymaga zwykle długotrwałej pracy. Owocuje ona jednak powstaniem zaufania partnerów do siebie, które jest podstawą do współdziałania lokalnych podmiotów.

Partnerstwa społeczne pozwalają zaktywizować organizacje, instytucje i osoby ważne dla społeczności lokalnej w celu wspólnego rozwiązywania istniejących już problemów oraz przyjmowania strategii działania rozwojowego. Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) wyróżnia trzy główne kierunki działań partnerstw, które poprawiają lokalne zarządzanie:

- partnerstwa stymulują i promują wykorzystanie rządowych działań, które są zgodne z lokalnymi priorytetami, w zakresie np. rozwoju ekonomicznego czy spójności społecznej. Partnerstwa pracują z potencjalnymi odbiorcami publicznych lub rządowych programów. Pomagają mieszkańcom lokalnych społeczności w korzystaniu z tych programów, wspomagają lokalne grupy w ubieganiu się o granty, upowszechniają informacje,
- partnerstwa pomagają swoim członkom z sektora publicznego w doborze takich działań rządowych, które pasują do lokalnych potrzeb i celów. Przybliżają publiczne, rządowe programy do lokalnie zidentyfikowanych celów,

- partnerstwa łączą różne programy i lokalne inicjatywy, dzięki czemu optymalizują ich wzajemny wpływ. Identyfikują i wykorzystują szanse do łączenia i wzmacniania efektów publicznych programów i lokalnych inicjatyw. Partnerstwa szukają efektu synergii, który pozwala na maksymalizowanie wpływu wysiłku i zaangażowania zgodnego z lokalnymi priorytetami. Partnerstwa przekonują swoich członków do łączenia zasobów we wspólnych projektach.

Zdolność do tworzenia partnerstw lokalnych jest istotnym mechanizmem rozwojowym, który przesądzi o przewadze konkurencyjnej danego środowiska lokalnego w stosunku do innych.

Mając na uwadze większą aktywizację lokalnych społeczności w dniu 9 lutego 2007 roku w Urzędzie Miejskim w Barczewie odbyło się spotkanie informacyjne na temat założeń i celów programu Leader. W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele Gmin: Barczewo, Biskupiec, Purda i Kolno oraz przedstawiciel Centrum Rozwoju Obszarów Wiejskich działający przy Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie, który zachęcał do utworzenia Lokalnej Grupy Działania. Efektem spotkania był podpisany list intencyjny deklarujący powołanie stowarzyszenia w formie Lokalnej Grupy Działania.

11 kwietnia 2007 roku list intencyjny został podpisany przez przedstawicieli 6 gmin z terenu Powiatu Olsztyńskiego (Barczewo, Biskupiec Reszelski, Kolno, Stawiguda, Purda, Olsztynek). Przedstawiciele wspomnianych gmin uważają, że tylko podejście typu LEADER pozwoli na osiągnięcie celów odnowy wsi, poprzez budowanie kapitału społecznego – aktywizację mieszkańców, przyczynianie się do powstawania nowych miejsc pracy na obszarach wiejskich, polepszenie zarządzania lokalnymi zasobami oraz współpracy.

Realizując oddolne, partnerskie podejście do rozwoju obszarów wiejskich, sześć gmin miało świadomość, że musi połączyć się w Lokalną Grupę Działania, w skład której wejdą partnerzy gospodarczy i społeczni, przedstawiciele ludności wiejskiej, w tym rolnicy, kobiety i młodzież.

Grupa przyjęła roboczą nazwę Dolina Pisy.

Gminy zadeklarowały, co następuje:

- utworzenie stowarzyszenia przedstawicieli sześciu gmin w formie Lokalnej Grupy Działania pod roboczą nazwą DOLINA PISY,
- przygotowanie Lokalnej Strategii Rozwoju dla Lokalnej Grupy Działania DOLINA PISY,
- opracowywanie dokumentów i prowadzenie działań wynikających z bieżącej realizacji PROW 2007-2013.

15 maja 2007 roku odbyło się kolejne spotkanie informacyjne, na którym przedstawiciel firmy EC Euro Consulting Sp. z o.o. w Olsztynie przedstawił założenia i cele programu Leader. Wspomniął także o doświadczeniu krajów unijnych związanych z tworzeniem lokalnych grup działania. Przedstawiciele gmin, którzy podpisali listy intencyjne rozpoczęli pracę nad opracowaniem statutu przyszłej lokalnej grupy działania.

W dniu 29 maja 2007 roku w auli Szkoły Podstawowej nr 1 w Barczewie doszło do spotkania członków założycieli Lokalnej Grupy Działania, podczas którego wybrano nazwę i siedzibę Stowarzyszenia „Południowa Warmia”, przyjęto statut oraz powołano Komitet Założycielski, który został upoważniony do zarejestrowania Stowarzyszenia „Południowa Warmia” z siedzibą w Barczewie przy ulicy Plac Ratuszowy 1, 11-010 Barczewo w Sądzie Rejonowym w Olsztynie (VIII Wydział KRS ul. Partyzantów 70, 10-523 Olsztyn) oraz zwołania pierwszego zebrania Przedstawicieli.

6 czerwca 2007 roku w Sądzie Rejonowym w Olsztynie (VIII Wydział KRS ul. Partyzantów 70, 10-523 Olsztyn) został złożony wniosek o rejestrację Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia”, czego wynikiem był fakt wpisania go do Krajowego Rejestru Sądowego 10 lipca 2007 roku.

Na pierwszym Walnym Zebraniu Członków LGD Stowarzyszenia „Południowa Warmia” w dniu 10 września 2007 roku został wybrany Zarząd Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia”, w skład którego weszli:

1) Prezes	Lech Jan Nitkowski
2) Wiceprezes	Daniel Dobrzański
3) Sekretarz	Elżbieta Samorajczyk
4) Skarbnik	Jacek Kuczajowski
5) Członek Zarządu	Dariusz Jarosiewicz
6) Członek Zarządu	Mirosław Stegienko

oraz Komisja Rewizyjna Stowarzyszenia, w skład której weszli:

1) Przewodniczący	Iwona Janczara Bloch
2) Wiceprzewodniczący	Regina Szpindor
3) Sekretarz	Elżbieta Zacharewicz

Na Walnym Zebraniu Członków LGD Stowarzyszenia „Południowa Warmia” w dniu 4 października 2007 roku wybrano skład Rady Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia”. 20 stycznia 2009 roku odbyło się kolejne Walne Zebranie. Podjęto Uchwałę nr 1/09 Walnego Zebrania Członków dotyczącą uzupełnienia składu Rady:

1) Przewodniczący	Jerzy Laskowski
2) Wiceprzewodniczący	Wioletta Dobrzańska
3) Sekretarz	Mariola Łukowska
4) Członek Rady	Jerzy Kamiński
5) Członek Rady	Zofia Wielgus
6) Członek Rady	Ewelina Storonianańska
7) Członek Rady	Teresa Kacperska
8) Członek Rady	Henryk Duda
9) Członek Rady	Halina Zmysłowska
10) Członek Rady	Justyna Haber-Biały
11) Członek Rady	Jerzy Raczyk
12) Członek Rady	Jarosław Wojtecki

Powstanie Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” zapoczątkowało opracowanie Lokalnej Strategii Rozwoju. Działanie to miało na celu umożliwienie mieszkańcom obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju realizacji projektów w ramach tej strategii. Realizacja strategii powinna przyczynić się do poprawy jakości życia na obszarach wiejskich, m.in. poprzez wzrost aktywności lokalnych społeczności oraz stymulowanie powstawania nowych podmiotów gospodarczych.

1.3. Charakterystyka członków LGD albo jej partnerów i sposób rozszerzania/zmiany składu LGD

Charakterystyka partnerów/członków:

Lokalna Grupa Działania Stowarzyszenia „Południowa Warmia” utworzona została przez 38 podmiotów: osoby fizyczne i prawne. Obecnie w skład Stowarzyszenia wchodzi 87 osób reprezentujące:

- Sektor publiczny – 7 podmiotów,
- Sektor społeczny – 63 osób,
- Sektor gospodarczy – 17 osoby.

Sektor gospodarczy i społeczny stanowią łącznie ponad 91,95% członków stowarzyszenia.

Wykaz członków LGD stanowi załącznik nr 15.

Sposób rozszerzania składu Lokalnej Grupy Działania „Południowa Warmia”:

Nowi członkowie są przyjmowani do Stowarzyszenia uchwałą Zarządu po spełnieniu przez nich warunków opisanych w statucie z chwilą jej podjęcia.

Od uchwały zarządu odmawiającej przyjęcia w poczet członków przysługuje odwołanie do Walnego Zebrania Członków w terminie 14 dni od jej doręczenia. Uchwała Walnego Zebrania Członków jest ostateczna i podejmowana na najbliższym Walnym Zebraniu Członków.

Członkiem zwyczajnym Stowarzyszenia może być:

- osoba prawna, w tym jednostki samorządu terytorialnego,
- każdy pełnoletni obywatel Polski mający pełną zdolność do czynności prawnych i niepozbawiony praw publicznych, w szczególności pochodzący z obszarów wiejskich,
- cudzoziemiec mający miejsce zamieszkania na terenie Polski, reprezentujący społeczność wiejską bądź zainteresowany działaniem na rzecz rozwoju wsi i rolnictwa.

Członkiem wspierającym może być osoba fizyczna bądź prawna, która zadeklarowała wsparcie na rzecz Stowarzyszenia.

Warunkiem uzyskania członkostwa zwyczajnego jest złożenie pisemnej deklaracji o następującej treści: „Akceptuję cele stowarzyszenia, zobowiązuję się do czynnego uczestniczenia w jego pracach i opłacania składek, a nadto do uiszczenia wpisowego określonego w uchwale podjętej przez walne zebranie”.

Członkowie zwyczajni mają prawo do:

- zgłaszania do władz Stowarzyszenia wniosków dotyczących jego działalności,
- biernego i czynnego wyboru do władz Stowarzyszenia,
- uczestnictwa we wszystkich formach działalności Stowarzyszenia,
- korzystania z pomieszczeń i urządzeń Stowarzyszenia na zasadach określonych w odrębnych regulaminach,
- korzystania z pomocy Stowarzyszenia na zasadach określonych w odrębnych regulaminach.

1.4. Struktura organu decyzyjnego – Rady

Skład Rady:

Zgodnie ze Statutem Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” w skład Rady wchodzi od 9 do 14 osób wybieranych przez Walne Zebranie spośród swoich członków.

Na podstawie uchwały nr 9/07 Walnego Zebrania Członków i uchwały nr 1/07 Rady Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” z dnia 4 października 2007 roku, oraz uchwały nr 1/09 Walnego Zebrania Członków z 20 stycznia 2009 r. w skład **Rady** LGD weszli:

1. Przewodniczący	Jerzy Laskowski
2. Wiceprzewodniczący	Wioletta Dobrzańska
3. Sekretarz	Mariola Łukowska
4. Członek Rady	Jerzy Kamiński
5. Członek Rady	Zofia Wielgus
6. Członek Rady	Ewelina Storonianańska
7. Członek Rady	Teresa Kacperska
8. Członek Rady	Henryk Duda
9. Członek Rady	Halina Zmysłowska
10. Członek Rady	Justyna Haber-Biały
11. Członek Rady	Jerzy Raczyk
12. Członek Rady	Jarosław Wojtecki

Rada Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” działa na podstawie zasad określonych w Statucie LGD przyjętym uchwałą Walnego Zgromadzenia Członków nr 2/07 z dnia 29 maja 2007 roku oraz na podstawie zasad ujętych w Regulaminie Pracy Rady Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” przyjętym uchwałą Walnego Zgromadzenia Członków nr 8/07 z dnia 4 października 2007 roku, oraz uchwałą nr 3/09 Walnego Zebrania Członków z 20 stycznia 2009 r.

Rada Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” ponosi odpowiedzialność za swoją pracę przed Walnym Zebraniem Członków.

Członek Rady nie może być równocześnie członkiem Zarządu lub Komisji Rewizyjnej, ani pracownikiem biura LGD „Południowa Warmia”.

Kadencja Rady trwa 3 lata licząc od dnia wyboru i opiera się na pracy społecznej jej członków.

Sposób powoływania i zmiany składu Rady:

Zgodnie z Regulaminem Pracy Rady Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” wybory członków Rady dokonywane są spośród nieograniczonej liczby kandydatów będących członkami zwyczajnymi LGD. Kandydatem na członka Rady osoby prawnej może być ustanowiony w tym celu jej pełnomocnik.

Wybory członków Rady mają charakter jawny lub tajny. Wybór przyjmuje zwykłą większością głosów w obecności, w pierwszym terminie co najmniej połowy ogólnej liczby Członków Zwyczajnych uprawnionych do głosowania, a w drugim terminie, bez względu na ilość obecnych. Sposób głosowania będzie ustalany każdorazowo przez Walne Zebranie Członków.

Powołanie Rady rozpoczyna się powołaniem Przewodniczącego Rady, a następnie pozostałych członków. Nowo powołana Rada na pierwszym posiedzeniu wybiera spośród swoich członków Wiceprzewodniczącego i Sekretarza, resztę składu Rady stanowią jej Członkowie.

W razie zmniejszenia liczby członków Rady Stowarzyszenia poniżej 9 osób, Walne Zebranie Członków dokonuje wyborów uzupełniających na najbliższym posiedzeniu.

Członkostwo w Radzie ustaje na skutek rezygnacji członka lub odwołania go przez Walne Zgromadzenie Członków, czego można dokonać w każdym czasie.

Rola i zadania Rady:

Rada obraduje na protokołowanych posiedzeniach, które zwołuje Przewodniczący, a w razie jego nieobecności, Wiceprzewodniczący Rady.

Rada Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” realizuje zadania wynikające z postanowień jej Statutu oraz uchwał Walnego Zebrania Członków.

Zgodnie ze Statutem Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia”, Rada jest organem Stowarzyszenia, do którego wyłącznej kompetencji należy wybór projektów, zaplanowanych do realizacji w ramach opracowanej przez lokalną grupę działania Lokalnej Strategii Rozwoju.

Rada Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” podejmuje uchwały zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy jego członków. W głosowaniu, które jest jawne, biorą udział wyłącznie członkowie Rady Stowarzyszenia. W przypadku równej ilości głosów decyduje głos Przewodniczącego, a w razie jego nieobecności, Wiceprzewodniczącego.

Szczegółowe zasady pracy Rady określa regulamin pracy Rady uchwalony przez Walne Zebranie Członków.

W Radzie LGD poszczególne sektory są reprezentowane w następujący sposób (zgodnie z uchwałą nr 1/09 Walnego Zebrania Członków Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” z dnia 20 stycznia 2009 roku w sprawie zmiany składu Rady Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia”):

Lp.	Imię i nazwisko	Reprezentowany sektor	Gmina
1	Jerzy Laskowski	publiczny	Purda
2	Wioletta Dobrzańska	społeczny	Kolno
3	Mariola Łukowska	społeczny	Barczewo
4	Jerzy Kamiński	gospodarczy	Purda
5	Zofia Wielgus	społeczny	Biskupiec
6	Ewelina Storonianańska	gospodarczy	Barczewo
7	Teresa Kacperska	społeczny	Biskupiec
8	Henryk Duda	publiczny	Kolno
9	Halina Zmysłowska	społeczny	Olsztynek
10	Justyna Haber-Biały	społeczny	Olsztynek
11	Jerzy Raczyk	społeczny	Stawiguda
12	Jarosław Wojtecki	gospodarczy	Biskupiec

Zgodnie z uchwałą nr 6/10 Walnego Zebrania Członków Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” z dnia 24 czerwca 2010 r. **wyboru Przewodniczącego Rady**

Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” oraz **uchwałą nr 7/10** Walnego Zebrania Członków Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” z dnia 24 czerwca 2010 r. **wyboru członków Rady** Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” oraz **uchwałą nr 4/11** Walnego Zebrania Członków Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” z dnia 25 stycznia 2011 roku w sprawie **zmiany składu Rady** Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” skład Rady przedstawia się następująco:

Lp.	Imię i nazwisko	Reprezentowany sektor	Gmina
1	Jerzy Laskowski	publiczny	Purda
2	Wioletta Dobrzańska	społeczny	Kolno
3	Danuta Zielonka	społeczny	Barczewo
4	Jarosław Parol	gospodarczy	Purda
5	Jan Ordon	społeczny	Purda
6	Ewelina Storonianańska	gospodarczy	Barczewo
7	Teresa Kacperska	społeczny	Biskupiec
8	Henryk Duda	publiczny	Kolno
9	Halina Zmysłowska	społeczny	Olsztynek
10	Jerzy Raczyk	społeczny	Stawiguda
11	Jarosław Wojtecki	gospodarczy	Biskupiec

45,5% składu Rady LGD stanowią kobiety.

W lipcu 2011 roku w związku z rozszerzeniem obszaru LGD Południowa Warmia o Gminę Sorkwity konieczne było rozszerzenie składu Rady o przedstawicieli tej Gminy. Zgodnie z **uchwałą nr 12/11** Walnego Zebrania Członków Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” z dnia 27 lipca 2011 roku w sprawie **zmiany składu Rady** Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” skład Rady przedstawia się następująco:

Lp.	Imię i nazwisko	Reprezentowany sektor	Gmina
1	Jerzy Laskowski	publiczny	Purda
2	Wioletta Dobrzańska	społeczny	Kolno
3	Danuta Zielonka	społeczny	Barczewo
4	Jarosław Parol	gospodarczy	Purda
5	Jan Ordon	społeczny	Purda
6	Ewelina Storonianańska	gospodarczy	Barczewo
7	Teresa Kacperska	społeczny	Biskupiec
8	Henryk Duda	publiczny	Kolno
9	Halina Zmysłowska	społeczny	Olsztynek
10	Jerzy Raczyk	społeczny	Stawiguda
11	Jarosław Wojtecki	gospodarczy	Biskupiec
12	Józef Maciejewski	publiczny	Sorkwity
13	Dariusz Sarbiewski	społeczny	Stawiguda
14	Monika Wadowska	społeczny	Biskupiec

43% składu Rady LGD stanowią kobiety.

W lutym 2013 roku uzupełniono skład Rady.
Zgodnie z **uchwałą nr 3/13** Walnego Zebrania Członków Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” z dnia 26 lutego 2013 roku w sprawie **zmiany składu Rady** Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” skład Rady przedstawia się następująco:

Lp.	Imię i nazwisko	Reprezentowany sektor	Gmina
1	Jerzy Laskowski	publiczny	Purda
2	Wioletta Dobrzańska	społeczny	Kolno
3	Danuta Zielonka	społeczny	Barczewo
4	Ewelina Storoniańska	gospodarczy	Barczewo
5	Jarosław Wojtecki	gospodarczy	Biskupiec
6	Teresa Kacperska	społeczny	Biskupiec
7	Monika Wadowska	społeczny	Biskupiec
8	Henryk Duda	publiczny	Kolno
9	Agnieszka Tomaszewska	społeczny	Olsztynek
10	Jarosław Parol	gospodarczy	Purda
11	Jan Ordon	społeczny	Purda
12	Józef Maciejewski	publiczny	Sorkwity
13	Jerzy Raczyk	społeczny	Stawiguda
14	Dariusz Sarbiewski	społeczny	Stawiguda

43% składu Rady LGD stanowią kobiety.

Procedura wyłączenia Członków Rady od głosowania we własnej sprawie:

Podczas głosowania nad wyborem projektu, w stosunku do którego zachodzą okoliczności budzące wątpliwości co do bezstronności Członka Rady LGD, Członek Rady zobowiązany jest do wyłączenia się z głosowania. W tym celu przed głosowaniem nad wyborem projektu każdy z Członków Rady podpisuje deklarację bezstronności i poufności dotyczącą każdego projektu pod groźbą kary za fałszywe składanie oświadczeń (załącznik 12).

Przed przystąpieniem do głosowania Przewodniczący Rady pyta wszystkich obecnych na zebraniu, czy ktokolwiek wie o okolicznościach mogących wywołać wątpliwości, co do bezstronności członków Rady biorących udział w głosowaniu.

Jeżeli zachodzą okoliczności budzące wątpliwości co do bezstronności Członka Rady, w szczególności występują okoliczności sprzeczne z deklaracją bezstronności i poufności jest on wyłączany z głosowania przez Przewodniczącego Rady, fakt ten odnotowuje się w protokole.

Jeżeli zachodzą okoliczności budzące wątpliwości co do bezstronności Przewodniczącego Rady, w szczególności występują okoliczności sprzeczne z deklaracją bezstronności i poufności jest on wyłączany z głosowania przez Wiceprzewodniczącego Rady, fakt ten odnotowuje się w protokole. W przypadku nieobecności Wiceprzewodniczącego posiedzenie Rady jest odwoływane.

1.5. Zasady i procedury funkcjonowania LGD oraz organu decyzyjnego wraz z określeniem procedury naboru pracowników i warunków funkcjonowania biura LGD

Statutowymi organami Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” są:

- **Walne Zebranie Członków,**
- **Rada,**
- **Zarząd,**
- **Komisja Rewizyjna.**

Statut Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” stanowi, że **Walne Zebranie Członków** jest najwyższą władzą Stowarzyszenia. W Walnym Zebraniu Członków biorą udział: członkowie zwyczajni z głosem stanowiącym oraz członkowie wspierający i zaproszeni goście z głosem doradczym.

Do kompetencji Walnego Zebrania Członków należy:

- dokonywanie zmian w statucie,
- dokonywanie wyboru członków Zarządu Komisji Rewizyjnej oraz Rady i ich odwoływanie,
- uchwalanie Lokalnej Strategii Rozwoju i jej aktualizacja,
- rozpatrywanie i zatwierdzenie sprawozdań z działalności Zarządu i Komisji Rewizyjnej oraz udzielanie absolutorium Zarządowi na wniosek Komisji Rewizyjnej,
- zatwierdzanie budżetu Stowarzyszenia oraz określenie maksymalnej sumy zobowiązań, jakie może zaciągać Zarząd w danym roku, bez zgody Walnego Zebrania Członków,
- wyrażanie zgody na obciążanie majątku oraz zbycie bądź obciążanie nieruchomości,
- ustalenie wysokości składek członkowskich i wpisowego,
- rozpatrywanie skarg członków Stowarzyszenia na działalność Zarządu, Komisji Rewizyjnej i Rady.

Zaciąganie zobowiązań dotyczących realizacji projektów współfinansowanych ze środków zewnętrznych, wynikających z LSR, nie wymaga zgody Walnego Zebrania Członków.

Uchwały Walnego Zebrania Członków podejmowane są w głosowaniu jawnym z wyjątkiem wyborów i odwoływania władz Stowarzyszenia, kiedy głosowanie ma charakter tajny lub jawny, a sposób głosowania będzie ustalany każdorazowo przez Walne Zebranie Członków.

Walne Zebranie Członków podejmuje uchwały zwykłą większością głosów w obecności, w pierwszym terminie, co najmniej połowy ogólnej liczby Członków Zwyczajnych uprawnionych do głosowania, a w drugim terminie, bez względu na ilość obecnych, a każdemu zwyczajnemu członkowi Stowarzyszenia przysługuje jeden głos.

Skład i zadania **Rady** Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” zostały omówione w poprzednim punkcie niniejszej strategii.

Zarząd jest organem wykonawczym Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia”. W skład jego wchodzi 6 osób wybranych przez Walne Zebrania Członków.

Zgodnie z uchwałą Walnego Zgromadzenia Członków nr 4/07 z dnia 10 września 2007 roku i uchwałą Zarządu Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” nr 1/07 w skład Zarządu weszli:

- 1) Lech Jan Nitkowski – Prezes,
- 2) Daniel Dobrzański – Wiceprezes,

- 3) Elżbieta Samorajczyk – Sekretarz,
- 4) Jacek Kuczajowski – Skarbnik,
- 5) Dariusz Jarosiewicz – Członek Zarządu,
- 6) Mirosław Stegienko – Członek Zarządu.

Zgodnie z uchwałą nr **8/11** Walnego Zebrania Członków Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” z dnia 25 stycznia 2011 roku, uchwałą nr **11/11** Walnego Zebrania Członków Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” z dnia 27 lipca 2011 roku w sprawie **zmiany składu Zarządu** Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” oraz uchwałą nr **1/12** Zarządu skład Zarządu Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” z dnia 23 stycznia 2012 roku w sprawie **aktualizacji danych członków Zarządu** skład Zarządu przedstawia się następująco:

- 1) Lech Jan Nitkowski – Prezes
- 2) Tomasz Piłat – Wiceprezes
- 3) Daniel Dobrzański – Wiceprezes
- 4) Elżbieta Halina Samorajczyk – Sekretarz
- 5) Jacek Andrzej Kuczajowski – Skarbnik
- 6) Dariusz Jarosiewicz – Członek Zarządu
- 7) Artur Zenon Wrochna – Członek Zarządu,
- 8) Iwona Hudź – Członek Zarządu.

W związku z rezygnacją, 3 członków, z pełnienia funkcji w Zarządzie uzupełniono jego skład. Zgodnie z uchwałą nr **2/12** Walnego Zebrania Członków Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” z dnia 25 kwietnia 2012 roku w sprawie zmian w składzie Zarządu Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” oraz uchwałą nr **8/12** Zarządu Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” z dnia 16 maja 2012 roku w sprawie **wyboru władz Zarządu** skład Zarządu przedstawia się następująco:

- 1) Tomasz Piłat – Prezes
- 2) Daniel Dobrzański – Wiceprezes
- 3) Iwona Hudź – Sekretarz
- 4) Jacek Andrzej Kuczajowski – Skarbnik
- 5) Dariusz Jarosiewicz – Członek Zarządu
- 6) Teresa Poważa Jędrzejczyk – Członek Zarządu,

Zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym Zarządu Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” przyjętym uchwałą Walnego Zebrania Członków nr 7/07 z dnia 4 października 2007 roku, wybory członków Zarządu dokonywane są spośród nieograniczonej liczby kandydatów będących członkami zwyczajnymi LGD. Kandydatem na członka Zarządu osoby prawnej może być ustanowiony w tym celu jej pełnomocnik.

Wybory członków Zarządu mają charakter jawny lub tajny. Wybór przyjmuje zwykłą większością głosów w obecności, w pierwszym terminie co najmniej połowy ogólnej liczby Członków Zwyczajnych uprawnionych do głosowania, a w drugim terminie, bez względu na ilość obecnych. Sposób głosowania będzie ustalany każdorazowo przez Walne Zebranie Członków. Jeśli wybory mają charakter tajny, wówczas są przeprowadzane przez wybraną spośród Walnego Zebrania Członków trzyosobową Komisję Skrutacyjną, która ze swojego składu wybiera przewodniczącego. Głosuje się na ostemplowanych kartach, których jest tyle, ilu jest członków biorących udział w zebraniu. Po przeliczeniu głosów Przewodniczący Komisji Skrutacyjnej odczytuje protokół, podając wynik głosowania. Karty z oddanymi głosami i protokół głosowania stanowią załącznik do protokołu z Walnego Zebrania Członków.

Do zadań Zarządu Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” należy w szczególności:

- zarządzanie majątkiem Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia”,
- wykonywanie uchwał Walnego Zebrania Członków,
- zwoływanie Walnego Zebrania Członków,
- przyjmowanie członków Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia”,
- opracowanie i wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju,
- przygotowanie projektów wynikających z Lokalnej Strategii Rozwoju,
- przygotowanie wniosków o dofinansowanie projektów,
- organizowanie i prowadzenie działalności gospodarczej,
- ustalanie projektu budżetu.

Do reprezentowania stowarzyszenia upoważniany jest Prezes Zarządu lub Wiceprezes Zarządu. Natomiast do zaciągania zobowiązań majątkowych upoważnieni są dwaj członkowie Zarządu, tzn.: Prezes lub Wiceprezes Zarządu, działający łącznie z innym członkiem zarządu.

Wszyscy członkowie Zarządu pełnią funkcje honorowo, bez pobierania żadnych wynagrodzeń, nie przysługuje im prawo zwrotu kosztów przejazdu, a także wydatków poniesionych w związku z realizacją wyznaczonych zadań.

Prezes:

- organizuje i odpowiada za całokształt pracy Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia”,
- organizuje partnerską współpracę z samorządem (gminnym, powiatowym, wojewódzkim) oraz innymi organizacjami pozarządowymi i fundacjami,
- reprezentuje Lokalną Grupę Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” na zewnątrz wraz z innym członkiem Zarządu Stowarzyszenia,
- koordynuje i nadzoruje działalność członków Zarządu Stowarzyszenia,
- kieruje bieżącymi sprawami Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia”,
- nadzoruje pracę biura LGD „Południowa Warmia”,
- nawiązuje stosunek pracy z pracownikami biura LGD „Południowa Warmia”.

Wiceprezes:

- jest współorganizatorem pracy Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia”,
- zastępuje Prezesa w razie jego nieobecności lub niemożności pełnienia przez niego obowiązków,
- w porozumieniu z Prezesem reprezentuje Stowarzyszenie na zewnątrz,
- wykonuje inne zadania powierzone przez Prezesa.

Sekretarz:

- nadzoruje i wspiera działalność biura Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia”,
- sprawuje nadzór nad prawidłowym prowadzeniem dokumentacji oraz bieżącą korespondencją Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia”,
- sporządza protokoły z posiedzeń Zarządu Stowarzyszenia i Walnego Zebrania Członków (protokoły z posiedzeń Zarządu Stowarzyszenia przedstawiane są i zatwierdzane na kolejnym posiedzeniu),

- organizuje współpracę z przedstawicielami samorządów gminnych, powiatowych, wojewódzkich oraz z innymi organizacjami pozarządowymi i fundacjami,
- odpowiada za stronę www,
- bierze udział w posiedzeniach Zarządu Stowarzyszenia,
- wykonuje inne zadania powierzone przez Prezesa.

Skarbnik:

- w porozumieniu z Prezesem przygotowuje projekt uchwały budżetowej, podejmowanej przez Wolne Zebranie Członków na następny rok kalendarzowy,
- sprawuje nadzór nad prawidłową gospodarką finansową Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia”:
 - nadzoruje i wspomaga prowadzenie księgowości,
 - monitoruje zbieranie składek członkowskich,
 - podpisuje dokumentację finansową oraz umowy wraz z innymi osobami upoważnionymi do składania podpisów,
 - przygotowuje sprawozdania dotyczące finansów Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia”,
 - sporządza rachunek wyników oraz bilans roczny,
 - prowadzi dokumentację sprawozdawczą z właściwymi Urzędami.
- bierze udział w posiedzeniach Zarządu Stowarzyszenia,
- wykonuje inne zadania powierzone przez Prezesa.

Członkowie Zarządu:

- biorą udział w posiedzeniach Zarządu Stowarzyszenia,
- realizują zadania wynikające z uchwał Zarządu Stowarzyszenia i Walnego Zebrania Członków,
- inicjują i wspierają działalność Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia”,
- wykonują inne zadania powierzone przez Prezesa.

Zgodnie z uchwałą Walnego Zgromadzenia Członków nr 5/07 z dnia 10 września 2007 roku w skład **Komisji Rewizyjnej** weszli:

– Iwona Janczara Bloch	– Przewodniczący Komisji,
– Regina Szpindor	– Wiceprzewodniczący Komisji,
– Elżbieta Zacharewicz	– Sekretarz Komisji.

Komisja Rewizyjna jest organem stałego nadzoru i kontroli działalności Stowarzyszenia.

Do kompetencji Komisji Rewizyjnej należy:

- kontrola bieżącej działalności Stowarzyszenia, w tym kontrola finansowa,
- występowanie do Zarządu z wnioskami i żądaniami wyjaśnień,
- przedstawianie projektów uchwał i wniosków Walnemu Zebraniu Członków,
- składanie wniosków do Zarządu o zwołanie Nadzwyczajnego Walnego Zebrania Członków,
- zwoływanie Nadzwyczajnego Walnego Zebrania Członków w przypadkach określonych w statucie Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia”.

Zgodnie z zapisami art. 15 ust. 3 ustawy z dnia 7 marca 2007 roku o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich członkowie Rady nie mogą być równocześnie członkami organu kontroli

wewnętrznej lokalnej grupy działania ani jej zarządu. Opisane powyżej zasady, na podstawie których funkcjonuje Lokalna Grupa Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” zapewnia zachowanie rozdzielenia funkcji decyzyjnych, zarządczych i kontrolnych.

Opis stanowisk

W LGD zaplanowano stanowiska niezbędne do prawidłowego funkcjonowania samego Stowarzyszenia, jak i jego biura (w zależności od potrzeb będą tworzone dodatkowe stanowiska lub zatrudniane dodatkowe osoby na stanowiskach opisanych poniżej). Szczegółowy opis stanowisk zawarty jest w Załączniku 6.

Procedura rekrutacji pracowników

Procedura Rekrutacji Pracowników przyjęta uchwałą Zarządu Stowarzyszenia określa zasady naboru pracowników do pracy w Biurze Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” na stanowiska opisane w Załączniku 6. Celem określenia niniejszych procedur było ustalenie przejrzystych kryteriów oraz zagwarantowanie równego dostępu do miejsc pracy w Biurze Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia”. Procedura naboru pracowników LGD (załącznik 5) oraz postępowanie w sytuacji występowania trudności w zatrudnieniu pracowników (załącznik 8) zawarte są w oddzielnych załącznikach.

Warunki techniczne i lokalowe biur LGD

Warunki techniczne i lokalowe biur LGD opisane są w Załączniku 7.

1.6. Kwalifikacje i doświadczenie osób wchodzących w skład ciała decyzyjnego

Kwalifikacje i doświadczenie osób wchodzących w skład ciała decyzyjnego zostały przedstawione w formie załącznika do niniejszej Lokalnej Strategii Rozwoju, który będzie podlegał aktualizacji w zależności od zmiany składu ciała decyzyjnego (Załącznik nr 11).

1.7. Doświadczenie LGD i członków LGD albo jej partnerów w realizacji operacji

Doświadczenie Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” i jej partnerów w zakresie realizacji operacji zostało przedstawione w formie załącznika do niniejszej Lokalnej Strategii Rozwoju (Załącznik nr 17).

2. Definicja obszaru objętego LSR wraz z uzasadnieniem jego wewnętrznej spójności

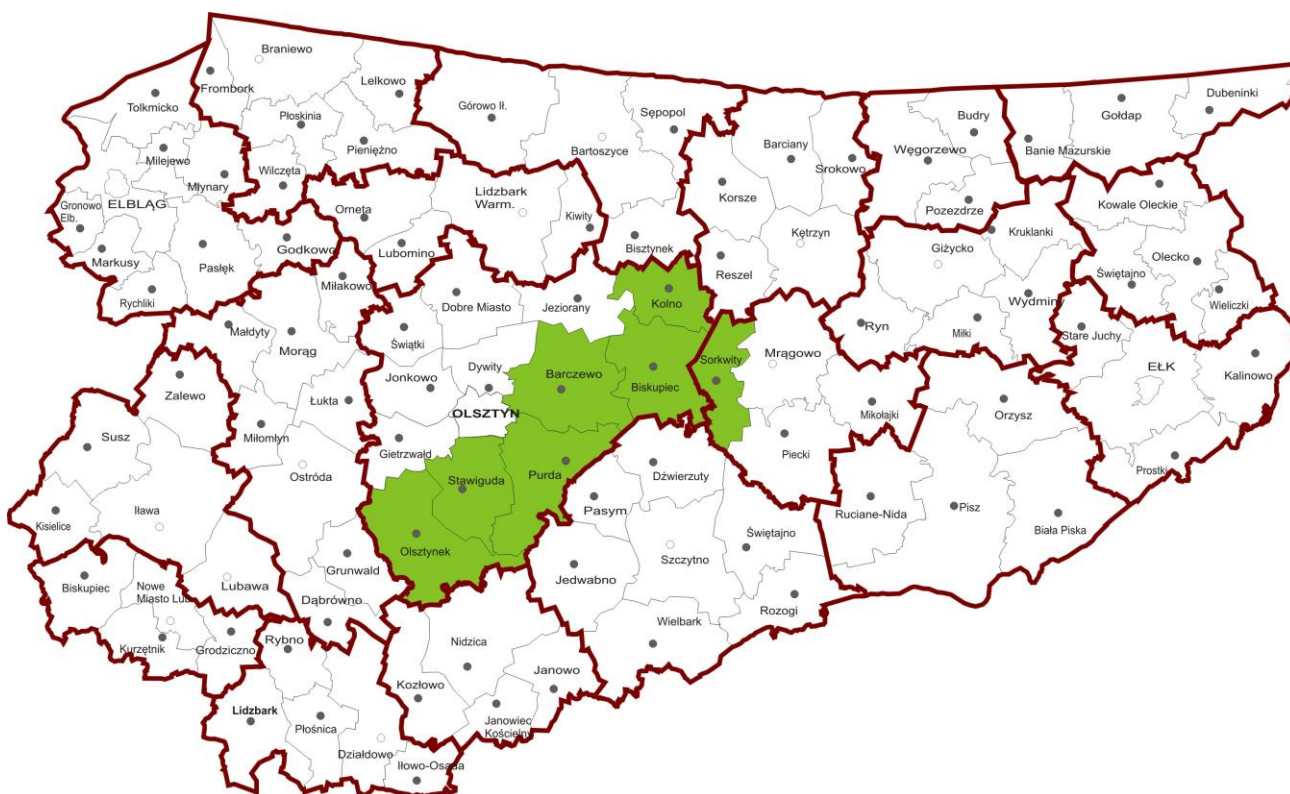
2.1. Uwarunkowania przestrzenne

Lokalna Strategia Rozwoju została sporządzona dla obszaru 7 gmin położonych w Województwie Warmińsko-Mazurskim obejmującym teren powiatu olsztyńskiego oraz część powiatu mrągowskiego.

Gminy leżą w południowej i wschodniej części powiatu olsztyńskiego oraz wschodniej części powiatu mrągowskiego i tworzą Lokalną Grupę Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia”, a są to:

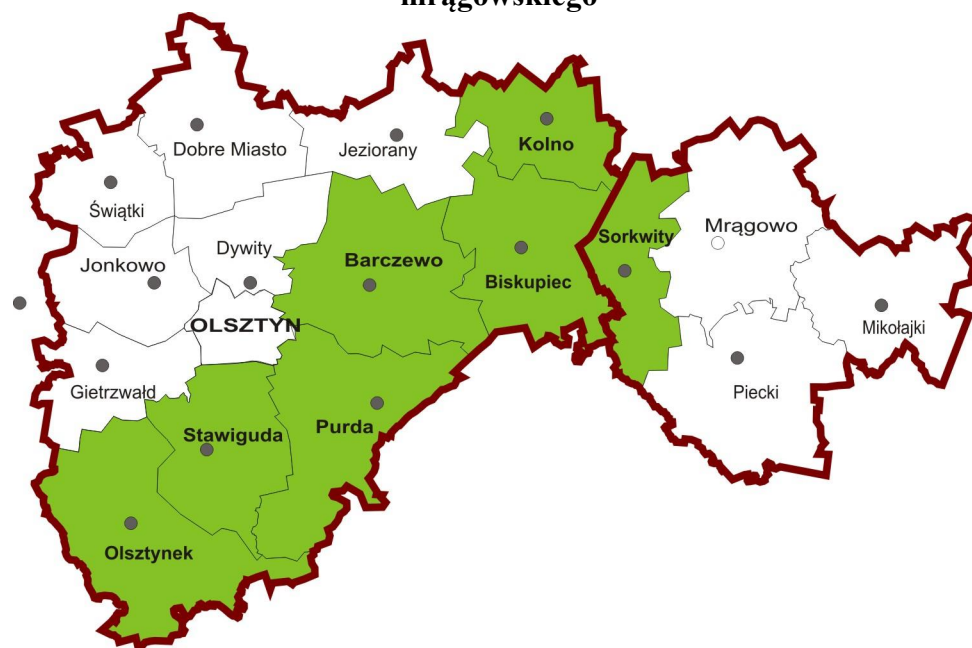
- Gmina Stawiguda,
- Gmina Olsztynek,
- Gmina Purda,
- Gmina Barczewo,
- Gmina Biskupiec,
- Gmina Kolno
- Gmina Sorkwity.

Rys. 1. Obszar Lokalnej Strategii Rozwoju na tle województwa warmińsko-mazurskiego

Źródło: opracowanie własne

Rys. 2. Obszar Lokalnej Strategii Rozwoju na tle powiatu olsztyńskiego oraz powiatu mrągowskiego

Źródło: opracowanie własne

Obszar ten jest spójny terytorialnie, łączą go tradycje historyczne, kulturowe i przyrodnicze oraz pomysł na rozwój i chęć współpracy.

Tabela 1. Gminy tworzące obszar objęty Lokalną Strategią Rozwoju

Lp.	Nazwa gminy	Typ gminy (MW – miejsko wiejska, W – wiejska)	Procent zajmowanej powierzchni	Powierzchnia (km ²)
1	Olsztynek	MW	20	371
2	Barczewo	MW	17	320
3	Purda	W	17	318
4	Biskupiec	MW	15	290
5	Stawiguda	W	12	223
6	Kolno	W	9	179
7	Sorkwity	W	10	185
8	Łącznie		100	1886

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tereny wiejskie tego obszaru zajmują powierzchnię 1 868 km², co stanowi 99,05%. Charakteryzują się czystym środowiskiem, dużą ilością mało zanieczyszczonych lasów i jezior. Miasta zajmują powierzchnię 18 km², co stanowi 0,95%, a ich charakterystyczne walory to zachowany układ urbanistyczny, niepowtarzalny charakter i klimat „małych miasteczek”, wyjątkowo silne więzi międzyludzkie i zachowany „duch czasu”.

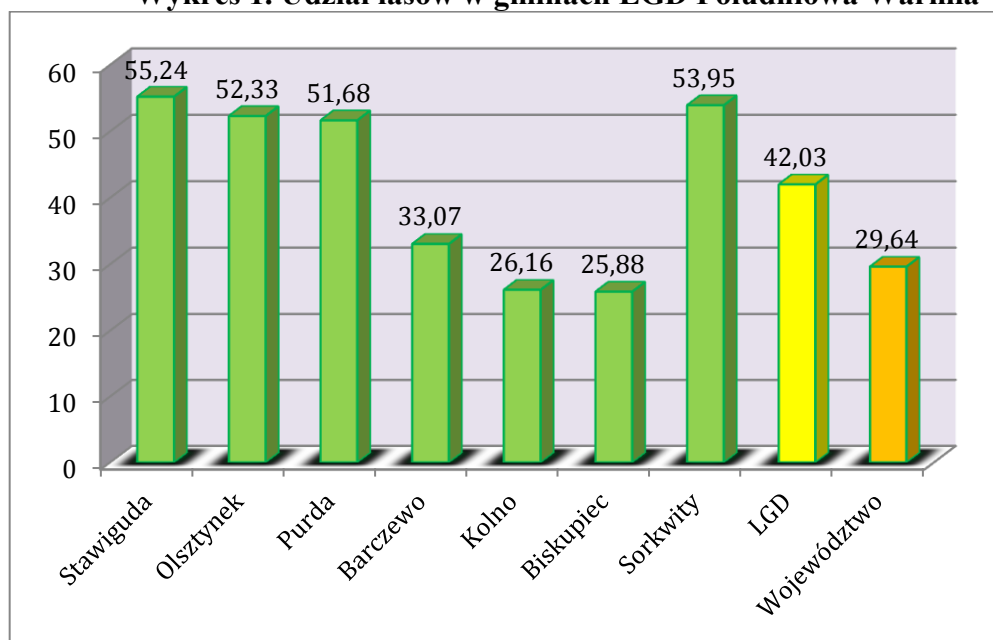
2.2. Uwarunkowania geograficzne

Obszar „Południowej Warmii” charakteryzuje się znacznie urozmaiconą hipsometrią. Teren jest bogato urzeźbiony, pagórkowato-falisty, przeciętany licznymi dolinami. Różnice poziomu wzniesień dochodzą do prawie 100 metrów w północno-wschodniej części obszaru LGD (Gmina Kolno, Gmina Biskupiec i Gmina Sorkwity) i 70 metrów w południowo-zachodniej jego części (Gmina Olsztyniek). Najbardziej łagodny charakter obszaru występuje w południowej części Gminy Purda, gdzie występuje znaczna ilość obniżeń powierzchni morenowej.

Klimat obszaru Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” odznacza się dużą różnorodnością i zmiennością. Związane jest to z przemieszczaniem się frontów atmosferycznych i częstą zmiennością mas powietrza. Średnie roczne temperatury wynoszą około 7°C, średnie sumy roczne opadów wynoszą około 600 mm, z przewagą opadów półroczna letniego, średnia liczba dni z opadem wynosi około 160-170 rocznie, a okres wegetacyjny trwa około 160-190 dni i znacznie różni się w poszczególnych latach, nawet o kilka tygodni.

Na terenie całego obszaru LGD przeważają gleby płowe i brunatne wytworzone najczęściej z piasków gliniastych, glin lekkich i pyłów (przepuszczalność średnia do małej) oraz z piasków gliniastych i pyłów (średnia przepuszczalność). W obniżeniach terenu, w miejscach wilgotnych powstały gleby hydrogeniczne: torfowe, mułowo-torfowe, murszowo-torfowe i murszowo-mineralne. Są to głównie gleby klasy III i IV.

Wykres 1. Udział lasów w gminach LGD Południowa Warmia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Olsztynie oraz Gminy Sorkwity

Struktura siedliskowa i wiekowa lasów na terenie LGD jest sprzyjająca rozwojowi rekreacji i turystyki. Siedliska przeważają żyzne, głównie jest to las świeży i las mieszany oraz mniej żyzne siedliska borowe. Wśród występujących gatunków przeważają drzewa liściaste (buk, dąb, brzoza), a z iglastych świerk. Lasy tego obszaru obok funkcji gospodarczych (produkcji drewna) i wyżej wymienionych, spełniają także funkcję ochrony przyrody. Lesistość obszaru LGD wynosi 42,03% i jest wyższa od średniej Polski (28,4%), średniej europejskiej (32%), średniej wojewódzkiej (29,64%). Szczegółowe dane przedstawia wykres 1.

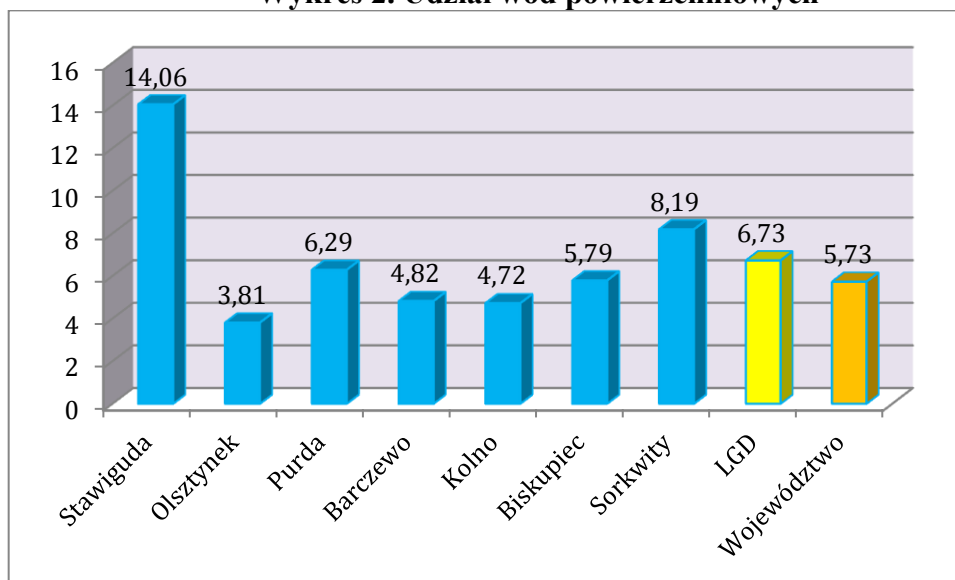
Teren LGD w większości leży w dorzeczu Wisły, w mniejszej części w dorzeczu Pregoty. Jest to obszar wododziałowy zlewni Drwęcy, Pasłęki, Łyny i rzeki Omulew. Charakteryzuje się występowaniem źródeł i cieków o niewielkich przepływach oraz bogactwem jezior. Cały omawiany obszar jest częścią Pojezierza Mazurskiego.

Na terenie LGD znajduje się większość jezior powiatu olsztyńskiego (108 jezior na 155 w powiecie), które łącznie zajmują obszar 10132,94 ha. Wśród nich znajduje się 20 jezior przekraczających powierzchnię 100 ha (największe – Jezioro Łańsk o powierzchni 1 133,08). Natomiast na terenie Gminy Sorkwity znajduje się 11 jezior, z których 5 przekracza powierzchnię 100 ha (największe – Jezioro Gielądzkie o powierzchni 480 ha).

Największe jeziora obszaru LGD to: Jezioro Luterskie o głębokości maksymalnej 20,7 m i powierzchni 735,02 ha, Jezioro Dadaj o głębokości maksymalnej 40 m i powierzchni 971,40 ha, Jezioro Wadąg o głębokości maksymalnej 35,5 m i powierzchni 489,08 ha, Jezioro Pluszne o głębokości maksymalnej 52 m i powierzchni 920,40 ha, Jezioro Łańskie o głębokości maksymalnej 53 m i powierzchni 1 133,08 km².

Cechą charakterystyczną sieci rzecznej wykształconej na terenie Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” jest jej młody wiek. Rzeki na tym obszarze bardzo często łączą ze sobą jeziora, doprowadzając i odprowadzając z nich wodę. Głównymi rzekami przepływającymi przez teren LGD są: Łyna, Pisa Warmińska, Ryn, Drwęca i Pasłęka. Udział wód powierzchniowych obszaru LGD wynosi 6,73% i jest wyższa od średniej wojewódzkiej (5,73%), a także średniej powiatu olsztyńskiego (4,56%). Szczegółowe dane przedstawia wykres 2.

Wykres 2. Udział wód powierzchniowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Olsztynie oraz Gminy Sorkwity

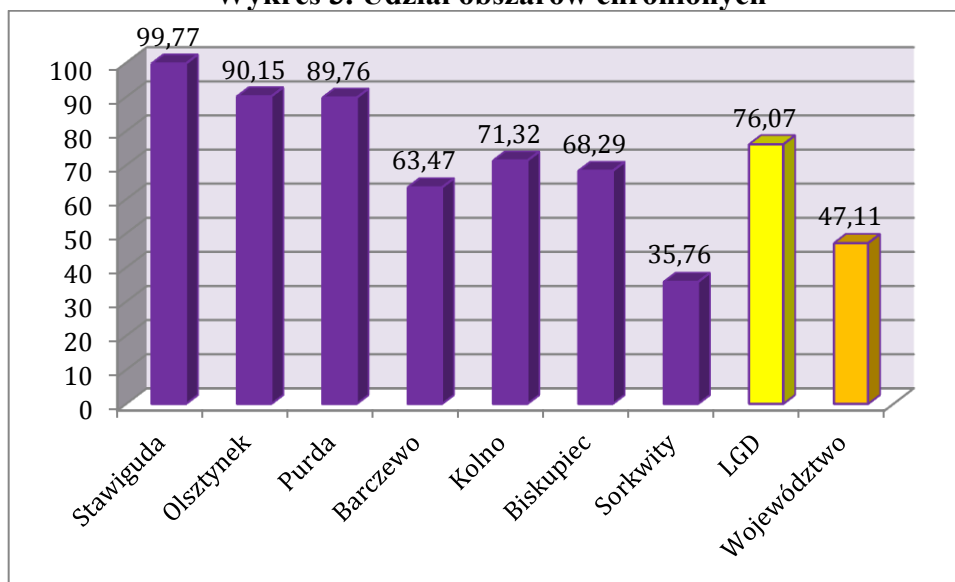
Powierzchniowe wody płynące: rzeki i jeziora przepływowe narażone są na wpływy antropogenne. Najistotniejszym czynnikiem decydującym o charakterze wód obszaru LGD jest zrzut ścieków komunalnych i przemysłowych o różnym stopniu oczyszczenia, obciążonych często znacznymi ładunkami zanieczyszczeń w postaci związków organicznych, biogennych i innych. Nawet poprawnie pracujące oczyszczalnie ścieków nie zawsze muszą być efektywne w usuwaniu związków biogennych. Trudne do rozpoznania zanieczyszczenie rozproszone

(z nieskanalizowanych miast i wsi) i zanieczyszczenia obszarowe przyczyniają się do pogarszania stanu wód.

2.3. Uwarunkowania przyrodnicze

Obszar Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” jest terenem, który nie został zniszczony działaniem człowieka. Otaczająca przyroda wraz z harmonijną zabudową zachęcają do jego zamieszkania. Dużą część tego obszaru stanowią obszary objęte prawną ochroną przyrody, w tym o międzynarodowej randze. Dotychczasowy dobry stan środowiska przyrodniczego predysponuje niniejszy teren jako obszar do zrównoważonego rozwoju. Wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe umożliwiają rozwój różnych form turystyki, rekreacji i sportu, przemysłu czystych technologii oraz rolnictwa wytwarzającego produkty najwyższej jakości (zdrowa żywność). Człowiek coraz częściej ucieka do takich miejsc, przenosząc się z przeludnionych miast, wybierając małe miejscowości wiejskie jako alternatywę, jeśli można połączyć to z łatwym dotarciem do miejsca pracy. Unikatowe cechy krajobrazowe i kulturowe tej ziemi stawiają ją wśród najciekawszych i najatrakcyjniejszych krain Polski. Wpływa na to urozmaicony krajobraz polodowcowy, z dużą ilością jezior i rzek, duża zmienność flory i fauny, jak również zachowane elementy kulturowe, harmonijnie w ten krajobraz wpisane.

Wykres 3. Udział obszarów chronionych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Olsztynie oraz Gminy Sorkwity

Środowisko przyrodnicze obszaru LGD, a zwłaszcza dziko żyjące zwierzęta i rośliny są pod nieustannym wpływem czynników, które przyczyniają się do zagrożenia, zubożenia i w konsekwencji do ograniczenia występowania oraz zaniku licznych gatunków roślin i zwierząt na obszarach swojego naturalnego zasięgu. Te niekorzystne zjawiska trzeba w miarę możliwości ograniczać, a nawet likwidować. Działania przyczyniające się do ochrony i zachowania środowiska przyrodniczego muszą odbywać się na wielu płaszczyznach, także w postaci działań ochronnych o charakterze konserwatorskim, znajdujących swój wyraz w tworzeniu w skali poszczególnych gmin, regionów i całego kraju racjonalnej sieci obszarów chronionych.

Występujące formy ochrony stosowane na obszarze LGD to: rezerwat przyrody, obszary chronionego krajobrazu, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, użytki ekologiczne, strefy ciszy, pomniki przyrody i parki wiejskie. Udział obszarów chronionych przedstawia wykres 3 (zajmują one około 1 434,77 km²):

Na terenie LGD występują następujące, najważniejsze formy ochrony przyrody:

1. Obszar Chronionego Krajobrazu Puszczy Napiwodzko-Ramuckiej,
2. Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Pasłęki,
3. Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Środkowej Łyny,
4. Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Drwęcy,
5. Obszar Chronionego Krajobrazu Lasów Taborskich,
6. Obszar Chronionego Krajobrazu Jeziora Mielno,
7. Obszar Chronionego Krajobrazu Pojezierza Olsztyńskiego,
8. Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Symsarny,
9. Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Rzeki Guber,
10. Obszar Chronionego Krajobrazu Jezior Legińsko-Mrągowskich.

Gmina Stawiguda

1. Rezerwat przyrody "Las Warmiński" o powierzchni 1798,18 ha utworzony w celu zachowania obszarów leśnych o dużym stopniu naturalności oraz przełomowego odcinka rzeki Łyny, a także leżących tu jezior: Ustrych, Galik, Jelguń i Oczko.
2. Rezerwat "Ostoja bobrów na rzece Pasłęce", utworzony w celu ochrony bobrów.
3. "Puszcza Napiwodzko-Ramucka" - jako obszar specjalnej ochrony PLB280011, zgodny z Dyrektywą Ptasią Rady Europy nr 79/409/EWG z 2.IV.1979 r.
4. "Dolina Pasłęki" - jako obszar specjalnej ochrony PLB280002, zgodny z Dyrektywą Ptasią Rady Europy nr 79/409/EWG z 2.IV.1979 r.

Gmina Olsztyn

1. Rezerwat „Rzeka Drwęca” obejmujący rzekę Drwęcę oraz pas szerokości 5 m wzdłuż jej brzegów. Rezerwat utworzony w celu ochrony środowiska wodnego i ryb w nim bytujących, a w szczególności w celu ochrony środowiska pstrąga, łososia, troci i certy.
2. Rezerwat „Ostoja bobrów na rzece Pasłęce” obejmujący rzekę Pasłękę, jezioro Saragoraz pasy gruntów przybrzeżnych o szerokości 100 m na gruntach państwowych i 10 m na gruntach prywatnych. Rezerwat utworzono w celu ochrony bobrów i ich bytowania.
3. Rezerwat „Bagno Nadrowskie” o powierzchni 65,73 ha, utworzony w celu ochrony miejsc występowania ptactwa wodnego i błotnego oraz herpetofauny (żółwia błotnego). Są tu stanowiska lęgowe, m.in. rybitwy czarnej, bąka, żurawia, kureczki nakrapianej, kureczki zielonki, wodnika, łożówki, rokitniczki i trzciniaaka.

Gmina Purda

1. Rezerwat „Jezioro Kośno”,
2. Rezerwat „Las Warmiński”,
3. Projektowany Park Krajobrazowy Puszczy Napiwodzko-Ramuckiej i jego otulina oraz obszary chronionego krajobrazu.

Gmina Barczewo

1. 8 pomników przyrody

Gmina Biskupiec

1. Rezerwat „Dębowo” o powierzchni 24,72 ha, utworzony w celu ochrony różnowiekowego naturalnego lasu bukowego; jeden z najstarszych rezerwatów utworzonych na terenie Pojezierza Mazurskiego,

2. Rezerwat „Zabrodzie” o powierzchni 27,3 ha, utworzony w celu zachowania, ze względów naukowych i dydaktycznych, stanowisk brzozy niskiej oraz fragmentu boru bagiennego zachowanego w stanie naturalnym.
3. Użytek ekologiczny „Łąki Dymerskie” ok. 400 ha – zlotowisko żurawi.
4. 3 zespoły krajobrazowo-przyrodnicze:
 - Jezioro Sorkwickie
 - Kobułkie Wzgórza
 - Rzeką Babant i Jezioro Białe

Gmina Kolno

1. Rezerwat przyrody „Bukowy”. Położony jest w kompleksie leśnym w południowo-wschodniej części gminy. Omawiany rezerwat liczy 8,35 ha powierzchni i znajduje się koło miejscowości Otry w gminie Kolno na terenie Nadleśnictwa Mrągowo, a utworzony został dla ochrony (ze względów naukowych i dydaktycznych) drzewostanu bukowego położonego na wschodnim krańcu zasięgu geograficznego buka zwyczajnego.
2. Kolejną formą ochrony, niebędącą jednak prawną formą, są parki wiejskie. Na terenie gminy znajdują się one w Górowie, Bęsi (zespoły pałacowo-parkowe), Tejstymach i Oterkach.

Na omawianym terenie znajdują się także liczne użytki ekologiczne, pomniki przyrody, strefy ciszy i zlewnie chronione. Obszar ten znajduje się w krajowej sieci ekologicznej ECONET-POLSKA i przynależy do Zielonych Płuc Polski.

Gmina Sorkwity

1. Rezerwat przyrody „Piłaki”. Rezerwat ornitologiczny o powierzchni ogólnej 52,45 ha. W skład rezerwatu wchodzi lasy, pastwiska, bagna przez które przepływa ciek „Sucha Rzeczka”, wypływający z jeziora Piłakno. Otoczenie obiektu stanowi zwarty kompleks leśny oraz użytki rolne. Teren rezerwatu to miejsce lęgowe i pierzenia żurawi lokalnych oraz odpoczynku stad żurawi przelotowych. Wypoczywa tu ok. 600 szt. Żurawi populacji bałtycko-wschodnio-europejskiej. Ponadto jest to teren żerowania i gniazdowania co najmniej trzydziestu gatunków ptaków w większości znajdujących się pod ochroną. Na obszarze rezerwatu występują również liczne chronione gatunki roślin.
2. Strefa Ochronna Rezerwatu Florystycznego „Gązwa” – położona na granicy z gminą Mrągowo. Rezerwat „Gązwa” to torfowisko wysokie i przejściowe o powierzchni 204,76 ha. W gminie Sorkwity znajduje się tylko część strefy ochronnej rezerwatu, reszta położona jest na terenie gminy Mrągowo. Występuje tu stanowisko mchu widłozęba – reliktu polodowcowego oraz sosny karłowatej.
3. Dwa zespoły przyrodniczo-krajobrazowe:
 - „Jeziora Sorkwickie”
 - „Rzeką Babant i Jezioro Białe”
4. Obszar Chronionego Krajobrazu Legińsko-Mrągowskiego
5. Obszar Natura 2000 „Puszcza Piska” (kod obszaru: PLB280008)
6. Obszar o znaczeniu dla Wspólnoty Natura 2000 „Ostoja Piska” (kod obszaru: PLB280048).
7. Pomniki przyrody – 18 szt.

2.4. Uwarunkowania historyczne i kulturowe

Teren Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” to przede wszystkim Warmia, która jest krainą historyczną obejmującą swoim zasięgiem środkową i północną część Pojezierza Olsztyńskiego, północno-zachodnią część Pojezierza Mrągowskiego i Równinę Warmińską, ale także częściowo Mazury. Warmia to obszar z wyraźnie wyodrębnioną i specyficzną historią, gospodarką, kulturowym splotem polskich, niemieckich i ukraińskich wpływów tworzących wielokulturowe społeczeństwo. Częścią Warmii jest teren LGD Stowarzyszenie „Południowa Warmia”, który jest obszarem kulturowym o wyjątkowo dużym zróżnicowaniu genetyczno-kulturowym. Przed półwieczem niemal cała ludność tego terenu z przyczyn historycznych zmieniała swoje miejsce zamieszkania. Mieszanka ludnościowa stała się powodem powstania bogatych i różnorodnych tradycji religijnych i wyznaniowych, a przede wszystkim jedynych w swoim rodzaju tradycji kulturowych. Jednym z najważniejszych wyróżników krajobrazu kulturowego tego obszaru są kapliczki przydrożne i architektura sakralna, jednak cennych walorów kulturowych znajdziemy tu znacznie więcej:

1. Grody i stanowiska obronne

Oprócz znalezisk archeologicznych świadczących o bogatej kulturze tego obszaru, milczącymi świadkami historii tego terenu są też dawne grodziska, wały i strażnice obronne. Grodziska nie były zwykle zamieszkane – stanowiły jedynie placówki wojskowe ze stałym garnizonem wojów oraz punkty schronienia dla okolicznych mieszkańców w razie najazdu wroga. Do dziś na tym terenie można spotkać wiele tego rodzaju śladów przeszłości. Przykładem mogą być np. grodziska w Marunach, Barczewku, Burszewie, Gielądzie Małym, Maradkach, Milukach, Sorkwitach, Zyndakach, dawny zamek biskupów warmińskich w Barczewie, fortyfikacje miejskie w Olsztynku i Barczewie i inne.

2. Wieś warmińska

Charakterystycznym elementem krajobrazu tego obszaru jest zabudowa wsi warmińskiej, która posiada zespół cech mniej lub bardziej popularnych odróżniająca ją od innych obszarów w Polsce:

- obiekty sakralne, nieodłączne w krajobrazie wsi: kościoły, kaplice, cmentarze, kapliczki i krzyże przydrożne,
- obiekty sakralne często otoczone starym cmentarzem z wiekowymi drzewami na planie owalnym,
- charakterystyczne ustawienie zagrody względem drogi: budynek mieszkalny umieszczony równolegle do drogi, z boku wejście na podwórko w kształcie prostokąta, zamknięte przez budynki gospodarcze,
- najczęściej spotykany budynek mieszkalny to budynek murowany z czerwonej cegły, czasami na podmurówce kamiennej, parterowy, niekiedy z użytkowym poddaszem, dachem krytym dachówką pod kątem 30-45 stopni, prostym, dwuspadowym, nieraz na ścianie kolankowej,
- budynki gospodarcze o charakterystycznej formie: często drewniane bądź połączone z kamieniem lub cegłą, przykryte dachem dwuspadowym z dachówki, o nachyleniu 30-45 st.

Przykładami mogą być wsie: Jedzbark, Rzeck, Lutry, Mierki, Klebark Wielki, Ruś i inne.

3. Architektura drewniana

Z wsią warmińską związane są zachowane, choć dość rzadkie przykłady dawnego budownictwa, niemal zupełnie opartego na konstrukcji z drewna. Są to przede wszystkim oryginalne chaty wiejskie, które pochodzą głównie z XIX wieku, jednak ich styl architektoniczny jest dużo

starszy, sięgający swymi korzeniami zapewne jeszcze XVI/XVII stulecia. Dają one wyobrażenie o charakterystycznym i oryginalnym wyglądzie dawnej warmińskiej wsi. Wyróżniającą ich cechą było oddzielenie budynków mieszkalnych od gospodarczych. Wszystkie zagrody posiadały także dwa ogródki – warzywny z tyłu budynku mieszkalnego i kwiatowy od frontu. Budynki miały konstrukcję przeważnie szkieletową lub zrębową, dwuspadowy dach pokryty strzechą. Przykładami mogą być: chałupy w Lamkowie, Lichtajnach, Butrynach, Rusi i innych miejscowościach.

4. Architektura mieszkalna

Mimo zniszczeń spowodowanych pod koniec II wojny światowej głównie przez wkraczającą Armię Czerwoną, w części miast obszaru LGD zachowały się, wpisane w jeszcze średniowieczny układ ulic, XVIII i XIX-wieczne kamienice mieszczańskie.

Są to, nieliczne niestety, obiekty późnobarokowe, w większej ilości natomiast neoklasycystyczne, secesyjne, eklektyczne. Warmińskie zabytki architektury mieszkalnej świadczą niewątpliwie o bogatej w tradycje i style przeszłości ziemi warmińskiej, a tym samym stanowią atrakcję turystyczną.

Przykładami mogą być zachowane układy urbanistyczne Barczewa, Biskupca i Olsztynka, a także zabudowa w Skajbotach, Lamkowie, Suwie i innych miejscowościach.

Na terenie Gminy Sorkwity wsie mają przeważnie XIV, XV i XVI-wieczny rodowód. Kształtowały się w dwojaki sposób – w powiązaniu z siedliskiem dworskim oraz czynszowo-zagrodowy. Zabudowa pochodzi głównie z przełomu XIX i XX w. i ma charakter kalenicowy.

5. Pałace i dworki

Warmińska szlachta charakteryzowała się niską w porównaniu do polskiej i litewskiej magnaterii zamożnością, nigdy też nie stała się potężną siłą, o co dbali biskupi warmińscy. Pomimo tych negatywnych uwarunkowań, warmińscy szlachcice budowali sobie okazałe (na miarę swoich możliwości) rezydencje. Efektem tego są dawne pałace i dworki, które stanowią niezwykle ważne dziedzictwo kulturowe. Niestety, stan techniczny większości z nich jest zatrważający. Nieliczne dworki dostały się w prywatne ręce lub w posiadanie rozmaitych organizacji i stowarzyszeń, co spowodowało, że w wyniku kosztownych remontów na nowo stały się przepięknym świadectwem bogatej przeszłości Warmii.

Przykładami mogą być dworki w: Tumianach, Bęsi, Górowie, Płatynach, Klewkach, Gagławkach i innych miejscowościach.

Na terenie Gminy Sorkwity zachowała się stosunkowo nieliczna grupa obiektów związanych z ziemiaństwem wschodniopruskim. Odzwierciedleniem tej historii mogą być zespół dworsko-parkowy w Jełmuniu, zespół pałacowo-ogrodowy w Sorkwitach, dwór w Jędrychowie, Janiszewie, Kozłowie, Rozogach, Pustnikach, Miłukach, Rybnie.

6. Kapliczki przydrożne

Najbardziej charakterystycznym elementem warmińskiego krajobrazu, elementem niejako kształtującym „warmińskość” i będącym „znakiem rozpoznawczym” regionu są przydrożne kapliczki. To typowe dla Warmii zabytki sakralne na trwałe wpisane z krajobrazem wiejskim dawnego biskupiego dominium i z nim kojarzone. Elementem wyróżniającym kapliczki Warmii spośród innych tego typu obiektów jest ich charakterystyczna i niepowtarzalna architektura, wyrastająca z różnorodnego dziedzictwa kulturowego i zaszłości historycznych Warmii. Jest to w pierwszej kolejności dziedzictwo architektury i sztuki ludowej, wypracowanej autonomicznie przez lokalnych, anonimowych twórców. Drugą tradycją jest czerpanie z historycznych stylów architektonicznych, wreszcie trzecią – z rozwiązań technicznych i dorobku kultury starożytnej, której nośnikiem i przekazicielem było chrześcijaństwo.

Przykładami mogą być kapliczki w: Kaplitynach, Biesowie, Lutrach, Świerkocinie, Butrynach i wielu innych miejscowościach.

7. Kościoły Warmii i Mazur

Kościoły z terenu LGD są utrwalonymi od wieków znakami jej przestrzeni duchowej z ich charakterystyczną czerwienią gotyckiej cegły, kamieniami polnymi, głazami fundatorów, a także z wyjątkowym położeniem na wzgórzach i w otoczeniu zieleni. Architektura sakralna Warmii rozpoczyna się od późnośredniowiecznego gotyku niemieckiego. Pierwsze kościoły z XIV wieku w tym typie budowano według jednego wzoru: bryła kościoła niezbyt wielka, z jednolitą przestrzenią wnętrza - prostokątną salą bez podziałów. Ściana prezbiterialna zawsze zwrócona na wschód. Początkowo nie budowano kościołów od razu z wieżami, lecz przystawiano je do bryły później. Wiele wiejskich kościołów do dziś posiada drewniane wieże. W XIX wieku, gdy zamożne chłopstwo warmińskie stać było na rozbudowę kościołów, dobudowywano do starych brył nawy boczne i podłużne, zmieniając kształt brył budowli i ich pierwotny charakter. Pojawiła się wówczas mieszanina stylu neoromańskiego i neogotyckiego.

Przykładami mogą być: kościoły w Raszagu, Bartołtach Wielkich, Rynie Reszelskim, Klewkach i wiele innych.

Grupa zabytkowych obiektów sakralnych na terenie Gminy Sorkwity jest duża. W Sorkwicach istnieje kościół ewangelicki z lat 1593-1607, przebudowany 1693-99, wieża została wybudowana w latach 1701-1712. Ostateczna forma kościoła nie uległa zmianie od 1754. Inne ważne dla historii obiekty to: kościół ewangelicki z 1855 r. oraz kaplica p.w. św. Bonifacego z 1928 r. w Rybnie, kościół ewangelicki z 1881 r. i kościół p.w. św. Antoniego Padewskiego konsekrowany w 1934 r. w Warpunach.

8. Zabytki techniki i przemysłu

Człowiek od najdawniejszych czasów przejawiał działalność gospodarczą, w wyraźny sposób zmieniając środowisko przyrodnicze wokół siebie, wynikiem czego są zabytki techniki, stanowiące dowód pomysłowości i mocy twórczej tworzących je ludzi – naszych przodków. Na tym terenie są to narzędzia rolnicze, dawne sprzęty domowe, jak i budowle przemysłowe czy inne twory architektoniczne. Do najważniejszych tego typu obiektów zaliczyć niewątpliwie należy zespół zabytkowy – skansen w Olsztynku. Znajdują się tam (nagromadzone w celu udostępniania turystom) budynki przemysłowe (np. wiatrak), maszyny rolnicze oraz bogata kolekcja artykułów gospodarstwa domowego i sztuki ludowej. Obok skansenu w Olsztynku w powiecie olsztyńskim możemy natrafić na zabytkowe młyny – m.in. w Klimkowie, Pajtunach, Rusi, wiatraki – m.in. w Silicach i najpiękniejszy warmiński wiatrak – w Bęsi oraz inne zabytki techniki, w tym unikalne, piętrowe skrzyżowanie dwóch kanałów wodnych – Klebarskiego i Elżbiety w Silicach.

Posiadanie takich zasobów przyrodniczych, dziedzictwa kultury i zabytków z pewnością stanowi olbrzymi potencjał do rozwoju wszelkiego rodzaju usług turystycznych i okołoturystycznych, co z pewnością przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców LGD. Wiele możliwości w tej materii niesie nowy okres programowania i działania przewidziane w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich.

2.5. Ocena społeczno-gospodarcza obszaru

Ludność

Na obszarze objętym strategią zamieszkuje 69 944 mieszkańców¹. Począwszy od 2002 roku liczba mieszkańców nieznacznie wzrasta. Spośród 7 gmin wchodzących w skład lokalnej grupy działania największą liczbę mieszkańców ma gmina Biskupiec.

Tabela 2. Liczba ludności na obszarze funkcjonowania LGD

Wyszczególnienie	2002	2003	2004	2005	2006
Liczba ludności ogółem	68 855	69 082	69 336	69 675	69 944
Gmina Biskupiec	19 311	19 264	19 181	19 157	19 135
Gmina Kolno	3 595	3 542	3 526	3 495	3 482
Gmina Barczewo	15 977	16 134	16 253	16 419	16 482
Gmina Olsztynek	13 577	13 631	13 634	13 665	13 618
Gmina Stawiguda	4 770	4 830	4 944	5 027	5 141
Gmina Purda	6 998	7 055	7 178	7 291	7 370
Gmina Sorkwity	4 627	4 626	4 620	4 621	4 716

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Gęstość zaludnienia w województwie warmińsko-mazurskim na 1 km² od kilku lat jest najniższa w kraju i wynosi 59,4 osoby. W skali kraju wielkość ta wynosi odpowiednio 122 osoby (według danych na koniec 2005 roku). Z kolei w przypadku gmin wchodzących w skład Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” największą gęstość zaludnienia odnotowuje się w gminie Biskupiec i Barczewo. W pierwszym przypadku zawiera się w przedziale od 75 do 100 osób, w drugim od 60 do 75. Dla pozostałych gmin tj. Kolna, Stawigudy, Sorkwit i Purdy średnia gęstość zaludnienia jest zdecydowanie mniejsza niż średnia wojewódzka i mieści się w przedziale od 10 do 30 osób. Jedynie w przypadku gminy Olsztynek jest nieco większa i zawiera się w przedziale od 30 do 45 osób.

Udział kobiet na obszarze LGD w ogólnej liczbie ludności w 2005 roku wyniósł 50,55%. Wskaźnik feminizacji był szczególnie wysoki w przypadku gminy Biskupiec oraz niewiele mniejszy w przypadku gminy Barczewo. W obu tych przypadkach dość wyraźnie przekraczał średnią wojewódzką.

W strukturze ludności osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowiły nieco ponad 22% łącznej liczby mieszkańców na terenie obszaru objętego działaniem strategii. W przedziale wieku produkcyjnym znalazło się 64% ogółu mieszkańców, a w wieku poprodukcyjnym nieco ponad 12%. Największy odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym obserwuje się w gminie Purda (23,39%), najmniejszy w gminie Stawiguda (20,86%). Różnice w poszczególnych gminach w zakresie średniej liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym są więc niewielkie. W przedziale w wieku produkcyjnym największy odsetek ludności obserwuje się w gminie Stawiguda (68,10%), następnie w gminie Purda (66,64%), a najmniejszy w gminie Kolno (61,64%). W tym przypadku różnice także nie są duże. W najlepszej sytuacji jest gmina Stawiguda z największym odsetkiem ludności w wieku produkcyjnym, w najgorszej natomiast sytuacji - gmina Kolno. W przedziale wiekowym poprodukcyjnym różnice także nie przyjmują dużych wartości. Największy odsetek ludności w tym przedziale zaobserwować można ponownie w gminie Kolno (ponad 15%), następnie w gminie Olsztynek (13,21%), natomiast najmniejszy w gminie Purda (9,97%). W najgorszej sytuacji, jeśli analizujemy strukturę ludności pod kątem zdolności do podjęcia aktywności zawodowej, jest więc gmina Kolno, w której zdecydowanie większy jest udział ludności w wieku poprodukcyjnym i znacznie mniejszy w wieku produkcyjnym. W najkorzystniejszej sytuacji jest gmina Stawiguda, Barczewo i Purda. Biorąc pod uwagę w strukturze ludności płeć, należy stwierdzić, że w wieku

¹ Dane na dzień 31.12.2006 r.

przedprodukcyjnym na całym obszarze funkcjonowania LGD przeważali mężczyźni (52% łącznej liczby mieszkańców w tej grupie wiekowej), w wieku produkcyjnym także mężczyźni w tym samym stosunku procentowym, natomiast w wieku poprodukcyjnym wyraźnie dominują kobiety (67% łącznej liczby mieszkańców w tej grupie wiekowej). Taki stan rzeczy wynika przede wszystkim z faktu dłuższej średniej życia kobiet.

Tabela 3. Struktura ludności na obszarze objętym strategią²

Wyszczególnienie	Ludność w wieku przedprodukcyjnym do 17 lat		Ludność w wieku produkcyjnym		Ludność w wieku poprodukcyjnym		Ludność ogółem	
	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety
Gmina Biskupiec	2 150	2 042	6 381	6 065	720	1 645	9 251	9 752
Gmina Kolno	393	392	1 149	966	185	346	1 727	1 704
Gmina Barczewo	1 875	1 764	5 735	5 279	625	1 271	8 235	8 314
Gmina Olsztynek	1 558	1 540	4 483	4 255	623	1 178	6 664	6 973
Gmina Stawiguda	583	497	1 789	1 737	209	363	2 581	2 597
Gmina Purda	854	867	2 574	2 330	244	490	3 672	3 687
Powiat olsztyński	13 255	12 478	38 460	35 816	4 524	9 315	56 239	57 609
Gmina Sorkwity	579	588	1519	1376	203	370	2 301	2 334

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Dane przedstawione w powyższej tabeli odnieść można do tych samych zmiennych, ale dla roku 2002. W tym przypadku zauważyć można, że struktura ludności pod kątem jej zdolności do podjęcia aktywności zawodowej była bardzo podobna i podlegała tylko minimalnym wahaniom. W roku 2002 dla obszaru funkcjonowania LGD liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym stanowiła 25%, w wieku produkcyjnym 62%, a w wieku poprodukcyjnym 12%. Porównując te wyniki do danych z 2006 roku, można stwierdzić, że zmniejszyła się liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym, natomiast nieznacznie wzrosła w wieku produkcyjnym. Uzyskane wyniki mogą więc pośrednio świadczyć o mniejszym przyroście naturalnym w 2006 roku. W podziale na poszczególne gminy można zauważyć, że sytuacja np. gminy Kolno nie zmieniła się, gdyż w roku 2006, podobnie jak w roku 2002 cechował ją najmniejszy odsetek ludności w wieku produkcyjnym i największy w wieku poprodukcyjnym.

Odnosząc strukturę ludności na obszarze funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” do danych dla całego powiatu (według stanu na koniec 2006 roku) można zauważyć, że struktura ludności dla wszystkich trzech grup jest dokładnie taka sama. Średnio w powiecie w łącznej liczbie mieszkańców, ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła 22%, w wieku produkcyjnym 65%, a w wieku poprodukcyjnym 12%. Takie same wyniki otrzymano w przypadku 7 gmin wchodzących w skład LGD.

Rynek pracy

Według stanu na koniec sierpnia 2007 roku stopa bezrobocia dla województwa warmińsko-mazurskiego wyniosła 19,2%, z kolei dla obszaru powiatu olsztyńskiego równo 19%. Na obszarze objętym funkcjonowaniem Lokalnej Grupy Działania stopa bezrobocia tylko minimalnie odbiega od średniej dla powiatu, choć odnosząc rezultaty do średniej krajowej (12%) należy stwierdzić, że stopa bezrobocia dla gmin powiatu olsztyńskiego poza samym miastem Olsztynem (5%) jest dużo wyższa. Bezrobocie na obszarze LGD częściej występuje wśród ludzi młodych bez wykształcenia i bez stażu pracy. Ponad połowa bezrobotnych to kobiety, z których większość to osoby młode, bez kwalifikacji zawodowych i pozostające bez pracy od ponad dwóch lat. Wśród mężczyzn dominują osoby w średnim wieku, bez wykształcenia, ze stażem pracy od 1 do 5 lat, również pozostające bez

²Dane na dzień 31.12.2006 r.

pracy ponad 24 miesiące. Większość osób bezrobotnych na koniec czerwca 2007 roku nie posiadało prawa do pobierania zasiłku.

Tabela 4. Bezrobotni w gminach obszaru funkcjonowania LGD³

	Zarejestrowani		Z prawem do zasiłku	
	Ogółem	W tym kobiet	Ogółem	W tym kobiet
Ogółem powiat olsztyński	7053	4353	1567	861
m. i gm. Barczewo	1189	711	311	179
m. i gm. Biskupiec	1210	774	254	142
Gmina Kolno	318	195	68	40
m. i gm. Olsztynek	788	487	190	92
Gmina Purda	504	314	80	42
Gmina Stawiguda	231	130	50	24
Gmina Sorkwity	3651	2012	782	311

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Poniżej w tabeli przedstawiono w ujęciu za ostatnie pięć lat liczbę osób pracujących na obszarze LGD.

Tabela 5. Liczba pracujących w głównym miejscu pracy dla obszaru LGD

Wyszczególnienie	2002	2003	2004	2005	2006
Gmina Biskupiec	2 983	3 214	3 191	3 108	3 248
Gmina Kolno	251	308	271	265	296
Gmina Barczewo	2 606	2 742	3 008	3 002	2 936
Gmina Olsztynek	2 417	2 337	2 202	2 392	2 720
Gmina Stawiguda	556	482	603	674	760
Gmina Purda	487	391	393	396	403
Gmina Sorkwity	269	274	374	228	290

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej w województwie w roku 2005 wyniosło 2016 zł, co stanowiło 85,4% wynagrodzenia w kraju. Natomiast na obszarze powiatu olsztyńskiego, a więc powiatu na którym zlokalizowanych jest 6 gmin tworzących LGD przeciętne wynagrodzenie mieściło się w przedziale średniej wojewódzkiej (od 90 do 100% średniej wojewódzkiej).

Gospodarka lokalna

Łącznie na obszarze funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” zlokalizowanych jest 4 929 podmiotów gospodarczych. Wśród nich najwięcej zlokalizowanych jest w gminach o statucie miejsko-wiejskim, tj. Biskupiec, Olsztynek i Barczewo. Na terenie tych gmin funkcjonuje ogółem prawie 75% wszystkich podmiotów gospodarczych znajdujących się w obszarze funkcjonowania LGD. Na obszarze pozostałych gmin (gmin wiejskich) podmiotów gospodarczych jest znacznie mniej. W przypadku gminy Kolno i Sorkwity taki stan rzeczy wynika przede wszystkim z faktu, że są to gminy głównie o charakterze rolniczym cechujące się również niewielką powierzchnią całkowitą w porównaniu do innych gmin na obszarze LGD. Z kolei gminę Purda cechuje wysoki poziom lesistości i duże rozproszenie sieci osadniczej, stąd też wynika niewielka ilość podmiotów gospodarczych. W przypadku gminy Stawiguda na taki stan rzeczy składa się, podobnie jak w przypadku gminy Purda, wysoka lesistość oraz niewielka powierzchnia całkowita gminy (nieco większa od gminy Kolno). Mimo tego faktu, podmiotów gospodarczych jest prawie pięciokrotnie więcej niż w tej gminie, Główną przyczyną

³Dane na dzień 30.06.2007 r.

takiego stanu rzeczy jest bliskość dużego ośrodka miejskiego. Szczegółowe dane na temat liczby podmiotów funkcjonujących na obszarze LGD przedstawiono w poniższej tabeli.

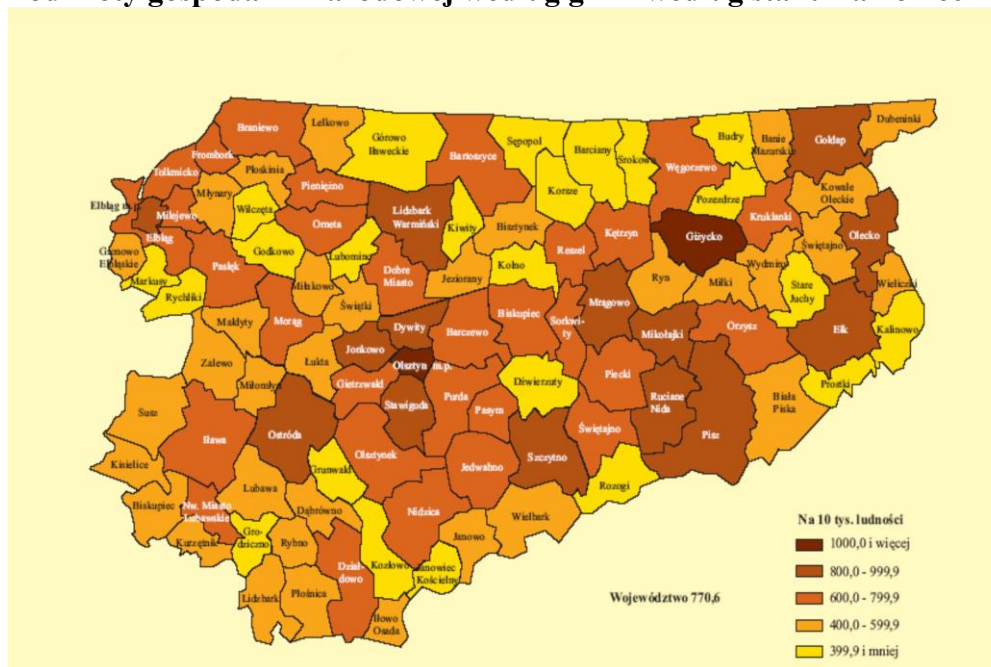
Tabela 6. Wykaz podmiotów gospodarczych na terenie funkcjonowania LGD

Wyszczególnienie	2002	2003	2004	2005	2006
Podmioty gospodarcze na obszarze LGD ogółem w tym:	4 510	4 746	4 786	4 794	4929
Gmina Biskupiec	1 293	1 325	1 345	1 341	1 338
Gmina Kolno	112	130	125	121	125
Gmina Barczewo	969	1 021	1 037	1 031	1 081
Gmina Olsztynek	1 000	1 028	1 036	1 023	1 043
Gmina Stawiguda	416	461	481	496	522
Gmina Purda	464	506	493	497	517
Gmina Sorkwity	256	275	269	285	303

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Podmioty gospodarki narodowej na koniec roku 2005 w przeliczeniu na 100 mieszkańców spośród 7 gmin tworzących LGD najliczniej występowały w gminie Stawiguda. Na 10 tysięcy mieszkańców liczba podmiotów gospodarczych mieściła się w przedziale od 800 do 1000 podmiotów. Na kolejnych miejscach z takim samym wynikiem uplasowały się gminy: Biskupiec, Barczewo, Olsztynek, Purda, Sorkwity wśród których liczba podmiotów na 10 tysięcy mieszkańców zawierała się w przedziale od 600 do 800 podmiotów. Zdecydowanie najmniej podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 tysięcy mieszkańców według stanu na koniec roku 2005 zaobserwowano w gminie Kolno (400 i mniej podmiotów).

Rys. 3. Podmioty gospodarki narodowej według gmin według stanu na koniec 2005 roku

Źródło: Opracowanie na podstawie Atlasu Statystycznego województwa warmińsko-mazurskiego 2005

Według sektorów własności w zdecydowanej większości na obszarze funkcjonowania LGD dominuje sektor prywatny, który na koniec roku 2006 stanowił 95% łącznej liczby podmiotów gospodarczych zlokalizowanych na tym obszarze.

Na obszarze objętym funkcjonowaniem Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” spośród możliwych form prawnych, w ramach których prowadzić można

działalność gospodarczą wyraźnie dominują osoby fizyczne prowadzące indywidualną działalność gospodarczą. W tej formie według stanu na koniec 2006 roku zarejestrowanych było ponad 75% łącznej liczby wszystkich podmiotów gospodarczych na obszarze LGD. Na kolejnych miejscach znalazły się spółki cywilne oraz organizacje społeczne i stowarzyszenia. Na obszarze funkcjonowania LGD zlokalizowanych jest łącznie nieco ponad 21% wszystkich podmiotów gospodarczych działających na terenie powiatu olsztyńskiego.

Z kolei w podziale na branże, w ramach których prowadzona była działalność, zauważyć można, że na obszarze funkcjonowania LGD wyraźnie dominowała sekcja G związana z handlem detalicznym i hurtowym. Przedsiębiorstwa tej branży stanowiły ponad 27% w całkowitej liczbie wszystkich podmiotów gospodarczych funkcjonujących na obszarze LGD. Na kolejnych miejscach znalazła się sekcja K związana z obsługą nieruchomości, wynajmem i usługami związanymi z prowadzeniem działalności gospodarczej (16%) oraz branża budowlana (11%). Działalność produkcyjna (8,8%) znalazła się na miejscu czwartym.

Największe zakłady pracy zlokalizowane są na terenie gmin: Biskupiec, Olsztynek, Barczewo i Stawiguda. Najprężniej działające podmioty gospodarcze na terenie obszaru funkcjonowania LGD przedstawia poniższe zestawienie.

1. Na terenie gminy Barczewo:

- MB MEBLE BARCZEWO” Sp. z o.o.- produkcja mebli i innych wyrobów z drewna,
- „JUMAR” Sp. z o.o.- produkcja artykułów spożywczych i napojów,
- Gospodarstwo Ogrodnicze Łęgajny Sp. z o.o.- ogrodnictwo, warzywnictwo, przetwórstwo i konserwowanie owoców i warzyw, produkcja i dystrybucja ciepła,
- ABAKUS Sp. z o.o.- zakład przerobu drewna,
- „TEWES – BIS” Sp. z o.o.- produkcja maszyn stosowanych w przetwórstwie żywności, tytoniu i napojów, aparatury rozdzielczej i sterowniczej energii elektrycznej, systemów do sterowania procesami przemysłowymi, drewna i wyrobów z drewna, wyrobów z tworzyw sztucznych, metalowych wyrobów;

2. Na terenie gminy Biskupiec:

- PPHU "STYROPOL" Sp. z o.o.,
- PPHU POMAROL S.A.,
- Zakład Doświadczalny Przemysłowego Instytutu Maszyn Budowlanych "BUMAR",
- MARDI Sp. z o.o.;

3. Na terenie gminy Olsztynek:

- „TYMBARK” S.A. w Olsztynku,
- Zakład „Provimi” w Olsztynku,
- Gospodarstwo Rolne w Waplewie,
- Wytwórnia Octu i Musztardy w Olsztynku,
- TRANSPED-LAS w Olsztynku,
- Tartak w Dębowej Górze;

4. Na terenie gminy Stawiguda:

- Producent okien drewnianych KARO;

5. Na terenie gminy Sorkwity:

- Mazurscy Producenci Rolni Sp. z o.o. w Sorkwitych,
- Wytwórnia Makaronów „Makary” w Sorkwitych,
- Piekarnia w Warpunach
- Piekarnia w Sorkwitych

Na pozostałym obszarze LGD tj. gminie Kolno i Purda brak jest dużych zakładów przemysłowych.

Wiodącą funkcję gospodarczą gminy Kolno jest rolnictwo, które stanowi głównie miejsca pracy na terenie gminy. Aktualnie funkcjonuje tu 449 gospodarstw rolnych, wśród których gospodarstwa liczące powyżej 20 ha stanowią ok. 15%. Średnia wielkość gospodarstwa rolnego, łącznie z gospodarstwami wielkoobszarowymi (18 ha) jest większa niż przeciętna w województwie (14 ha). Największym przedsiębiorstwem rolnym działającym na terenie gminy jest „JAROL” Spółka z o.o. z siedzibą w Sątopach. Funkcjonują również gospodarstwa farmerskie liczące po kilkaset hektarów. Produkcja przemysłowa na terenie gminy nie rozwinęła się. Działa tu jeden duży zakład przerobu drewna, przetwórstwem rolno-spożywczym zajmowały się (dane NSP 2002) 3 gospodarstwa rolne.

W gminie Purda brak jest dużych zakładów przemysłowych oraz warunków do szerszego rozwoju funkcji przemysłowych. Rzutują na to ograniczenia związane z ochroną środowiska przyrodniczego i brak szerszej bazy surowcowej (poza surowcem drzewnym i w ograniczonym zakresie kruszywa, kredy jeziornej, torfu). Gmina posiada dość znaczne zasoby wód podziemnych, których pobór stanowi 12% zasobów dyspozycyjnych, jednakże brak „bezpiecznych” z punktu widzenia ochrony środowiska przyrodniczego odbiorników ścieków, może stanowić ograniczenie dla form wodochłonnych produkcji. Istniejące zakłady produkcyjne i usługowe skupiają się głównie w miejscowościach podolsztyńskich, szczególnie przy głównych trasach komunikacyjnych.

Rolnictwo

Na obszarze funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” rolnictwo, zwłaszcza w przypadku gminy Kolno, pełni funkcję wiodącą. Łącznie na całym obszarze Lokalnej Grupy Działania znajduje się 70 348 ha powierzchni użytków rolnych, co stanowi nieco ponad 41% całkowitego obszaru LGD. Spośród wszystkich rodzajów użytków rolnych (grunty orne, sady, łąki i pastwiska) największy procentowy odsetek stanowią grunty orne (69,5%), które wyraźnie dominują nad pozostałymi. Pastwiska na obszarze funkcjonowania LGD według stanu na koniec 2006 roku stanowiły niecałe 18% łącznej powierzchni użytków rolnych, łąki 12,7%. Zdecydowanie najmniejszy odsetek stanowiły sady, których łączna powierzchnia nie przekraczała 1% obszaru LGD.

Spośród 7 gmin podlegających obszarowo pod LGD, największy procentowy udział powierzchni użytków rolnych w łącznej powierzchni gminy zaobserwować można w gminie Kolno, w której stanowiły one nieco ponad 60% całkowitego jej obszaru. Na drugim miejscu znalazła się gmina Biskupiec (57%), na trzecim gmina Sorkwity (53%), a na czwartym gmina Barczewo (niecałe 50%). Dystans między gminą Kolno a Barczewo w przypadku powierzchni użytków rolnych jest więc dość wyraźny. Pogłębia się on znacznie w przypadku pozostałych trzech gmin, w przypadku których powierzchnia użytków rolnych w stosunku do powierzchni całkowitej wyniosła odpowiednio dla gminy Olsztynek 34%, gminy Purda 29 % i gminy Stawiguda 23%.

Tabela 7. Użytki rolne na obszarze LGD „Południowa Warmia”

Wyszczególnienie	Gminy						
	Barczewo	Biskupiec	Kolno	Olsztynek	Purda	Stawiguda	Sorkwity
Powierzchnia użytków rolnych (ha)w tym:	15 796	16 537	10 794	12 807	9 264	5 150	12 264
Grunty orne	11 430	9 959	7 599	9 709	6 542	3 625	7 116
Sady	146	38	12	40	22	28	20
Łąki	1 643	2 795	1 170	1 240	1 230	645	1 689
Pastwiska	2 577	3 745	2 013	1 818	1 470	852	3 439
Lasy i grunty leśne	10 444	7 590	4 899	19 580	16 782	12 361	5 506
Pozostałe grunty i nieużytki	5 413	4 911	2 141	4 816	5 773	4 741	715
Razem powierzchnia gminy	31 653	29 038	17 834	37 203	31 819	22 252	18 485

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Chcąc szczegółowo przedstawić warunki do produkcji rolnej na terenie obszaru funkcjonowania LGD, należy stwierdzić, że zwłaszcza w gminie Kolno warunki przyrodnicze są bardzo korzystne dla produkcji rolnej, głównie z powodu dobrych gleb, falisto-pagórkowatej rzeźby terenu oraz korzystnych warunków wodnych. W stosunku do ogólnej powierzchni użytków rolnych, gleby klasy III stanowią około 44 %, a klasy IV około 50 %. Gleby klas V i VI stanowią zaledwie 6% całej powierzchni użytków rolnych. Ogólny wskaźnik jakości rolniczej powierzchni produkcyjnej wynosi 76,7 pkt., czyli powyżej średniej dla województwa warmińsko-mazurskiego, który wynosi 66.6 pkt. W związku z powyższym na terenie gminy Kolno istnieją bardzo sprzyjające warunki naturalne dla intensywnego rozwoju rolnictwa, szczególnie produkcji zbóż i rzepaku oraz hodowli bydła. W południowej części gminy, w rejonie miejscowości Bęsia, Wólka i Oterki, występują nieco mniej korzystne warunki naturalne dla produkcji rolnej. Spowodowane jest to występowaniem mniej korzystnych warunków wodnych. Występują tu także, w wyższym procencie niż na pozostałym terenie gminy, gleby niższych klas bonitacyjnych.

Także w gminie Biskupiec rolnictwo wyraźnie dominuje. Według stanu na koniec 2006 roku użytki rolne zajmowały prawie 57% łącznej powierzchni gminy. Przeciętna wielkość gospodarstwa wynosiła według stanu na koniec 2004 roku 18,9 ha. Godna odnotowania jest dużą ilość gospodarstw rolnych o dużym (ponad 20 ha) areale gruntów. Średnia wielkość gospodarstwa w tej grupie wynosi 42 ha. Zagospodarowanych przez nie pozostaje ponad 76% wszystkich gruntów rolnych na terenie gminy. Największymi podmiotami, prowadzącymi działalność rolniczą są Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna w Stryjewie oraz Indykpol S.A. w Olsztynie, Zakład Produkcyjny w Stryjewie.

Infrastruktura techniczna

Drogi

Obsługę komunikacyjną na terenie Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” zapewnia system dróg o znaczeniu krajowym, regionalnym, powiatowym i lokalnym. Na terenie LGD łączna długość dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych liczy 912,01 km.

Tabela 8. Wykaz dróg na obszarze funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania

Rodzaj drogi	Gminy						
	Kolno	Biskupiec	Purda	Barczewo	Stawiguda	Olsztynek	Sorkwity
Krajowe (km)	11,21	40,80	20,25	26,00	19,00	21,00	7,62
Wojewódzkie (km)	33,13	27,00	20,00	12,00	4,00	12,00	9,63
Powiatowe (km)	54,40	102,50	101,27	107,00	49,00	79,00	82,66
Gminne (km)	35,80	b.d.	90,91	111,00	95,00	121,00	b.d

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Problemem w funkcjonowaniu dróg na obszarze LGD jest przede wszystkim zły stan nawierzchni, które ulegają niszczeniu z roku na rok. Największy wpływ na degradację ma wzrost natężenia ruchu, w tym pojazdów wysokotonazowych, zużywanie się nawierzchni, jej starzenie oraz działanie wpływów atmosferycznych.

Zaopatrzenie w wodę

Jednym z podstawowych elementów infrastruktury technicznej, wyznaczającym standard zamieszkania na danym terenie, a jednocześnie będącym warunkiem prawidłowego rozwoju społeczno-gospodarczego, jest dostępność mieszkańców do wody bieżącej z sieci wodociągowej. Na obszarze funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania 80% mieszkańców obszaru ma dostęp do sieci wodociągowej miejskiej bądź wiejskiej. Trzy najważniejsze miasta na obszarze funkcjonowania LGD, tj. Olsztynek, Biskupiec i Barczewo zwodociągowane są praktycznie w 100%.

Tabela 9. Podstawowe parametry sieci wodociągowej na obszarze funkcjonowania LGD

Wyszczególnienie	Lata				
	2002	2003	2004	2005	2006
Długość czynnej sieci rozdzielczej (km)	588,6	613,5	661,4	706,5	786,9
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej (osób)	52 824	53 332	54 621	55 845	56 189
% ludności podłączonych do czynnej sieci rozdzielczej	76,2	76,7	78,4	79,9	80,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Gospodarka ściekowa

Kolejnym istotnym elementem infrastruktury technicznej, wyznaczającym standard zamieszkania na danym terenie, a jednocześnie będącym warunkiem prawidłowego rozwoju społeczno-ekonomicznego, jest dostępność mieszkańców do sieci kanalizacyjnej. Na obszarze funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania 51% mieszkańców obszaru ma dostęp do sieci kanalizacji sanitarnej. Na przestrzeni ostatnich pięciu lat wskaźnik skanalizowania obszaru LGD nieznacznie wzrósł z niecałych 47% w roku 2002 do 51% w roku 2006. Szczegółowe dane przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 10. Podstawowe parametry sieci kanalizacyjnej na obszarze funkcjonowania LGD

Wyszczególnienie	Lata				
	2002	2003	2004	2005	2006
Długość czynnej sieci rozdzielczej (km)	224,2	272,9	286,5	306,3	348,8
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej (osób)	30 991	31 743	33 118	33 997	34 572
% ludności podłączonych do czynnej sieci rozdzielczej	46,8	47,8	49,2	50,2	51,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zaopatrzenie w energię

Obszar funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” jest w całości zelektryfikowany. Przez jej teren przebiegają linie wysokiego napięcia 220 kV i 110 kV. Istniejący układ sieci średniego napięcia 15 kV gwarantuje pokrycie aktualnego zapotrzebowania na moc i energię elektryczną, a także odpowiedni poziom niezawodności zasilania odbiorców. Przestarzałe linie niskiego napięcia są w miarę potrzeb i możliwości remontowane oraz wymieniane na nowe. Sieć linii elektroenergetycznych średniego napięcia zasilą stacje transformatorowe rozmieszczone we wsiach.

Gospodarka odpadami

Zagospodarowanie odpadów na terenie LGD wygląda odmiennie w każdej z gmin. Można za to jednoznacznie stwierdzić, że każdy z samorządów boryka się z tym problemem, który wymaga rozwiązania w najbliższym czasie. Składowiska gminne są zamknięte lub w trakcie zamykania, trwają poszukiwania nowych lokalizacji, odpady są wywożone na najbliższe składowiska do sąsiednich gmin. Na części terenu wprowadzana jest segregacja odpadów, której uczą się mieszkańcy. Problemem znowu stają się obszary wiejskie o małej gęstości zaludnienia, gdzie brak jest tradycji posiadania pojemników na odpady. LGD Stowarzyszenie „Południowa Warmia” może stać się promotorem dbałości o swój teren przez żyjących na nim mieszkańców.

Telekomunikacja

Infrastruktura telekomunikacyjna zawsze stwarzała problem na terenach o rozproszonej zabudowie. W miastach i większych skupiskach ludzkich obecnie nie ma problemu z tą usługą, do których dołączyła jeszcze usługa dostępu do Internetu. Wprowadzenie telefonów komórkowych, a także ogromne obniżki cen zakupu telefonu i kosztów korzystania z nich, rozwiązały odwieczny problem dostępu do telefonu. Praktycznie każda z sieci GSM obejmuje swym zasięgiem całość obszaru LGD. Jedynym problemem może być dostęp do tanich usług internetowych na obszarach wiejskich, co zostało w pewnym stopniu rozwiązane jednym z działań w projektowanym obecnie PROW 2007–2013.

2.6. Specyfika obszaru

Czyste środowisko, rezerваты przyrody, bogactwo rzek i jezior są szansą na zintensyfikowanie działań rozwojowych w turystyce – niepowtarzalną w innych częściach kraju. Diagnoza obszaru Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” jednoznacznie pokazuje, iż tereny te cechuje wysoki stopień wyjątkowości pod względem przyrodniczym, gospodarczym i kulturowym. Po dokonaniu analizy można wymienić następujące cechy wspólne obszaru objętego strategią:

- 1. Obszar** – siedem gmin położonych blisko siebie na terenie jednorodnym pod względem geograficznym i przyrodniczym o dużym bogactwie i zróżnicowaniu ekosystemów. Jednym z podstawowych wyróżników tego obszaru są warunki stworzone przez środowisko naturalne. To one w dużej mierze zdecydowały o historii i obecnym profilu aktywności mieszkańców. Charakterystyczna dla krajobrazu jest pofałdowana wysoczyzna morenowa, którą urozmaicają niewielkie zagłębienia wytopiskowe, o często podmokłych dnach lub wypełnione wodą. Rzeźbę terenu urozmaicają polodowcowe rynny jeziorne i pojezierne wypełnione przez jeziora oraz rzeki.

Takie ukształtowanie obszaru LGD pozwoli na stworzenie kompleksowych ofert turystycznych obejmujących cały obszar LGD. Ma to znaczenie zwłaszcza przy opracowywaniu i wytyczaniu ścieżek pieszych, rowerowych czy konnych, jak również oferty wypoczynku związanego z

wodą – szlaki kajakowe. Dodatkowo realizowane będą projekty współpracy z sąsiednimi LGD w podobnym zakresie. Specyfika i jednorodność obszaru LGD została uwzględniona w silnych stronach analizy SWOT, jak również w Przedsięwzięciu I.1.1 – Rozwój aktywności gospodarczej realizowanym za pomocą Celu ogólnego 1 –Efektywne wykorzystanie potencjału obszarów wiejskich i poprawa jakości życia na tych obszarach.

2. Przyroda –obszar ten charakteryzuje ponadprzeciętna lesistość i duży udział obszarów objętych różnymi formami ochrony. Dominują tu charakterystyczne bory sosnowe, występują te same gatunki zwierząt. Poza podobieństwami świata roślinnego i zwierzęcego, tereny te łączą zbliżone warunki klimatyczne. Wymienić można następujące wyjątkowe elementy przyrodniczego krajobrazu:

- krajobraz pagórkowaty, rolniczy,
- wysoka lesistość zwłaszcza w gminach Purda, Olsztynek i Stawiguda,
- bogactwo flory i fauny leśnej,
- ostoje lęgowe i przelotne ptaków wodno-błotnych,
- znaczne obszary podlegające szczególnej ochronie,
- stosunkowo duża bioróżnorodność środowiska przyrodniczego,
- duża gęstość sieci rzecznej,
- obfitość jezior,
- tereny dogodne do wykorzystania energii odnawialnej.

Wykorzystanie specyfiki przyrody obszaru LGD również kierunkuje działania związane z rozwojem turystyki. W tym przypadku będzie to głównie turystyka kwalifikowana, związana z obserwacją przyrody i „bezkrwawymi łowami”. Oczywiście korzystając z bogactwa przyrody bez negatywnego na nią wpływu innym kierunkiem rozwoju obszaru będą wszelkiego rodzaju produkcje i usługi proekologiczne – zarówno żywności, jak i energii z odnawialnych źródeł. Specyfika i jednorodność przyrody obszaru LGD została uwzględniona w silnych stronach analizy SWOT, jak również w Przedsięwzięciu I.1.1 – Rozwój aktywności gospodarczej realizowanym za pomocą Celu ogólnego 1 –Efektywne wykorzystanie potencjału obszarów wiejskich i poprawa jakości życia na tych obszarach.

3. Historia i kultura –obszar ten charakteryzuje się m.in. kultywowaniem podobnych tradycji, zwyczajów, występowaniem wspólnej gwary i charakterystycznych dla regionu potraw. Tworzą tu ludowi artyści, malarze i rzeźbiarze. Wymienić można następujące wyjątkowe elementy wspomnianej sfery życia:

- wspólne korzenie i podobne doświadczenia historyczne,
- typowa warmińsko zabudowa,
- występowanie obiektów o dużej wartości historycznej i kulturowej (wiele z nich zostało wpisanych do rejestru zabytków),
- występowanie zabytków sakralnych,
- działalność straży pożarnej, kół łowieckich,
- organizacja dożynek gminnych,
- liczne występowanie przydrożnych kapliczek,
- organizacja ponadgminnych imprez kulturalnych i sportowych oraz targów,
- działalność licznych zespołów amatorskich kultywujących kulturę i tradycje lokalne.

Historia i kultura obszaru LGD są bardzo istotnym elementem. Oprócz wykorzystania tych elementów w ofercie turystycznej, są one niezbędne do kształtowania tożsamości mieszkańców, jak również do ich zaktywizowania. Wszelkiego rodzaju imprezy, festyny i konkursy będą nawiązywały do bogactwa historycznego i kulturowego obszaru „Południowej Warmii”. Walory te stanowią również cenny element w projektach współpracy zarówno krajowych jak i

zagranicznych. Specyfika i jednorodność historii i kultury obszaru LGD została uwzględniona w silnych stronach i szansach analizy SWOT, jak również w Przedsięwzięciu I.3.1 – Dziedzictwo historyczne i przyrodnicze realizowanym głównie za pomocą Celu ogólnego 1 – Efektywne wykorzystanie potencjału obszarów wiejskich i poprawa jakości życia na tych obszarach.

4. Ekonomia –W strukturze ludności osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowią nieco ponad 22% łącznej liczby mieszkańców na terenie obszaru objętego działaniem strategii. W przedziale wieku produkcyjnego znalazło się ponad 65% ogółu mieszkańców, a w wieku poprodukcyjnego nieco ponad 12%. Gminy opierają swoje dochody na rolnictwie i pracy najemnej w niezbyt licznych zakładach przemysłowych. Przyglądając się poszczególnym gminom można zauważyć, że struktura działalności jest w dużej części zbliżona. Dominującą działalnością we wszystkich gminach jest handel hurtowy i detaliczny. Następnym rodzajem działalności jest przetwórstwo przemysłowe stanowiące 9-11% podmiotów w gminach. Cały obszar LGD ma bardzo dobre położenie jako potencjalna baza terenów inwestycyjnych. Bliskie położenie 170-tysięcznego Olsztyna oraz dogodna lokalizacja względem tras komunikacyjnych (drogowych) predestynują wyodrębnione przez gminy obszary inwestycyjne do roli bardzo atrakcyjnych w województwie (choć na chwilę obecną nie jest to potencjał wykorzystywany). Wszystkie gminy położone są w pobliżu najważniejszych szlaków drogowych w województwie oraz ważnych szlaków kolejowych o znaczeniu regionalnym. Równie dobrze rozbudowana jest sieć dróg gminnych i powiatowych, choć jakość tych dróg pozostawia wiele do życzenia. Podsumowując, w kontekście ekonomii obszaru zauważyć można następujące charakterystyczne elementy:

- przeważającą większość obszaru stanowią obszary wiejskie,
- rolniczy charakter wsi, gdzie użytki rolne stanowią znaczny udział w powierzchni całkowitej obszaru,
- duża ilość małych gospodarstw rolnych (do 10 ha),
- większość indywidualnych gospodarstw rolnych, wysoka kultura rolna,
- zagrożenie bezrobociem strukturalnym (osiedla popegeerowskie),
- niewielka ilość dużych zakładów przemysłowych,
- znaczący udział ludzi w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności,
- zły stan techniczny dróg,
- niski stopień skanalizowania,
- słabe zagospodarowanie przestrzeni publicznej,
- słaba baza do rozwoju turystyki, mimo dużego potencjału turystycznego obszaru LGD,
- słaby dostęp gospodarstw domowych do Internetu,
- słabe zainteresowanie dywersyfikacją działalności rolniczej,
- niewystarczająca ilość instytucji okołobiznesowych wspierających przedsiębiorcze zachowania mieszkańców obszaru.

Wykorzystanie specyfiki ekonomicznej obszaru będzie dotyczyło zarówno oferty turystycznej szczególnie turystyki aktywnej i usług świadczonych głównie na rzecz mieszkańców Olsztyna. W tym zakresie będzie to wymagało działań promujących różnicowanie działalności na obszarach wiejskich oraz tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw. Warunkiem podstawowym jest jednak wpłynięcie na mieszkańców w celu pobudzenia ich aktywności. Specyfika i jednorodność ekonomii obszaru LGD została uwzględniona w silnych stronach i szansach analizy SWOT, jak również w Przedsięwzięciu I.1.1 – Rozwój aktywności gospodarczej realizowanym za pomocą Celu ogólnego 1 –Efektywne wykorzystanie potencjału obszarów wiejskich i poprawa jakości życia na tych obszarach oraz Przedsięwzięciu II.1.1 – Aktywizacja i integracja mieszkańców realizowanego głównie za pomocą Celu ogólnego 2 – Budowa kapitału społecznego na obszarach wiejskich.

- 5. Demografia** – ludność na obszarze LGD cechuje malejący przyrost naturalny. Jest on wciąż – dla całego terenu LGD – dodatni, choć w każdej gminie coraz częściej występują lata z przyrostem ujemnym. Spójna jest też struktura wiekowa ludności, w szczególności grupy produkcyjnej i poprodukcyjnej. Obszar LGD cechuje niska gęstość zaludnienia, w gminie Kolno, Stawiguda, Purda i Sorkwity znacznie niższa średnia dla województwa. Negatywnym zjawiskiem na terenie LGD jest niski procent osób posiadających wyższe wykształcenie oraz migracje zarobkowe młodych ludzi posiadających dobre wykształcenie. Ponadto wskazać można na takie charakterystyczne cechy obszaru jak niski poziom kwalifikacji zawodowych wśród bezrobotnych i niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców. W przypadku tego obszaru infrastruktura społeczna jest ograniczona, czego przyczyną jest bezpośrednie zaplecze ze strony miasta Olsztyna, znajdującego się w bliskim sąsiedztwie obszaru, z którym istnieje dobre połączenie komunikacyjne. Bliskość miasta zapewnia dostępność elementów infrastruktury gospodarczej i społecznej, stąd jej niedorozwój w stosunku do liczby ludności na terenie gmin. Tym niemniej gminy dostrzegają potrzeby zmian.
- W tym zakresie należy wykorzystać w jak największym stopniu możliwości szkoleniowe podnoszące wiedzę i kwalifikacje mieszkańców wsi. Cenne będą inicjatywy reaktywacji świetlic wiejskich jako centrów aktywności na wsi. Specyfika i jednorodność ekonomii obszaru LGD została uwzględniona w silnych stronach i szansach analizy SWOT, jak również w Przedsięwzięciu I.1.1 – Rozwój aktywności gospodarczej realizowanym za pomocą Celu ogólnego 1 –Efektywne wykorzystanie potencjału obszarów wiejskich i poprawa jakości życia na tych obszarach oraz Przedsięwzięciu II.1.1 – Aktywizacja i integracja mieszkańców realizowanego głównie za pomocą Celu ogólnego 2 – Budowa kapitału społecznego na obszarach wiejskich

3. Analiza SWOT dla obszaru objętego LSR, wnioski wynikające z przeprowadzonej analizy

Wszystkie czynniki, zjawiska i procesy wpływające na skalę oraz tempo rozwoju społeczno-gospodarczego danego obszaru można podzielić na zewnętrzne (zmiany zachodzące w otoczeniu) i wewnętrzne. Klasycznym narzędziem stosowanym od wielu lat w analizie strategicznej jest zestawienie mocnych i słabych stron analizowanego podmiotu oraz określenie jego szans i zagrożeń rozwojowych w tzw. analizie SWOT. Nazwa SWOT pochodzi z języka angielskiego i oznacza: S – Strengths (silne strony), W – Weaknesses (słabości, czyli słabe strony), O – Opportunities (możliwości, szanse), T – Threats (zagrożenia).

W literaturze spotkać można bardzo różne próby jej zdefiniowania. Przeważają przy tym ujęcia, zgodnie z którymi analiza SWOT to:

- „Kompleksowa metoda służąca do badania otoczenia obszaru i analizy jego wnętrza”,
- „Jedna z metod rejestracji i klasyfikacji czynników warunkujących strategię obszaru”,
- „Jedno z podstawowych narzędzi planowania strategicznego obszaru/ regionu,
- „Metoda oceny sytuacji strategicznej obszaru/ regionu”.

Analiza SWOT została przeprowadzona metodą warsztatową dla całego obszaru. Pozwoliła na identyfikację oraz analizę szans i zagrożeń w otoczeniu obszaru Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia”, a także analizę jego mocnych i słabych stron.

Przyjęta metoda pozwala na zebranie i uszeregowanie (usystematyzowanie) informacji o potencjale rozwojowym obszaru oraz o dostrzeganych barierach. Jednocześnie zwraca uwagę na pojawiające się zewnętrzne szanse i zagrożenia. W opracowaniu skoncentrowano się na ocenie wewnętrznych zasobów obszaru LGD, atutów i problemów, a także relacji między tymi elementami. Obszar objęty niniejszą strategią nie jest samoistnym tworem, lecz funkcjonuje w określonym otoczeniu, które tworzą inne jednostki samorządowe, administracja rządowa i służby administracji specjalnych oraz ich wzajemne powiązania o charakterze kulturowym, społecznym, ekonomicznym, organizacyjnym czy środowiskowym. Uwarunkowania zewnętrzne, które pozostają niezależne od decyzji władz lokalnych, w istotny sposób determinują rozwój danej społeczności, a wpływ ten może być pozytywny lub negatywny. Lokalna Grupa Działania może jedynie monitorować zmiany zachodzące w jej otoczeniu, co pozwala na identyfikację istniejących oraz przyszłych szans i zagrożeń rozwoju i zminimalizuje wpływ ewentualnych, negatywnych skutków. Znajomość uwarunkowań obszaru umożliwia podjęcie działań sprzyjających rozwojowi potencjału lokalnego i wykorzystaniu nadarzających się okazji.

Analizie poddano priorytetowe obszary funkcjonowania LGD, a mianowicie: gospodarkę, dziedzictwo kulturowe, środowisko, turystykę i sferę społeczną. W pierwszej kolejności zestawiono najważniejsze silne i słabe strony obszaru. Są to czynniki o charakterze wewnętrznym, można zatem powiedzieć, iż są one zależne od poczynąń społeczności lokalnej i władz gminnych. Ta część analizy stara się w sposób syntetyczny odpowiedzieć na pytanie: „Co mamy?” Czynniki o charakterze wewnętrznym przedstawiają sytuację na danym obszarze, nie mogą jednak stanowić o pełnym obrazie sytuacji strategicznej. Istnieje bardzo wiele elementów otoczenia oddziałujących na dany obszar. Są to tzw. czynniki zewnętrzne, a więc takie, na które władze obszaru posiadają znikomy wpływ lub też nie posiadają go w ogóle. Należy z całą siłą podkreślić, iż czynniki zewnętrzne mogą w znaczący sposób wpłynąć na losy całej strategii działania. W analizie SWOT zebrano więc również te czynniki.

Każdemu czynnikowi wymienionemu w analizie SWOT, nadano rangę ważności, na podstawie których zostały one uporządkowane. Elementy składające się na obraz obszaru uporządkowane zostały w kolejności od najważniejszych do najmniej istotnych.

Silne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wyjątkowe walory przyrodnicze i krajobrazowe. 2. Dziedzictwo historyczne i kulturowe Warmii i Mazur. 3. Idealne tereny do turystyki aktywnej i kwalifikowanej. 4. Duży potencjał społeczny. 5. Dobre warunki do rozwoju usług turystycznych i produkcji ekologicznej. 6. Dobra dostępność komunikacyjna, bliskość Olsztyna. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zły stan infrastruktury drogowej i turystycznej. 2. Zły stan zabytków. 3. Brak działań i aktywizujących mieszkańców. 4. Brak informacji i wiedzy wśród mieszkańców obszaru LGD. 5. Słaba promocja walorów obszaru LGD. 6. Brak kompleksowych produktów turystycznych.
Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wykorzystanie funduszy unijnych i krajowych. 2. Wykorzystanie potencjału przyrodniczo-historycznego i społecznego obszaru LGD. 3. Zachowanie i promocja walorów kultury warmińskiej. 4. Reaktywowanie działalności świetlic wiejskich jako lokalnych centrów aktywności. 5. Tworzenie i rozwój usług turystycznych oraz produkcji ekologicznej. 6. Poprawa stanu obiektów zabytkowych oraz rekreacyjno-turystycznych. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Skomplikowane procedury pozyskiwania środków z funduszy unijnych. 2. Degradacja obiektów historycznych i publicznych. 3. Negatywny wpływ turystów na przyrodę – antropopresja. 4. Emigracja ludzi młodych i wykształconych. 5. Niska aktywność mieszkańców.

Czynniki rozwoju w powyższym zestawieniu ułożono hierarchicznie – na górze najistotniejszy, ku dołowi mniej priorytetowy (choć też ważny). Podsumowując, uczestnicy warsztatów zwrócili szczególną uwagę na możliwości rozwoju regionu poprzez wykorzystanie lokalnego potencjału przyrodniczo-kulturowego do rozwoju turystyki na obszarach wiejskich. Biorąc pod uwagę, że w skład Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” wchodzi wiele osób, które wyróżniają się pod względem aktywności i potencjału, w podejmowanych w przyszłości działaniach będą w stanie z powodzeniem wykorzystać nadarzające się sposobności, a najważniejszą z nich jest możliwość pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych, które w największym stopniu dostępne będą za pośrednictwem Programów Operacyjnych w latach 2007-2013.

Uwzględniając uwarunkowania regionu, które znalazły swe odbicie w analizie SWOT, należy zwrócić szczególną uwagę na branżę turystyczną i usługową na wsi. Jednocześnie należy liczyć się z utrudnieniami w rozwoju turystyki, a zwłaszcza ze słabym stanem infrastruktury drogowej. Jednocześnie rozwijając region w kierunku turystyki i zrównoważonego gospodarowania, należy zwrócić szczególną uwagę na ochronę walorów przyrodniczo-krajobrazowych i kluczowych w tym ujęciu zasobów wodnych.

Podczas dokonywania analizy zwracano też uwagę na szereg niekorzystnych zjawisk o charakterze społecznym, jakim jest zjawisko dziedziczenia biedy oraz stan „wyłączenia się” wielu mieszkańców, którzy zrezygnowali z dostosowania się do nowych realiów rynkowych, czego konsekwencją jest niska aktywność społeczna. Jako możliwość przełamania impasu, wskazywano na rozpowszechnianie pozytywnych wzorców. Szansą na poprawę warunków będą też szkolenia dla osób o najmniejszych możliwościach i kwalifikacjach oraz rozwój rolnictwa ekologicznego.

Położenie w pobliżu dużej aglomeracji miejskiej, jaką jest Olsztyn również odciska silne piętno na lokalnym potencjale. Mimo iż uznano je jako jeden z mocniejszych atutów rozwojowych, wiąże się z tym szereg niekorzystnych zjawisk, jakim jest m.in. duży odpływ mieszkańców. Z kolei charakter sypialni dla Olsztyna, jakiego nabrał obszar działania również powoduje zagrożenie ze strony degradacji tożsamości, bez której trudno sobie wyobrazić rozwój społeczeństwa obywatelskiego i szerokie włączenie mieszkańców w proces rozwoju regionalnego. Jednakże sygnały płynące od „nowych” mieszkańców dają nadzieję na zintegrowanie ich w miejscowej tkance społecznej. W tym celu jednakże będzie należało poprawić dostęp do wspólnej oferty kulturalno-oświatowej.

4. Cele ogólne i szczegółowe LSR oraz planowane do realizacji przedsięwzięcia

4.1. Cele ogólne i szczegółowe

Lokalna Grupa Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” po zdiagnozowaniu najważniejszych aspektów obszaru swojego działania, zwłaszcza jego mocnych stron, które są szczególnie wiążące dla wszystkich partnerskich gmin, czyli walorów przyrodniczo-kulturowych, uznała za swój główny temat strategiczny wykorzystanie zasobów naturalnych i kulturowych do rozwoju turystyki, nie zapominając jednak o konieczności rozwijania lokalnej gospodarki. Liderzy, który zaangażowali się w prace nad strategią zainteresowani byli najbardziej rozwijaniem działalności w tym obszarze, ponieważ, jak wynika z diagnozy, obszar LGD jest bardzo ciekawy pod względem przyrodniczo-kulturowym, ale wykazuje się dużą ilością zaniedbań, wynikających głównie z braku środków finansowych, a także często braku świadomości tego, co posiadają wśród samych mieszkańców. W trakcie prac warsztatowych nad strategią uświadomiono sobie, że na bazie przyrody, bogatej historii, tradycyjnych produktów, można zbudować lepszą przyszłość dla mieszkańców obszaru, podjąć działania na rzecz poprawy jakości życia. Wykorzystanie zasobów przyrodniczo-kulturowych oraz ogromnego potencjału ludzkiego i aktywności społecznej może przyczynić się do poprawy jakości życia.

Lokalna Strategia Rozwoju opracowywana przez członków Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” przy czynnym udziale mieszkańców tego obszaru, nie dotyczy wszystkich spraw i problemów występujących na danym terenie, ale ma charakter przekrojowy i skupia się wokół tematów i obszarów, które mogą łączyć różne środowiska i które zostały wskazane w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 jako możliwe do realizacji podejściem LEADER. Lokalne partnerstwo nie zastępuje więc istniejących instytucji, jednak dzięki nowemu sposobowi współpracy i celowemu zewnętrznemu dofinansowaniu wspiera wybrany kierunek rozwoju. W opracowanym dokumencie rozwijane są więc te wątki, które opisują specyficzne zasoby i okazje do rozwoju terenu. Zintegrowany charakter strategii oznacza natomiast specyficzne podejście do rozwiązywania problemów poprzez wielosektorowe (zintegrowane, synergiczne) działania w sferze publicznej, społecznej i gospodarczej. Wybrane cele strategiczne wynikają z uwarunkowań obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju oraz przeprowadzonych konsultacji społecznych. Są także efektem przeprowadzonej analizy SWOT, stanowią odpowiedź na zidentyfikowane podczas konsultacji potrzeby miejscowej ludności oraz mają charakter długofalowy i umożliwiają realizację działań w okresie programowania 2007-2013.

W wyniku badania ewaluacyjnego, które przeprowadzone zostało w 2012 r. na zlecenie LGD „Południowa Warmia”, zdecydowano o konieczności przeformułowania dotychczasowych celów szczegółowych i przedsięwzięć.

W poniższej tabeli przedstawiono cele ogólne oraz szczegółowe dla obszaru objętego działaniem strategii oraz skonkretyzowano przedsięwzięcia, których realizacja ma przyczynić się do realizacji celów.

Cele ogólne, cele szczegółowe oraz przedsięwzięcia

Cel ogólny	Cel szczegółowy	Przedsięwzięcie
I. Efektywne wykorzystanie potencjału obszarów wiejskich i poprawa jakości życia na tych obszarach	I.1 Rozwój aktywności gospodarczej mieszkańców obszaru LSR do 2015 r.	I.1.1 Rozwój aktywności gospodarczej
	I.2 Rozbudowa i poprawa standardu infrastruktury społecznej, kulturowej, rekreacyjnej, sportowej i turystycznej oraz poprawa estetyki przestrzeni publicznej na obszarze LSR do 2015 r.	I.2.1 Rozbudowa i poprawa standardu infrastruktury oraz poprawa estetyki przestrzeni publicznej
	I.3 Zachowanie lokalnego dziedzictwa historycznego i przyrodniczego na obszarze LSR do 2015 r.	I.3.1 Dziedzictwo historyczne i przyrodnicze
II. Budowa kapitału społecznego na obszarach wiejskich	II.1 Aktywizacja i integracja mieszkańców obszaru LSR do 2015 r.	II.1.1 Aktywizacja i integracja mieszkańców
III. Rozwój współpracy w regionie i współpracy międzyregionalnej	III.1 Promocja walorów obszaru LSR do 2015 r.	III.1.1 Działania promocyjne i informacyjne
	III.2 Rozwój współpracy na obszarze LSR do 2015 r.	III.2.1 Projekty współpracy

Cel ogólny 1 – Efektywne wykorzystanie potencjału obszarów wiejskich i poprawa jakości życia na tych obszarach

Adekwatność celu 1 LSR do analizy SWOT i specyfiki obszaru

Wśród wskazanych w analizie SWOT mocnych stron obszaru LGD wskazano na posiadany potencjał przyrodniczy, historyczny, kulturowy i społeczny. W szansach określono, że właśnie wykorzystanie tego potencjału daje możliwość powodzenia i sukcesu obszaru LGD w jego zrównoważonym rozwoju. Cel 1 jest zatem zbieżny zarówno z analizą SWOT, jak również ze specyfiką obszaru opisaną w rozdziale 2.6. w zakresie wszystkich wymienionych tam cech wspólnych obszaru LGD. W ramach powyższego celu wyodrębniono poniższe cele szczegółowe:

- I.1 Rozwój aktywności gospodarczej mieszkańców obszaru LSR do 2015 r.
- I.2 Rozbudowa i poprawa standardu infrastruktury społecznej, kulturowej, rekreacyjnej, sportowej i turystycznej oraz poprawa estetyki przestrzeni publicznej na obszarze LSR do 2015 r.
- I.3 Zachowanie lokalnego dziedzictwa historycznego i przyrodniczego na obszarze LSR do 2015 r.

Wszystkie cele szczegółowe są mierzalne (dzięki zastosowaniu wskaźników realizacji, opisanych w dalszej części niniejszego rozdziału), konkretne i określone w czasie.

Cel ogólny 2 – Budowa kapitału społecznego na obszarach wiejskich

Adekwatność celu 2 LSR do analizy SWOT i specyfiki obszaru

Wśród wskazanych w analizie SWOT mocnych stron obszaru LGD wskazano na posiadany potencjał społeczny. W szansach określono, że możliwościami wykorzystania tego potencjału jest m.in. reaktywowanie świetlic wiejskich jako lokalnych centrów aktywności wykorzystanie potencjału społecznego. Ze słabych stron analizy SWOT wynika że należy wzmocnić kapitał ludzki poprzez szkolenia oraz ofertę aktywizującą mieszkańców obszaru LGD. Cel 2 jest zbieżny zarówno z analizą SWOT, jak również ze specyfiką obszaru opisaną w rozdziale 2.6. w zakresie ekonomii, demografii a także historii i kultury. W ramach powyższego celu wyodrębniono cel szczegółowy II.1 Aktywizacja i integracja mieszkańców obszaru LSR do 2015 r.

Cel szczegółowy jest mierzalny (dzięki zastosowaniu wskaźników realizacji, opisanych w dalszej części niniejszego rozdziału), konkretny i określony w czasie.

Cel ogólny 3 – Rozwój współpracy w regionie i współpracy międzyregionalnej

Adekwatność celu 3 LSR do analizy SWOT i specyfiki obszaru

Wśród wskazanych w analizie SWOT mocnych stron obszaru LGD wskazano na wyjątkowe walory przyrodnicze i krajobrazowe, duży potencjał społeczny oraz dobre warunki do rozwoju usług turystycznych i produkcji ekologicznej. Wszystkie te elementy wymagają promocji i reklamy na zewnątrz obszaru działania LGD. W tym celu konieczna jest współpraca zarówno w kraju, jak i poza jego granicami. Pozwoli to z jednej strony na przyciągnięcie turystów, i potencjalnych inwestorów, z drugiej strony wpłynie na wzrost atrakcyjności obszaru zamieszkania dla rodowitych mieszkańców tego obszaru. Działania promocyjne reklamujące walory obszaru LGD niwelują jedną ze słabych stron analizy SWOT. Pozwolą również na uniknięcie zagrożenia związanego z odpływem młodych i wykształconych osób z tego terenu. Cel 3 jest zbieżny zarówno z analizą SWOT, jak również ze specyfiką obszaru opisaną w rozdziale 2.6. w zakresie obszaru (współpraca z

sąsiednimi LGD w zakresie wspólnych ofert turystycznych – ciągłość szlaków pieszych, rowerowych, kajakowych), przyrody, ekonomii, demografii, a także historii i kultury.

W ramach powyższego celu wyodrębniono poniższe cele szczegółowe:

III.1 Promocja walorów obszaru LSR do 2015 r.

III.2 Rozwój współpracy na obszarze LSR do 2015 r.

Wszystkie cele szczegółowe są mierzalne (dzięki zastosowaniu wskaźników realizacji, opisanych w dalszej części niniejszego rozdziału), konkretne i określone w czasie.

4.2. Planowane do realizacji przedsięwzięcia

Do realizacji poszczególnych celów ogólnych i szczegółowych służyć będą opracowane przez LGD odpowiadające im przedsięwzięcia. W ramach przedsięwzięć realizowane będą projekty składane przez lokalnych beneficjentów w ramach *Małych projektów* oraz Działań: *Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej*, *Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw*, *Odnowa i rozwój wsi*. Możliwe i zalecane jest również w tym celu wykorzystanie funduszy pochodzących z działań własnych LGD: „*Funkcjonowanie LGD*” oraz „*Wdrażanie projektów współpracy*”. Wpisują się one doskonale w opracowane cele LSR i z pewnością przyczynią się w znacznym stopniu do zrealizowania LSR.

W ramach realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju LGD Stowarzyszenie „Południowa Warmia” zaplanowano do realizację 6 przedsięwzięć powiązanych bezpośrednio z celami szczegółowymi, to znaczy, że do każdego celu szczegółowego przypisano jedno przedsięwzięcie, które obejmuje różne typy operacji mające wpływ na osiągnięcie danego celu szczegółowego.

Przedsięwzięcie I.1.1 – Rozwój aktywności gospodarczej.

Adekwatność przedsięwzięcia w stosunku do celów LSR.

Przedsięwzięcie jest ściśle powiązane z celem szczegółowym I.1 Rozwój aktywności gospodarczej mieszkańców obszaru LSR do 2015 r., wszystkie realizowane w ramach przedsięwzięcia operacje będą służyły osiągnięciu tego celu.

W ramach tego przedsięwzięcia możliwe jest finansowanie operacji odpowiadających warunkom przyznania pomocy w ramach działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”, „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”, a także małych projektów (w przypadku operacji realizowanych przez przedsiębiorców, w tym osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą), polegających między innymi na:

- zakładaniu nowych firm,
- zwiększaniu zatrudnienia,
- zwiększaniu dochodów pozarolniczych,
- wprowadzaniu nowych produktów, usług lub poprawie jakości dotychczasowych,
- poprawie infrastruktury przedsiębiorstwa poprzez inwestycje w budynki, sprzęt, urządzenia, materiały etc.

Przedsięwzięcie I.2.1 – Rozbudowa i poprawa standardu infrastruktury oraz poprawa estetyki przestrzeni publicznej.

Adekwatność Przedsięwzięcia 2 w stosunku do celów LSR.

Przedsięwzięcie służy realizacji celu szczegółowego I.2 Rozbudowa i poprawa standardu infrastruktury społecznej, kulturowej, rekreacyjnej, sportowej i turystycznej oraz poprawa estetyki przestrzeni publicznej na obszarze LSR do 2015 roku.

W ramach tego przedsięwzięcia możliwe jest finansowanie operacji inwestycyjnych odpowiadających warunkom przyznania pomocy w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” oraz małych projektów, polegających między innymi na:

- budowie, modernizacji, remoncie, wyposażeniu obiektów infrastruktury społecznej, kulturowej, rekreacyjnej, sportowej i turystycznej (np. świetlice wiejskie, ośrodki kultury, place zabaw, boiska, pomosty, plaże etc.),
- zagospodarowaniu przestrzeni publicznej.

Przedsięwzięcie I.3.1 – Dziedzictwo historyczne i przyrodnicze.

Adekwatność Przedsięwzięcia 3 w stosunku do celów LSR.

Przedsięwzięcie służy realizacji celu szczegółowego I.3 Zachowanie lokalnego dziedzictwa historycznego i przyrodniczego na obszarze LSR do 2015 r.

W ramach tego przedsięwzięcia możliwe jest finansowanie operacji inwestycyjnych odpowiadających warunkom przyznania pomocy w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” oraz małych projektów, polegających między innymi na:

- remoncie, konserwacji, restauracji obiektów zabytkowych i o dużym znaczeniu historycznym,
- tworzeniu, remoncie, doposażeniu muzeów i innych obiektów eksponujących lokalne dziedzictwo (np. izby pamięci),
- ochronie walorów przyrodniczych obszaru LSR.

Uwaga! Z zakresu przedsięwzięcia wyłączono działania o charakterze promocyjnym i informacyjnym (np. wydawanie folderów, oznakowanie atrakcji). Operacje dotyczące tego zakresu wsparcia będą finansowane w ramach przedsięwzięcia III.1.1 – Działania promocyjne i informacyjne.

Planowane wartości wskaźników dla przedsięwzięć określonych dla celu ogólnego I. Efektywne wykorzystanie potencjału obszarów wiejskich i poprawa jakości życia na tych obszarach

Cel ogólny	Wskaźniki oddziaływania	Źródła weryfikacji	Cele szczegółowe	Wskaźniki rezultatu	Źródła weryfikacji	Przedsięwzięcie	Wskaźniki produktu	Źródła weryfikacji
I. Efektywne wykorzystanie potencjału obszarów wiejskich i poprawa jakości życia na tych obszarach	Wzrost wartości podstawowych dochodów podatkowych na jednego mieszkańca na obszarze LSR (wskaźnik G) do 2015 r. w stosunku do wartości za rok 2008: min. 2 %	Dane Ministerstwa Finansów	I.1 Rozwój aktywności gospodarczej mieszkańców obszaru LSR do 2015 r.	1. Liczba nowych miejsc pracy (w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne) utworzonych w wyniku realizacji operacji finansowanych w ramach LSR: 7 miejsc pracy (w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne)	dane z ankiet monitorujących od Wnioskodawców, dane LGD	I.1.1 Rozwój aktywności gospodarczej	1. Liczba osób/ podmiotów, których dochody pozarolnicze zwiększyły się w wyniku realizacji operacji finansowanych w ramach LSR do 2015 roku: 25 osób/podmiotów	dane z ankiet monitorujących od Wnioskodawców, dane LGD
			I.2 Rozbudowa i poprawa standardu infrastruktury społecznej, kulturowej, rekreacyjnej, sportowej i turystycznej oraz poprawa estetyki przestrzeni publicznej na obszarze LSR do 2015 r.	1. Liczba osób zamieszkujących w miejscowościach, w których zrealizowano operacje polegające na budowie, utworzeniu, remoncie, modernizacji lub wyposażeniu obiektów infrastruktury społecznej, kulturowej, rekreacyjnej, sportowej i turystycznej, bądź zagospodarowaniu przestrzeni publicznej sfinansowane ze środków LSR według stanu na koniec roku poprzedzającego rok zakończenia realizacji operacji: 45.000 osób	dane z ankiet monitorujących od Wnioskodawców, dane LGD	I.2.1 Rozbudowa i poprawa standardu infrastruktury oraz poprawa estetyki przestrzeni publicznej	1. Liczba miejscowości, w których zrealizowano operacje polegające na budowie, utworzeniu, remoncie, modernizacji lub wyposażeniu obiektów infrastruktury społecznej, kulturowej, rekreacyjnej, sportowej i turystycznej, bądź związane z zagospodarowaniem przestrzeni publicznej do 2015 roku: 70 miejscowości	dane z ankiet monitorujących od Wnioskodawców, dane LGD
			I.3 Zachowanie lokalnego dziedzictwa historycznego i przyrodniczego na obszarze LSR do 2015 r.	1. Liczba osób, które odwiedziły wybudowane, utworzone, wyremontowane, zmodernizowane, zagospodarowane lub doposażone w ramach LSR obiekty eksponujące dziedzictwo historyczne lub przyrodnicze obszaru LSR w ciągu 12 miesięcy po zakończeniu realizacji operacji: 3.000 osób	dane z ankiet monitorujących od Wnioskodawców, dane LGD	I.3.1 Dziedzictwo historyczne i przyrodnicze	1. Liczba wybudowanych, utworzonych, wyremontowanych, zmodernizowanych, zagospodarowanych lub doposażonych obiektów eksponujących dziedzictwo historyczne lub przyrodnicze obszaru LSR do 2015 roku: 13 obiekty	dane z ankiet monitorujących od Wnioskodawców, dane LGD

Przedsięwzięcie II.1.1 – Aktywizacja i integracja mieszkańców.

Adekwatność Przedsięwzięcia 4 w stosunku do celów LSR.

Przedsięwzięcie służy realizacji celu szczegółowego II.1 Aktywizacja i integracja mieszkańców obszaru LSR do 2015 r.

W ramach tego przedsięwzięcia możliwe jest finansowanie operacji nieinwestycyjnych w ramach małych projektów oraz działania 431 „Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja”), polegających między innymi na:

- organizacji imprez, festynów, konkursów, pokazów, warsztatów i podejmowaniu innych działań o charakterze nieinwestycyjnym, mających na celu aktywizację i/lub integrację mieszkańców.

Uwaga! Z zakresu przedsięwzięcia wyłączono operacje realizowane przez LGD w ramach działania 421 „Wdrażanie projektów współpracy”. Operacje te będą finansowane ze środków przedsięwzięcia III.2.1 Projekty współpracy.

Planowane wartości wskaźników dla przedsięwzięć określonych dla celu ogólnego II. Budowa kapitału społecznego na obszarach wiejskich

Cel ogólny	Wskaźniki oddziaływania	Źródła weryfikacji	Cele szczegółowe	Wskaźniki rezultatu	Źródła weryfikacji	Przedsięwzięcie	Wskaźniki produktu	Źródła weryfikacji
II. Budowa kapitału społecznego na obszarach wiejskich	Wzrost liczby osób zameldowanych na pobyt stały na obszarze objętym LSR do 2014 roku w stosunku do 2006 roku: 2 %	Dane BDL GUS; stan początkowy na 31.12.2006r.	II.1 Aktywizacja i integracja mieszkańców obszaru LSR do 2015 r.	1. Liczba uczestników przedsięwzięć edukacyjnych, kulturowych, rekreacyjnych i sportowych mających na celu aktywizację i integrację mieszkańców, sfinansowanych w ramach LSR do 2015 roku: 2.200 osób	dane z ankiet monitorujących od Wnioskodawców, dane LGD	II.1.1 Aktywizacja i integracja mieszkańców	1. Liczba przedsięwzięć edukacyjnych, kulturowych, rekreacyjnych i sportowych mających na celu aktywizację i integrację mieszkańców zrealizowanych do 2015 roku: 228 przedsięwzięć	dane z ankiet monitorujących od Wnioskodawców, dane LGD

Przedsięwzięcie III.1.1 – Działania promocyjne i informacyjne.

Adekwatność Przedsięwzięcia 5 w stosunku do celów LSR.

Przedsięwzięcie służy realizacji celu szczegółowego III.1.1 Promocja walorów obszaru LSR do 2015 r.

W ramach tego przedsięwzięcia możliwe jest finansowanie operacji w ramach małych projektów oraz działania 431 „Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja”, polegających między innymi na:

- przygotowaniu, druku i dystrybucji publikacji promocyjnych i informacyjnych,
- oznakowaniu atrakcji, cennych obiektów,
- tworzeniu stron internetowych,
- udziale w targach i imprezach promocyjnych.

Przedsięwzięcie III.2.1 – Projekty współpracy.

Adekwatność Przedsięwzięcia 6 w stosunku do celów LSR.

Przedsięwzięcie służy realizacji celu szczegółowego III.2 Rozwój współpracy na obszarze LSR do 2015 r.

W ramach tego przedsięwzięcia możliwe jest finansowanie operacji realizowanych przez LGD w ramach działania 421 „Wdrażanie projektów współpracy”.

Wskaźniki realizacji LSR:

W załączniku nr 20 do LSR przedstawiono zestawienie wskaźników realizacji poszczególnych celów i przedsięwzięć w ramach LSR. Do każdego przedsięwzięcia przypisano po jednym wskaźniku produktu, do celu szczegółowego – po jednym wskaźniku rezultatu, zaś do celów ogólnych – po jednym wskaźniku oddziaływania.

Dane niezbędne do weryfikacji osiągniętego poziomu poszczególnych wskaźników będą gromadzone przez LGD „Południowa Warmia” na podstawie:

- ankiet monitorujących składanych przez beneficjentów działania 413 „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju”,
- zestawień, danych posiadanych przez LGD,
- informacji publikowanych przez GUS oraz Ministerstwo Finansów.

Planowane wartości wskaźników dla przedsięwzięć określonych dla celu ogólnego III. Rozwój współpracy w regionie i współpracy międzyregionalnej

Cel ogólny	Wskaźniki oddziaływania	Źródła weryfikacji	Cele szczegółowe	Wskaźniki rezultatu	Źródła weryfikacji	Przedsięwzięcie	Wskaźniki produktu	Źródła weryfikacji
III. Rozwój współpracy w regionie i współpracy międzyregionalnej	Wzrost liczby udzielonych noclegów ogółem w obiektach noclegowych na terenie LGD do 2014 roku w stosunku do 2006 roku: 2 %	Dane BDL GUS; stan początkowy na 31.12.2006r.	III.1 Promocja walorów obszaru LSR do 2015 r.	1. Liczba osób biorących udział w przedsięwzięciach o charakterze promocyjnym i informacyjnym do 2015 r.: 5.500 osób	dane z ankiet monitorujących od Wnioskodawców, dane LGD	III.1.1 Działania promocyjne i informacyjne	1. Liczba sfinansowanych przedsięwzięć o charakterze promocyjnym i informacyjnym do 2015 roku: 351 przedsięwzięć	dane z ankiet monitorujących od Wnioskodawców, dane LGD
			III.2 Rozwój współpracy na obszarze LSR do 2015 r.	1. Liczba uczestników projektów współpracy sfinansowanych w ramach LSR do 2015 roku: 300 osób	dane z ankiet monitorujących od Wnioskodawców, dane LGD	III.2.1 Projekty współpracy	1. Liczba projektów współpracy zrealizowanych do 2015 roku: 12 projekt	dane LGD

5. Wizja i misja Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenia „Południowa Warmia”

Jednym z zasadniczych elementów każdej strategii jest wizja LGD, która w jasny, zwięzły i obrazowy sposób opisuje wybraną ścieżkę rozwoju partnerstwa. Dobra wizja musi wynikać z lokalnych uwarunkowań społeczno-przyrodniczych, a jej praktyczna realizacja ma przybliżać opisywany obszar do stanu w przyszłości, oczekiwanego przez szerokie kręgi mieszkańców. Wizja powinna zawierać w sobie elementy promocyjne, trafiając do wyobraźni miejscowych mieszkańców, jak też potencjalnych i obecnych gości tego obszaru.

Wizja jest ujęciem koncepcyjnym przyszłego stanu obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju. Jest przedmiotem aspiracji, czyli trwałych dążeń organizacji, wyrażeniem fundamentalnego, jednoznacznego unikatowego celu, który różnić będzie LGD od innych. Dzięki ustalonej przez uczestników procesu planowania strategicznego spójnej wizji obszaru zyskujemy czynnik jednoczący społeczność lokalną. Zadaniem wizji jest przekonanie mieszkańców do podjęcia wysiłku kreowania własnego losu. Wizja może przyjąć charakter całościowego ujęcia funkcjonowania wspólnoty lub wskazywać jakiś przeważający obszar rozwojowy. W Lokalnej Strategii Rozwoju wizja odnosi się do obszaru, dla którego opracowywana jest strategia oraz na którym będzie działała.

Lokalna Grupa Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” wypracowała następującą wizję:

„Południowa Warmia” gwarancją wyjątkowości przyrody i kultury oraz dbałości o aktywnych i przedsiębiorczych mieszkańców pielęgnujących swoją tożsamość.

Z kolei Misja przedstawia udział Lokalnej Grupy Działania w realizacji nakreślonej Wizji:

„Lokalna Grupa Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” stymulatorem przemian i rozwoju obszaru działania w oparciu o aktywność i przedsiębiorczość mieszkańców przy wykorzystaniu lokalnych zasobów”

6. Spójność specyfiki obszaru z celami LSR

Obszar LGD stanowi obszar spójny pod względem warunków przyrodniczych i krajobrazowych, ukształtowania terenu, uwarunkowań historycznych, zasobów dziedzictwa kulturowego, a także pod względem potencjału społecznego i gospodarczego oraz ze względu na najważniejsze problemy i bariery w rozwoju.

Obszar LGD cechuje (zgodnie ze specyfiką opisaną w podrozdziale 2.6):

- podobieństwo ukształtowania terenu, na który wpływ miały przede wszystkim zlodowacenia. Szczególnie wyróżniają się polodowcowe rynny, wypełnione przez jeziora oraz rzeki,
- ponadprzeciętna lesistość zwłaszcza w gminach Purda, Olsztynek i Stawiguda i duży udział obszarów objętych różnymi formami ochrony,
- bogactwo flory i fauny leśnej,
- stosunkowo duża bioróżnorodność środowiska przyrodniczego,
- liczne tereny dogodne do wykorzystania energii odnawialnej np. wiatraki,
- wspólne korzenie i podobne doświadczenia historyczne,
- typowa warmińsko zabudowa,
- występowanie obiektów o dużej wartości historycznej i kulturowej (wiele z nich zostało wpisanych do rejestru zabytków),
- występowanie licznych zabytków sakralnych,
- liczne przydrożne kapliczki,
- słabe wyposażenie oraz konieczność remontów bądź budowy obiektów infrastruktury kulturalnej i sportowej (boisk, domów kultury, świetlic wiejskich itp.),
- podobna struktura działalności gospodarczej,
- duży udział rolnictwa w łącznych dochodach ludności obszaru,
- przeważającą większość obszaru stanowią obszary wiejskie (istotne z punktu widzenia dostępności do środków i mechanizmów wspierających rozwój obszarów wiejskich),
- duża ilość małych gospodarstw rolnych (do 10 ha),
- zagrożenie bezrobociem strukturalnym (osiedla popeegerowskie),
- niewielka ilość dużych zakładów przemysłowych,
- znaczący udział ludzi w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności,
- zły stan techniczny dróg,
- niski stopień skanalizowania,
- słabe zagospodarowanie przestrzeni publicznej,
- słaba baza do rozwoju turystyki, mimo dużego potencjału turystycznego obszaru LGD,
- słaby dostęp gospodarstw domowych do Internetu,
- słabe zainteresowanie dywersyfikacją działalności rolniczej,
- słaba współpraca lokalnych środowisk oraz niedostatek oddolnych inicjatyw wykraczających poza granice sołectw i gmin,
- niewystarczająca ilość instytucji okołobiznesowych wspierających przedsiębiorcze zachowania mieszkańców obszaru.

Można więc bez wątpienia stwierdzić, że głównym biegunem wzrostu obszaru będzie rozwój turystyki, nieuciążliwej produkcji oraz usług. Dziedzictwo kulturowe, czyste środowisko, rezerваты przyrody, bogactwo rzek i jezior są niepowtarzalną szansą na zintensyfikowanie działań rozwojowych w turystyce, niespotykaną w innych częściach kraju. W związku z tym ogólne cele strategii powstały w oparciu o wspólne cechy obszaru.

W pierwszym celu ogólnym strategii, szczególny nacisk położono na zachowanie dziedzictwa kulturowego, rozwój turystyki oraz dywersyfikację źródeł dochodów mieszkańców

obszaru (podejmowanie działalności nie związanej z produkcją rolną i tworzenie nowych podmiotów gospodarczych). Zachowanie i utrwalenie dziedzictwa historycznego będzie głównym celem funkcjonowania LGD. Realizacja tego celu wynikającego ściśle ze specyfiki obszaru, będzie w zasadniczy sposób przyczyniać się do osiągnięcia założeń sformułowanych w wizji tego obszaru, a koncentrującego się na realizacji jego funkcji turystycznej. W ramach tego celu przewiduje się realizację m.in. takich działań jak: wytyczenie i budowa małej infrastruktury turystycznej, zagospodarowanie szlaków turystycznych i ścieżek rowerowych, budowa punktów widokowych, ścieżek dydaktycznych, miejsc wypoczynkowych i biwakowych, sanitariatów, wiat i ustawianie pojemników do segregacji odpadów, oznaczenie najważniejszych atrakcji turystycznych całego obszaru, zagospodarowanie szlaków wodnych i linii brzegowej jezior i rzek, renowację i konserwację obiektów zabytkowych, sakralnych, cmentarzy, kapliczek i krzyży przydrożnych oraz zagospodarowanie obiektów zabytkowych i tradycyjnych.

W drugim celu ogólnym strategii – „budowa kapitału społecznego na obszarach wiejskich oraz efektywniejsze wykorzystanie ich potencjału”, główny nacisk zgodnie ze specyfiką obszaru położono na takie przedsięwzięcia jak: stworzenie kalendarza imprez kulturalnych, organizację imprez, festynów, targów, konkursów i przeglądów czy organizację szkoleń.

Także w trzecim ogólnym celu strategii - „rozwój współpracy w regionie i współpracy międzyregionalnej” - także główny nacisk położono na przedsięwzięcia związane rozwojem funkcji turystycznej obszaru, czyli jego najmocniejszej strony. Do najistotniejszych przedsięwzięć przyczyniających się do realizacji tego celu zaliczyć można promocję i informację o obszarze LSR, prezentację i wymianę doświadczeń lokalnych twórców ludowych w kraju i zagranicą, nawiązanie współpracy w tym zakresie z innymi LDG, wymianę doświadczeń z innymi LGD oraz promowanie dobrych i innowacyjnych praktyk w zakresie pozyskiwania alternatywnych źródeł dochodów dla mieszkańców wsi (np. agroturystyka, rękodzieło, energetyka odnawialna itp.).

7. Uzasadnienie podejścia zintegrowanego dla planowanych w ramach LSR przedsięwzięć

Zintegrowane podejście to łączenie działań, zasobów i kompetencji różnych sektorów tak, aby przyczyniały się one do realizacji strategii. Zintegrowany charakter strategii dla LGD Stowarzyszenie „Południowa Warmia” przejawia się w dwojaki sposób tj. poprzez:

- spójność strategii w odniesieniu do terytorium, jego zasobów, sytuacji społeczno-gospodarczej i tożsamości obszaru - strategia łączy w sobie te elementy,
- współdziałanie trzech sektorów tj. sektora publicznego, organizacji pozarządowych oraz biznesowych w taki sposób, aby ich działania były powiązane i koordynowane jako spójna całość i – niezależnie od tego, jakiego sektora dotyczą – tworzyły logiczne związki i wzajemnie na siebie oddziaływały, dając efekt synergii.

Przedsięwzięcia, które realizowane będą w ramach strategii łączyć będą różne zasoby obszaru LGD, rozwijając w ten sposób kilka sfer jednocześnie.

Przedsięwzięcie I.1.1 – Rozwój aktywności gospodarczej.

Podstawową grupę docelową tego przedsięwzięcia stanowić będą przedstawiciele sektora gospodarczego.

Przy realizacji tego przedsięwzięcia grupą docelową mogą być przedstawiciele z różnych gałęzi gospodarki, np. takich jak: usługi, przetwórstwo, rzemiosło i rękodzielnictwo, wytwarzanie produktów. Przedsięwzięcie opiera się na wykorzystaniu istniejących i opisanych w rozdziale **Definicja obszaru objętego LSR wraz z uzasadnieniem jego wewnętrznej spójności** uwarunkowań obszaru, w tym zasobów przyrodniczych, kulturowych, historycznych i społecznych.

Przedsięwzięcie I.2.1 – Rozbudowa i poprawa standardu infrastruktury oraz poprawa estetyki przestrzeni publicznej.

Podstawową grupę docelową tego przedsięwzięcia są przedstawiciele sektorów publicznego i społecznego.

W ramach przedsięwzięcia następuje zintegrowanie podmiotów oraz lokalnych zasobów (kulturowych, społecznych, rekreacyjnych, sportowych i turystycznych), opisanych w rozdziale **Definicja obszaru objętego LSR wraz z uzasadnieniem jego wewnętrznej spójności** uwarunkowań obszaru, w tym zasobów przyrodniczych, kulturowych, historycznych i społecznych.

Przedsięwzięcie I.3.1 – Dziedzictwo historyczne i przyrodnicze.

Podstawową grupę docelową tego przedsięwzięcia są przedstawiciele sektorów publicznego i społecznego.

W ramach przedsięwzięcia następuje zintegrowanie podmiotów oraz lokalnych zasobów (historycznych i przyrodniczych), opisanych w rozdziale **Definicja obszaru objętego LSR wraz z uzasadnieniem jego wewnętrznej spójności** uwarunkowań obszaru, w tym zasobów przyrodniczych, kulturowych, historycznych i społecznych.

Przedsięwzięcie II.1.1 – Aktywizacja i integracja mieszkańców.

Podstawową grupę docelową tego przedsięwzięcia są przedstawiciele sektorów publicznego i społecznego.

W ramach przedsięwzięcia następuje zintegrowanie podmiotów oraz lokalnych zasobów (społecznych i kulturowych), opisanych w rozdziale **Definicja obszaru objętego LSR wraz z**

uzasadnieniem jego wewnętrznej spójności uwarunkowań obszaru, w tym zasobów przyrodniczych, kulturowych, historycznych i społecznych.

Przedsięwzięcie III.1.1 – Działania promocyjne i informacyjne.

Podstawową grupę docelową tego przedsięwzięcia są przedstawiciele sektorów publicznego i społecznego.

W ramach przedsięwzięcia następuje zintegrowanie podmiotów oraz lokalnych zasobów (turystycznych, społecznych, kulturowych, historycznych, przyrodniczych), opisanych w rozdziale **Definicja obszaru objętego LSR wraz z uzasadnieniem jego wewnętrznej spójności** uwarunkowań obszaru, w tym zasobów przyrodniczych, kulturowych, historycznych i społecznych.

Przedsięwzięcie III.2.1 – Projekty współpracy.

Realizatorem tego przedsięwzięcia będzie LGD „Południowa Warmia”.

W ramach przedsięwzięcia następuje zintegrowanie podmiotów (będących członkami LGD) oraz lokalnych zasobów (społecznych i kulturowych), opisanych w rozdziale **Definicja obszaru objętego LSR wraz z uzasadnieniem jego wewnętrznej spójności** uwarunkowań obszaru, w tym zasobów przyrodniczych, kulturowych, historycznych i społecznych.

W strategii zakłada się współdziałanie trzech sektorów tj. sektora publicznego, organizacji pozarządowych oraz biznesowych w taki sposób, aby ich działania korzystnie na siebie oddziaływały.

Poniżej przedstawiono korzyści, jakie osiągnąć mogą poszczególne sektory z wzajemnej współpracy, nadające jednocześnie przedsięwzięciom zintegrowany charakter.

Sektor publiczny

Korzyści ze strony organizacji pozarządowych	Korzyści ze strony biznesu
1 partner do dialogu, wymiany poglądów, 2 inne, nowe spojrzenie na lokalne problemy społeczne, 3 entuzjazm, zaangażowanie, pomysły, 4 wsparcie organizacyjne, merytoryczne imprez promocyjnych.	1 pomoc w szukaniu potencjalnych sponsorów, 2 rozeznanie w realiach rynkowych, 3 partner do dialogu, wymiana poglądów, 4 partner w rozwiązywaniu problemów społecznych, 5 partnerstwo publiczno-prawne.

Sektor społeczny

Korzyści ze strony sektora publicznego	Korzyści ze strony biznesu
<ol style="list-style-type: none"> 1 pomoc informacyjno-organizacyjna, 2 dotacje i wsparcie finansowe realizacji zadań, 3 wsparcie organizacyjne i merytoryczne, 4 doradztwo prawne, 5 pomoc w wypełnianiu wniosków, 6 pomoc w nawiązywaniu kontaktów z instytucjami, 7 partner w realizowanych projektach. 	<ol style="list-style-type: none"> 1 środki finansowe, kapitał, 2 ocena ryzyka działalności, 3 pomoc w realizacji celów statutowych, 4 partner w realizowanych projektach.

Sektor gospodarczy (biznes)

Korzyści ze strony sektora publicznego	Korzyści ze organizacji pozarządowych
<ol style="list-style-type: none"> 1 pomoc informacyjno-organizacyjna, 2 promocja, 3 pomoc w wypełnianiu wniosków, 4 pomoc w realizacji planów rozwojowych przedsiębiorstwa, 5 pomoc w kontaktach z instytucjami otoczenia biznesu, 6 ulgi, zwolnienia podatkowe, pomoc w pozyskiwaniu odpowiedniej kadry pracowniczej. 	<ol style="list-style-type: none"> 1 zaangażowanie, entuzjazm, 2 współpraca w promowaniu produktów i organizowaniu wystaw, 3 promocja, 4 obsługa imprez, 5 budowanie pozytywnego wizerunku przedsiębiorstwa w społeczeństwie.

8. Uzasadnienie podejścia innowacyjnego dla planowanych w ramach LSR przedsięwzięć

Podejście Leader może odegrać cenną rolę w stymulowaniu nowych innowacyjnych podejść do rozwoju obszarów wiejskich. Innowacyjność jest wspierana poprzez przyznanie LGD dużego marginesu swobody i elastyczności w podejmowaniu decyzji co do działań, jakie chciałyby wspierać i sposobów rozwiązywania problemów występujących na jej obszarze.

Innowacyjność należy rozumieć w szerokim znaczeniu tego słowa. Może ona oznaczać wprowadzanie nowego produktu, nowy proces, nową organizację lub nowy rynek. Ta wspólna definicja innowacji ma zastosowanie zarówno do terenów wiejskich, jak i miejskich. Współcześnie mówi się i pisze nie tylko o konkurencyjności przedsiębiorstw i ich produktów, ale też o konkurencyjności całych układów terytorialnych: państw, regionów, miast i gmin. Rozszerzenie zakresu zastosowania pojęcia konkurencyjności wynika z faktu, że współczesna światowa gospodarka podlega wpływowi dwóch równolegle przebiegających procesów - globalizacji i regionalizacji. U podstaw zarówno procesów globalizacji, jak i regionalizacji tkwią mechanizmy określone w ekonomii korzyściami skali. Kluczową rolę w tych procesach odgrywają: przyspieszenie rozwoju infrastruktury technicznej i postępu technologicznego, rewolucja informatyczna, wzrost wydajności pracy na jednego zatrudnionego i przede wszystkim wzrost znaczenia działalności innowacyjnej. Według ekspertów z Komisji Europejskiej, podstawą konkurencyjności regionu jest wysoka efektywność gospodarki regionalnej, która zapewnia społeczeństwu korzystanie z wysokiego i rosnącego standardu życia oraz wysokiej stopy zatrudnienia. Efektywność regionu zależy od jego struktury gospodarczej. Jest tym bardziej konkurencyjny, im więcej osób pracuje w najbardziej efektywnych sektorach gospodarki. W warunkach otwartego rynku region musi być zdolny przyciągnąć inwestorów do tych sektorów lub tworzenia w nich nowych miejsc pracy we własnym zakresie. Konieczność sprostania presji konkurencji wymusza więc nie tylko podniesienie konkurencyjności wyrobów i usług świadczonych przez polskich przedsiębiorców, ale również odpowiednie zagospodarowanie przestrzeni polskich regionów. Obszary wiejskie jednak, ze względu na małą gęstość zaludnienia i stosunkowo niski poziom zasobów ludzkich i fizycznych, posiadają słabsze związki z ośrodkami badawczo-rozwojowymi i mogą mieć trudności z wykreowaniem radykalnych innowacji, aczkolwiek jest to możliwe.

Innowacyjność na obszarach wiejskich może oznaczać transfer i adaptację innowacji opracowanych gdzie indziej, modernizację tradycyjnych form technologii (know-how) lub znajdowanie nowych rozwiązań dla stałych problemów wsi, których inne środki interwencyjne polityki nie były w stanie rozwiązać w sposób zadowalający i trwały. Może to dostarczyć nowych odpowiedzi na problemy charakterystyczne dla terenów wiejskich.

Wprowadzenie podejścia Leader z jego siedmioma cechami może być samo w sobie innowacją w kształtowaniu polityki, co może skutkować wygenerowaniem innowacyjnych działań na podstawie pierwotnie przyjętej metody realizacji tej polityki. Opisane powyżej podejście oddolne może na przykład stymulować powstawanie nowych pomysłów odnośnie projektów, które następnie mogłyby być wspierane przez LGD, jako że te ostatnie nie są ograniczone do określonego zestawu działań. Przyjęcie technologii informacyjnych i komunikacyjnych na obszarach wiejskich może stać się ważnym kanałem szerszego dostępu populacji wiejskiej do innowacji.

Klasyczny już dziś podział innowacji opiera się na kryterium przedmiotowym, według którego innowacje można podzielić na produktowe, procesowe i organizacyjne. Innowacje produktowe to wszelkie zmiany polegające na udoskonaleniu wyrobu będącego w produkcji bądź na rozszerzeniu asortymentu o nowy produkt, nieznany dotąd na rynku. Innowacja procesowa to zmiana w stosowanych metodach wytwórczych. Usprawnienie procesów wytwórczych nie musi wpływać na efekty produkcji, może natomiast znacznie sam proces przyspieszyć. Podobną rolę

pełnią innowacje organizacyjne, które obejmują zmiany w organizacji metod wytwórczych. Każdy z wymienionych wyżej rodzajów innowacji może być samodzielnym procesem odbywającym się niezależnie od pozostałych. Często jednak innowacje wzajemnie się przenikają, zwłaszcza w przypadku, kiedy nowe produkty nie mogą zostać wytworzone bez zmiany technologii wytwarzania i rozwiązań w zakresie organizacji pracy. Najczęściej jest jednak tak, że to innowacje procesowe wymuszają zmiany w produkowanych wyrobach, podczas gdy innowacje produktowe często nie wymuszają poważniejszych zmian w metodach wytwarzania.

Innowacyjny charakter wszystkich przedsięwzięć zaplanowanych w ramach LSR można zauważyć w samym procesie przygotowania Lokalnej Strategii Rozwoju. Proces partycypacyjny przy jej konstruowaniu jest na obszarze LGD podejściem nowym i zarazem innowacyjnym, zarówno dla osób bezpośrednio przygotowujących dokument, jak również dla mieszkańców obszaru LGD. Szczególnym i niespotykanym dotychczas elementem jest również uczestnictwo przedstawicieli trzech sektorów (publiczny, społeczny i gospodarczy), którzy na samym początku mieli mieszane uczucia, co do możliwości osiągnięcia kompromisu w temacie wizji i celów rozwoju obszarów wiejskich na obszarze działania Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia”.

W ramach wszystkich realizowanych przedsięwzięć przewiduje się występowanie innowacyjności organizacyjnej, związanej z współpracą podmiotów z różnych sektorów. Dodatkowo w wyniku realizacji LSR pojawią się nowe procesy, produkty i usługi, które do tej pory nie miały zastosowania na obszarze LGD. Za nowatorski należy też uznać fakt, że finansowane operacje mają na celu wspieranie lokalnych zasobów, partnerów, walorów i łączenie ich w sposób umożliwiający wielosektorowy rozwój obszaru.

9. Procedura oceny zgodności operacji z LSR, procedury wyboru operacji przez LGD w ramach działania oraz procedury odwołania od rozstrzygnięć organu decyzyjnego, w tym przyjęte przez LGD kryteria lokalne wraz z opisem procedury ich zmiany

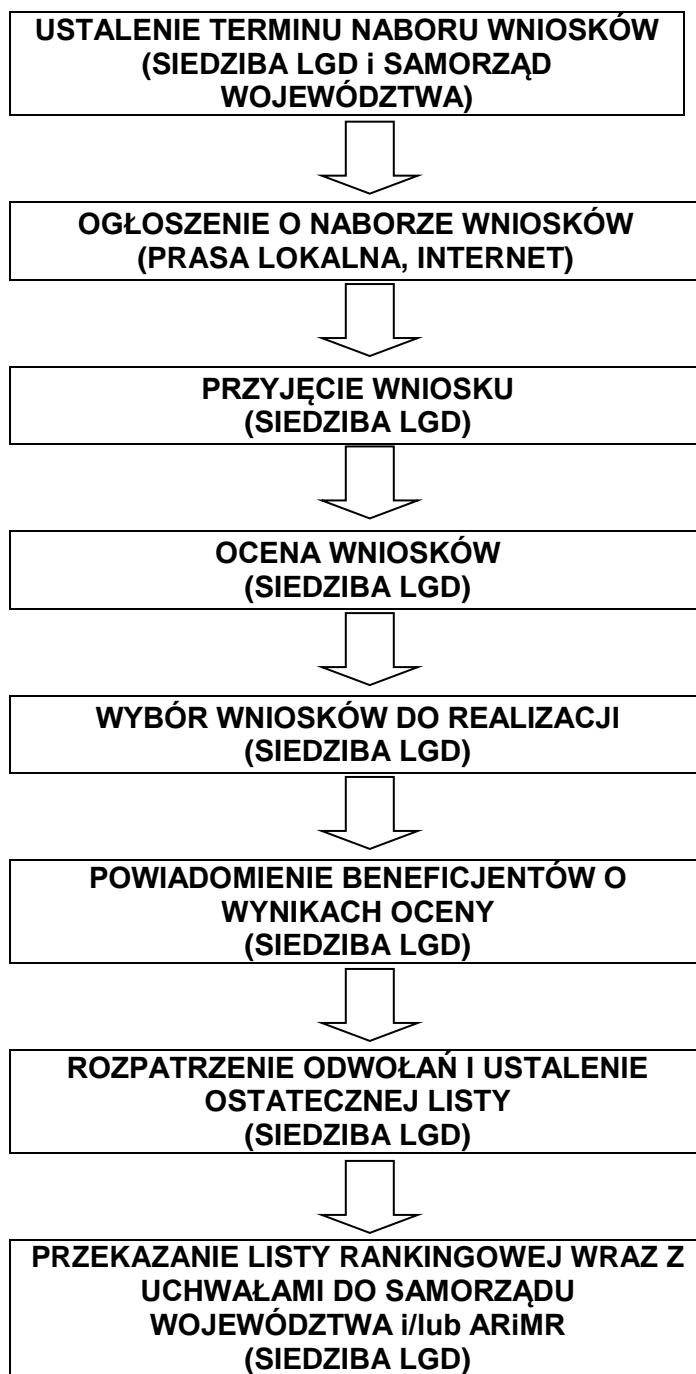
9.1. Procedura naboru wniosków o dofinansowanie

Projekty współfinansowane z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju dla obszaru LGD Stowarzyszenie „Południowa Warmia” będą podlegały określonym kryteriom naboru i selekcji. Rolą LGD jest wybranie najlepszych projektów i skierowanie ich do realizacji. Rada dokonuje oceny punktowej, ustalane są listy projektów:

- 1) wybranych do realizacji
- 2) niewybranych do realizacji

Sporządzone listy uwzględniające wyniki odwołań wraz z uchwałami i wnioskami przekazywane są do właściwego organu wdrażającego – tj. w zależności od rodzaju działania do Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej, Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw) lub do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego (Odnowa i rozwój wsi, Małe projekty). Organy te dokonują dalszej oceny operacji.

Schemat graficzny

Schemat tabelaryczny

Lp.	Proces	Podmioty zaangażowane	Dokumenty	Miejsce realizacji
1	Ustalenie terminu naboru w uzgodnieniu z samorządem województwa	Zarząd LGD, Samorząd Województwa	Projekt ogłoszenia o naborze wniosków	Siedziba LGD, siedziba Samorządu Województwa
2	Ogłoszenie naboru	Samorząd Województwa	Ogłoszenie o naborze wniosków	Prasa lokalna, Internet, tablica ogłoszeń Samorządu Województwa i LGD
3	Przyjęcie wniosków	Biuro LGD, beneficjent	Wniosek o przyznanie pomocy	Siedziba LGD
4	Ocena wniosków	Rada	Karta oceny, Lista projektów wybranych do realizacji, Lista projektów nie wybranych do realizacji.	Siedziba LGD
5	Wybór wniosków do realizacji	Rada	Uchwały Rady	Siedziba LGD
6	Powiadomienie beneficjentów o wynikach oceny	Prezes LGD	Pismo informujące beneficjentów o nie wybraniu projektu do realizacji	Siedziba LGD
7	Rozpatrzenie odwołań i ustalenie ostatecznej listy rankingowej	Rada	Uchwały Rady, ostateczna lista projektów wybranych do realizacji	Siedziba LGD
8	Przekazanie listy rankingowej wraz z uchwałami do Samorządu Województwa i/lub ARiMR	Prezes LGD	Uchwały Rady, Lista projektów wybranych i nie wybranych do realizacji	Siedziba LGD, Samorząd Województwa

Schemat opisowy

1. Ustalenie terminu naboru.

1. Zarząd LGD uzgadnia z Samorządem Województwa Warmińsko-Mazurskiego termin naboru wniosków wraz z treścią ogłoszenia w formie papierowej i elektronicznej, zgodnie z zasadami wymiany informacji pomiędzy Lokalną Grupą Działania (LGD), Samorządem Województwa (SW) oraz Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR) w związku z realizacją naborów w ramach działania Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju

2. Ogłoszenie naboru

2. Zaproszenie do składania wniosków ogłasza Zarząd Lokalnej Grupy Działania. Ogłoszenie o naborze wniosków publikowane jest w prasie lokalnej na terytorium objętym zasięgiem LGD (przynajmniej w jednym tytule prasowym powiatu/subregionu). Ogłoszenie powinno zawierać następującą informację przeznaczoną dla potencjonalnych wnioskodawców:
 - numer konkursu, priorytety i podpriorytety programu, którego dotyczy nabór wniosków;
 - termin składania wniosków (albo informację, że nabór jest bezterminowy) – nie krótszy niż 14 dni i nie dłuższy niż 30 dni;
 - limit dostępnych środków;
 - adres pocztowy oraz miejsce pod którym należy składać wniosek;
 - numer telefonu Biura Lokalnej Grupy Działania, a także adres poczty elektronicznej, pod którym można uzyskać informację na temat przygotowywania wniosków;
 - adres strony internetowej LGD na której dostępne niezbędne dokumenty i załączniki wraz z instrukcją wypełniania;
 - minimum wymagań, których spełnienie jest niezbędne do wyboru do finansowania;
 - inne niezbędne informacje.
3. Termin składania wniosków rozpoczyna się nie wcześniej niż po upływie 14 dni od dnia podania do publicznej wiadomości ogłoszenia o naborze wniosków.
4. Cała niezbędna informacja dotycząca wniosków o dofinansowanie projektów jest zawarta w następujących dokumentach:
 - Lokalna Strategia Rozwoju dla obszaru LGD Stowarzyszenie „Południowa Warmia”;
 - ogłoszenie o naborze wniosków;
 - formularz wniosku o dofinansowanie projektu;
 - instrukcja wypełniania i składania wniosków o dofinansowanie projektu,
 - informacja o niezbędnych załącznikach.
5. Wszystkie w/w dokumenty będą dostępne w biurze LGD oraz na stronie internetowej LGD.

3. Sporządzenie wniosku

Beneficjent jest odpowiedzialny za sporządzenie wniosku i jego złożenie w odpowiednim miejscu i terminie zgodnie z instrukcją. Wniosek oznacza wypełniony formularz wniosku wraz z wszystkimi załącznikami. Na wniosek składają się:

- wypełniony formularz wniosku;
- dodatkowe dokumenty – załączniki wymienione w formularzu wniosku (odpowiednie dla danego rodzaju projektu).

Informacja zawarta we wniosku winna być na tyle szczegółowa, aby mogła stać się dostateczną podstawą do oceny wniosku i selekcji. Dodatkowe dokumenty (załączniki), które należy złożyć razem z wnioskiem, powinny stanowić nieodłączną część składową wniosku. Wniosek i załączniki należy sporządzić w języku polskim.

W sprawach związanych z wypełnianiem wniosku można konsultować się telefonicznie, albo za pomocą poczty elektronicznej zgodnie z informacją adresową zawartą w ogłoszeniu o naborze wniosków. Oprócz tego, Zarząd LGD Stowarzyszenie „Południowa Warmia” upowszechni informację o naborze wniosków, zaś potencjalni beneficjenci pomocy finansowej będą mogli

skonsultować zagadnienia związane z przygotowaniem projektów w trakcie seminariów dla potencjalnych beneficjentów pomocy na obszarze objętym LSR oraz w biurze LGD. Po ogłoszeniu informacji o naborze wniosków Zarząd LGD rozpocznie organizację spotkań w każdej z gmin objętych LSR mających na celu promocję oraz informację wdrażanych działań.

4. Składanie wniosków

Wypełnione wnioski o dofinansowanie powinny być dostarczone przez Beneficjenta do siedziby Biura LGD w opieczętowanej kopercie lub paczce. O przyjęciu decyduje **data wpływu wniosku do biura LGD**. Dostarczone wnioski przyjmowane są przez pracowników Biura, którzy potwierdzają datę i godzinę wpływu wniosku do Biura.

Wniosek powinien być wypełniony elektronicznie, nie może być wypełniony ręcznie.

Wniosek powinien zawierać:

- ✓ **1 egzemplarz oryginału, który powinien być trwale zszyty, albo spięty. Każda strona zszytego/spiętego oryginału winna być paraflowana przez osobę/osoby upoważnioną/e do podpisywania dokumentów w imieniu Beneficjenta wraz z niezbędnymi załącznikami.**

5. Wybór wniosków

Wybór wniosków jest procedurą, w trakcie której są oceniane i proponowane do dofinansowania projekty, które spełniają wymogi kwalifikowalności oraz są zgodne z celami LSR. Ocena przeprowadzana jest przez Radę LGD zgodnie z Regulaminem Rady (Załącznik nr 2).

5.1. Ocena zgodności operacji z LSR – zgodności projektu z LSR

Rada Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenia „Południowa Warmia” dokonuje oceny złożonych projektów w zakresie ich zgodności z Lokalną Strategią Rozwoju. Dokonuje tego w oparciu o kartę oceny zgodności operacji z LSR stanowiącą załącznik nr 16a. Celem tej oceny jest ustalenie, które wnioski przyczyniają się do osiągnięcia celów LSR, są zgodne z przedsięwzięciami planowanymi w ramach LSR, które projekty mają największe oddziaływanie społeczne i ekonomiczne na obszar LSR.

5.2. Ocena operacji według lokalnych kryteriów LGD „Południowa Warmia”

Na podstawie ustalonych kryteriów członkowie rady przydzielają projektowi punkty. Każdy oceniający otrzymuje kartę oceny merytorycznej projektu wraz z instrukcją jej wypełniania. Karty oceny operacji według lokalnych kryteriów są oddzielne dla poszczególnych działań i stanowią załączniki nr: 16b – *Różnicowanie działalności w kierunku działalności nierolniczej*, 16c – *Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw*, 16d – *Odnowa i rozwój wsi*, 16e – *Małe projekty*. Punkty wpisywane są do odpowiednich rubryk karty oceny i są sumowane po zakończeniu oceny. Na podstawie sporządzonej oceny punktowej wykonywana jest lista rankingowa. O kolejności na liście decyduje liczba przyznanych projektowi punktów wynikająca z wyliczenia średniej arytmetycznej ilości punktów przyznanych przez członków Rady (liczba punktów dla projektu jest sumowana, a następnie dzielona przez liczbę członków Rady, biorących udział w posiedzeniu).

Każdy członek Rady podpisuje deklarację bezstronności stanowiący załącznik nr 12, a w przypadku oceny projektu, z którym może być w jakikolwiek sposób związany, nie bierze udziału w jego ocenie. Powyższe postępowanie zapewnia bezstronność oceny wniosków.

5.3. Wybór wniosków do realizacji

Każdy oceniony wniosek podlega oddzielnemu głosowaniu Rady zatwierdzającej uchwałą liczbę punktów projektu. Koniecznym warunkiem do spełnienia jest uzyskanie minimum

wymaganych punktów określonych w kartach oceny (załącznik nr 16b, 16c, 16d, 16e). Po spełnieniu tych warunków projekty umieszczane są na liście projektów wybranych do realizacji. Pozostałe projekty umieszczane są na liście projektów niewybranych do realizacji.

W przypadku uzyskania jednakowej liczby punktów przez dwie lub więcej operacji o kolejności na liście projektów skierowanych do realizacji decyduje kolejność wpływu wniosku o przyznanie pomocy do Biura LGD.

Po zakończeniu oceny wniosków Rada LGD sporządza i przyjmuje protokół z posiedzenia Rady.

6. Powiadomienie beneficjentów o wynikach oceny

Po zakończeniu oceny i sporządzeniu list projektów, wnioskodawcy, których projekty nie zostały wybrane do realizacji, są o tym fakcie zawiadamiani. Przysługuje im możliwość złożenia odwołania od decyzji Rady w przewidzianym terminie. Odwołania złożone po terminie nie są rozpatrywane.

7. Rozpatrzenie odwołań i ustalenie ostatecznej listy rankingowej

Po wpłynięciu w określonym czasie odwołań, Rada zbiera się w celu ich rozpatrzenia. Po podjęciu decyzji odnośnie odwołań, Rada podejmuje decyzje o ewentualnych zmianach na liście rankingowej w przypadku pozytywnego rozpatrzenia odwołania. O decyzji podjętej w stosunku do odwołania, Rada powiadamia beneficjenta odpowiednim pismem. Zatwierdzana jest ostateczna lista projektów wybranych do realizacji.

8. Przekazanie listy rankingowej wraz z uchwałami do UMWW-M lub ARiMR

Po ustaleniu ostatecznej listy rankingowej wniosków skierowanych do realizacji, lista przekazywana jest do UMWW-M lub ARiMR wraz z odpowiednimi uchwałami potwierdzającymi wybór projektu oraz publikowane są na stronie internetowej www.poludniowawarmia.pl. Regulamin Rady stanowi załącznik nr 2.

9.2 Kryteria lokalne przyjęte przez LGD

Kryteria lokalne zawarte są w kartach oceny operacji, które stanowią załączniki nr 16a, 16b, 16c, 16d, 16e.

9.3 Opis procedury zmiany kryteriów lokalnych

Zapisane w strategii przedsięwzięcia mogą ulegać zmianom stosownie do zmieniających się uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych uchwałą Walnego Zebrania.

Kryteria oceny projektów mogą również podlegać ocenie i w razie konieczności będą zmieniane stosowną uchwałą Walnego Zebrania. Konieczność zmiany kryteriów zgłosić może w miarę potrzeby każdy członek LGD. Jednak najbardziej prawdopodobne jest dokonanie zmian w kryteriach na skutek ewaluacji LSR przez uprawnioną do tego celu Komisję Rewizyjną LGD. Ocena zrealizowanych projektów i ich wpływu na wykonanie LSR dokonana przez Komisję może dać podstawy do innego niż wcześniej ustalenia preferencji lub przyłożonych do nich wag punktowych. Ocena polegać będzie na opracowaniu raportu po przeanalizowaniu wszystkich zrealizowanych w minionym roku kalendarzowym działań i operacji pod kątem określenia efektów tych przedsięwzięć, a także wpływu, jaki miała ich realizacja na osiągnięcie celów zakładanych w LSR.

Sprawozdanie winno być zaprezentowane podczas Walnego Zgromadzenia członków LGD wraz z proponowanymi ewentualnymi zmianami w kryteriach.

10. Budżet LSR dla każdego roku realizacji LSR

Lokalna Grupa Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” zaplanowała budżet Lokalnej Strategii Rozwoju zgodnie z obowiązującymi wytycznymi, dla liczby mieszkańców terenu LGD wynoszącej 69 944 osób (stan na 31.12.2006 r.).

Zgodnie z tym i odpowiednim rozporządzeniem w sprawie szczegółowych kryteriów i sposobu wyboru lokalnej grupy działania do realizacji lokalnej strategii rozwoju w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 kwota, jaką LGD może dysponować w nowym okresie programowania to 10 351 712,00 PLN.

Budżet LSR dla obszaru Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” został przedstawiony z podziałem na:

- 1) Środki planowane na operacje realizowane przez wnioskodawców ubiegających się o pomoc w ramach działań osi 3, tj. „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”, „Odnowa i rozwój wsi” oraz „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” zgodnie z celami LSR,
- 2) Środki planowane na operacje realizowane przez wnioskodawców ubiegających się o pomoc w ramach „Małych projektów”,
- 3) Środki planowane na operacje realizowane przez LGD w ramach realizacji projektów współpracy (działanie 4.2),
- 4) Środki planowane na operacje realizowane przez LGD w ramach działania „Funkcjonowanie lokalnej grupy działania” („Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja”) (działanie 4.3).

Poniżej Tabela prezentująca plan budżetu Lokalnej Grupy Działania przeznaczony na realizację zadań wynikających z Lokalnej Strategii Rozwoju.

10.1. Budżet Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” na lata 2009–2015

Rok	Działania osi 4 Leader									
	4.1/413 - Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju					4.21 Wdrażanie projektów współpracy	4.31 Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, w tym:			Razem Oś 4
	Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	Tworzenie i rozwój mikro-przedsiębiorstw	Odnowa i rozwój wsi	Małe projekty	Razem 4.1/413		Funkcjonowanie LGD (koszty bieżące)	Nabywanie umiejętności i aktywizacja	Razem 4.31	
2008-2009	0,00	0,00	0,00	500 000,00	500 000,00	35 000,00	210 000,00	70 000,00	280 000,00	815 000,00
2010	260 000,00	260 000,00	1 000 000,00	546 448,00	2 066 448,00	40 684,00	205 000,00	70 000,00	275 000,00	2 382 132,00
2011	300 000,00	300 000,00	1 000 000,00	500 000,00	2 100 000,00	40 000,00	205 000,00	69 612,00	274 612,00	2 414 612,00
2012	300 000,00	300 000,00	1 900 000,00	347 056,00	2 847 056,00	50 000,00	200 000,00	100 000,00	300 000,00	3 197 056,00
2013	0,00	0,00	0,00	300 000,00	300 000,00	44 148,00	200 000,00	102 000,00	302 000,00	646 148,00
2014	0,00	0,00	0,00	300 000,00	300 000,00		200 000,00	100 000,00	300 000,00	600 000,00
2015							201 764,00	95 000,00	296 764,00	296 764,00
2008-2015	860 000,00	860 000,00	3 900 000,00	2 493 504,00	8 113 504,00	209 832,00	1 421 764,00	606 612,00	2 028 376,00	10 351 712,00

Budżet Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” na lata 2009–2015 w podziale na cele i przedsięwzięcia

Cel ogólny	Cel szczegółowy	Przedsięwzięcie	Działanie/typ operacji							RAZEM:
			413 Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju				421 Wdrażanie projektów współpracy	431 – nabywanie umiejętności i aktywizacja	431 – koszty bieżące	
			Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębi orstw	Odnowa i rozwój wsi	Małe projekty				
I. Efektywne wykorzystanie potencjału obszarów wiejskich i poprawa jakości życia na tych obszarach	I.1 Rozwój aktywności gospodarczej mieszkańców obszaru LSR do 2015 r.	I.1.1 Rozwój aktywności gospodarczej	860 000,00	860 000,00	0,00	500 000,00	0,00	0,00	1 421 764,00	2 220 000,00
	I.2 Rozbudowa i poprawa standardu infrastruktury społecznej, kulturowej, rekreacyjnej, sportowej i turystycznej oraz poprawa estetyki przestrzeni publicznej na obszarze LSR do 2015 r.	I.2.1 Rozbudowa i poprawa standardu infrastruktury oraz poprawa estetyki przestrzeni publicznej	0,00	0,00	3 800 000,00	1 100 000,00	0,00	0,00		4 900 000,00
	I.3 Zachowanie lokalnego dziedzictwa historycznego i przyrodniczego na obszarze LSR do 2015 r.	I.3.1 Dziedzictwo historyczne i przyrodnicze	0,00	0,00	100 000,00	100 000,00	0,00	0,00		200 000,00
II. Budowa kapitału społecznego na obszarach wiejskich	II.1 Aktywizacja i integracja mieszkańców obszaru LSR do 2015 r.	II.1.1 Aktywizacja i integracja mieszkańców	0,00	0,00	0,00	500 000,00	0,00	306 612,00		806 612,00
III. Rozwój współpracy w regionie i współpracy międzyregionalnej	III.1 Promocja walorów obszaru LSR do 2015 r.	III.1.1 Działania promocyjne i informacyjne	0,00	0,00	0,00	293 504,00	0,00	300 000,00		593 504,00
	III.2 Rozwój współpracy na obszarze LSR do 2015 r.	III.2.1 Projekty współpracy	0,00	0,00	0,00	0,00	209 832,00	0,00	209 832,00	
Koszty bieżące:										1 421 764,00
RAZEM:			860 000,00	860 000,00	3 900 000,00	2 493 504,00	209 832,00	606 612,00	1 421 764,00	10 351 712,00

Źródło: Opracowanie własne LGD „Południowa Warmia”

10.2. Harmonogram realizacji przedsięwzięć i operacji zaplanowanych do realizacji w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju dla obszaru LGD Południowa Warmia.

Realizacja zaplanowanych w ramach LSR przedsięwzięć została rozłożona równomiernie w całym okresie wdrażania strategii zgodnie z wytycznymi co do okresu realizacji poszczególnych działań (terminu zakończenia działań). Przyjęcie takiego harmonogramu wynika również z możliwości organizacyjnych i kadrowych Lokalnej Grupy Działania oraz z potrzeby zapewnienia ciągłości funkcjonowania LGD. Ważnym czynnikiem przemawiającym za równomiernym rozłożeniem budżetu w kolejnych okresach rocznych była potrzeba pozostawienia możliwości wsparcia dla inicjatyw lokalnych, które mogą pojawić się na obszarze LSR w drugiej połowie funkcjonowania programu, a które trudno przewidzieć przygotowując obecnie plany. Istotnym czynnikiem są również możliwości finansowe potencjalnych beneficjentów. Harmonogram realizacji przedsięwzięć przedstawia poniższa Tabela.

Przedsięwzięcia i typy operacji zgodnie z LSR	Okresy realizacji LSR (z dokładnością do pół roku)													
	2009		2010		2011		2012		2013		2014		2015	
	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II
I.1.1 Rozwój aktywności gospodarczej														
I.2.1 Rozbudowa i poprawa standardu infrastruktury oraz poprawa estetyki przestrzeni publicznej														
I.3.1 Dziedzictwo historyczne i przyrodnicze														
II.1.1 Aktywizacja i integracja mieszkańców														
III.1.1 Działania promocyjne i informacyjne														
III.2.1 Projekty współpracy														
Bieżące funkcjonowanie LGD														

Zródło: Opracowanie własne LGD „Południowa Warmia”

11. Opis procesu przygotowania i konsultowania LSR

Zgodnie z Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 Leader jest podejściem przekrojowym mających przyczynić się do aktywizacji społeczności wiejskich poprzez włączenie partnerów społecznych i gospodarczych do planowania i wdrażania lokalnych inicjatyw, z których jedną jest budowa Lokalnej Strategii Rozwoju dla obszaru Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia”.

Według Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 lokalne podejście wpływa na lepsze zdefiniowanie problemów obszaru i określenie sposobów ich rozwiązania, które powinny mieć właśnie miejsce podczas opracowywania Lokalnej Strategii Rozwoju. To lokalna społeczność (w przypadku niniejszej strategii – społeczność z obszaru sześciu gmin) bierze czynny udział w tworzeniu Lokalnej Strategii Rozwoju, a potem realizuje zapisane w niej zadania łączące zasoby ludzkie, naturalne, kulturowe, historyczne, itp., wiedzę i umiejętności przedstawicieli trzech sektorów: publicznego, gospodarczego i społecznego.

Zgodnie z art. 61 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) definicja podejścia Leader obejmuje przynajmniej następujące elementy:

- a lokalne strategie rozwoju dotyczące prawidłowo zidentyfikowanych obszarów wiejskich o zasięgu mniejszym niż regionalny,
- b lokalne partnerstwa publiczno-prywatne (zwane dalej „lokalnymi grupami działania”),
- c oddolne podejście z kompetencjami decyzyjnymi po stronie lokalnych grup działania w sprawie opracowywania i wdrażania lokalnych strategii rozwoju,
- d wielosektorowe projektowanie i wdrażanie strategii oparte na interakcji pomiędzy uczestnikami i projektami z różnych sektorów gospodarki lokalnej,
- e wdrażanie podejść innowacyjnych,
- f wdrażanie projektów współpracy,
- g tworzenie sieci partnerstw lokalnych.

Przedstawiciele sektorów publicznego, gospodarczego i społecznego czynnie brali udział w opracowywaniu niniejszej strategii i mieli realny wpływ na identyfikowanie problemów i potrzeb obszaru Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” oraz określali przedsięwzięcia, które przyczynią się do realizacji celów Lokalnej Strategii Rozwoju.

Zgodnie z podejściem Leader takie oddolne działanie wzmocni spójność podejmowanych lokalnie decyzji, podniesie jakość zarządzania, przyczyni się do wzmocnienia kapitału społecznego w społecznościach wiejskich, a także skłoni do stosowania innowacyjnych rozwiązań w zakresie rozwoju obszaru Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia”.

Niniejsza strategia nie dotyczy wszystkich spraw i problemów występujących na terenie Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia”. Pozostawia ona zajmowanie się specyficznymi zagadnieniami, takimi jak edukacja, infrastruktura techniczna czy opieka medyczna innym instytucjom, zwłaszcza samorządom terytorialnym, sama zaś ma charakter przekrojowy i skupia się wokół tematów, które mogą łączyć trzy wspomniane już środowiska.

W tworzenie niniejszej strategii zaangażowanych zostało wiele osób, środowisk, grup lokalnych liderów i ekspertów zewnętrznych. W celu skutecznego działania dotyczącego analizowania takich tematów, jak poprawa jakości życia mieszkańców, wprowadzanie nowych technologii, dodawanie wartości do lokalnych produktów lub jak najlepsze wykorzystanie zasobów naturalnych i kulturowych, została wyznaczona grupa robocza, w której skład wchodził przedstawiciele wszystkich sektorów z Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia”.

Budowa niniejszej strategii została oparta na systemie podziału zadań dla dwóch grup biorących udział w tworzeniu jej formy i treści:

1. Konsultanci zewnętrzni i moderatorzy byli odpowiedzialni za:
 - przygotowanie struktury pracy na każdym etapie,
 - przygotowywanie dokumentów niezbędnych podczas prac nad strategią (np. ankiety),
 - redakcję ostatecznych dokumentów,
 - prowadzenie warsztatów i spotkań.
2. Członkowie grupy roboczej byli odpowiedzialni za:
 - zbieranie danych źródłowych,
 - rozpropagowywanie informacji i dokumentów związanych z tworzeniem strategii,
 - prowadzenie warsztatów i spotkań na poziomie gmin i mniejszych społeczności,
 - udział we wszystkich warsztatach strategicznych.

Podczas opracowywania Lokalnej Strategii Rozwoju Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” zostały wykorzystane elementy specyfiki planowania w programie Leader, takie jak:

1. podejście terytorialne, które rozpoczyna proces bazujący na specyficznych cechach obszaru Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia”,
2. podejście oddolne, które umożliwia liderom lokalnym aktywny udział w planowaniu i dzięki ich zaangażowaniu pozwala w nowy sposób spojrzeć na silne i słabe strony obszaru oraz pojawiające się okazje,
3. Lokalna Grupa Działania zorganizowana jako partnerskie porozumienie łączy najważniejszych ludzi (aktorów lokalnych) i instytucje mające wpływ na dany obszar,
4. innowacyjność realizowanych projektów i działań,
5. zintegrowany charakter działań, który łączy zasoby i kompetencje różnych partnerów,
6. lokalne finansowanie pozwala uniknąć bezduszości systemów finansowania wobec lokalnych inicjatyw,
7. tworzenie sieci współpracy między partnerstwami (LGD) w skali krajowej i międzynarodowej daje szansę na skonfrontowanie i „otwarcie” lokalnych problemów i pomysłów na świat zewnętrzny.

Grupa robocza, w której skład wchodził przedstawiciele wszystkich członków z Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” uczestniczyła we wszystkich etapach budowy strategii, z których najważniejsze to:

1. społeczna ocena stanu wyjściowego,
2. analiza SWOT,
3. określenie wizji rozwoju
4. określenie celów strategii,
5. określenie przedsięwzięć do realizacji w ramach strategii.

Diagnoza stanu wyjściowego - społeczna ocena sytuacji wyjściowej

Diagnoza jest pierwszą częścią strategii. Polega na identyfikacji, gromadzeniu i analizie danych na temat obszaru i podmiotów objętych planowaniem. Wykonanie diagnozy umożliwiło nie tylko całościową ocenę stanu oraz dotychczasowych tendencji rozwojowych, lecz także wskazanie głównych trendów i kierunków rozwoju w przyszłości. Kluczową kwestią było również opisanie i rozwinięcie tych wątków, które podkreślają specyficzne zasoby i okazje do rozwoju terenu Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia”.

Oprócz potencjału wewnętrznego zostały uwzględnione aktualne i przewidywane na przyszłość warunki zewnętrzne tworzone przez otoczenie. Przygotowując diagnozę służącą opracowaniu Lokalnej Strategii Rozwoju Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” pod uwagę zostały wzięte wszystkie możliwe uwarunkowania rozwoju:

- makroekonomiczne, związane z trendami o charakterze ogólnym na poziomie państwa lub nawet międzynarodowym – globalnym,
- regionalne, wynikające z polityki społeczno-gospodarczej województwa,
- subregionalne i lokalne, związane ze społecznym i gospodarczym potencjałem gmin wchodzących w skład LGD oraz jednostek ościennych.

Diagnoza stanu wyjściowego obszaru została opracowana między innymi na podstawie dokumentów i danych statystycznych, będących w posiadaniu różnych urzędów i instytucji. Jednakże uzyskanie wiarygodnego obrazu obszaru zgodnego z postrzeganiem go przez mieszkańców jest uwarunkowane dokonaniem diagnozy społecznej przez nich samych.

Uspołecznienie procesu tworzenia strategii oznacza głównie odwoływanie się do wiedzy mieszkańców o swoim terenie oraz do ich sposobu widzenia problemów. Poprzez zadawanie kolejnych pytań oraz stawianie kwestii do dyskusji dochodzi się do wypracowania wspólnie akceptowanych rozwiązań. Społeczna diagnoza to pozyskiwanie wiedzy od samych mieszkańców o sytuacji na danym terenie, problemach i cechach go wyróżniających, dlatego ten etap budowy strategii wbrew pozorom jest bardzo istotny.

Podczas społecznej oceny sytuacji wyjściowej były stosowane następujące techniki:

1. Badania ankietowe

Podczas tworzenia strategii zastosowano metodę badań ankietowych, w której dzięki dotarciu do wybranej reprezentatywnej grupy respondentów (radnych, sołtysów, dyrektorów szkół i jednostek organizacyjnych samorządów, lokalnych liderów i autorytetów, organizacji pozarządowych, większych firm) dowiedzieliśmy się, jakie są opinie mieszkańców na temat poszczególnych obszarów ważnych w budowaniu strategii. Respondenci wyrażali swoje opinie dotyczące: problemów występujących na obszarze działania LGD, najistotniejszych walorów obszaru działania LGD, podawali również swoje pomysły na projekty, które mają być realizowane w ramach strategii.

2. Spotkania informacyjne

Miały one za zadanie poszerzanie wiedzy na temat zasad podejścia Leader i programu PROW oraz zrozumienie kwestii rozwoju lokalnego i potrzeby zmiany podejścia w rozwoju obszarów wiejskich. Podczas spotkań uczestnicy wymieniali opinie i zdania, dzięki czemu stopniowo kształtowały się poglądy na temat poruszanych zagadnień związanych z diagnozą obszaru.

3. Praca grupowa – warsztaty

Poprzez współpracę i interakcję pomiędzy uczestnikami oraz dzięki zdolnościom organizacyjnym i psychologicznym moderatora ustalane były stanowiska i opinie uczestników, a także wypracowane konkretne rozwiązania poruszanych kwestii.

Analiza SWOT

Analiza SWOT została przeprowadzona w gronie zespołu ekspertów i grupy roboczej po zapoznaniu się z diagnozą i po wyznaczeniu wizji. Dzięki tej metodzie została dokonana ocena własnej sytuacji strategicznej w dążeniu do osiągnięcia wizji. W celu przeprowadzenia efektywnej analizy SWOT została ona zrealizowana w dwóch etapach.

Pierwszym etapem było wypełnienie poszczególnych pól przygotowanych formularzy zawierających cechy wewnętrzne/zewnętrzne oraz korzystne/niekorzystne. Następnie dokonano selekcji i oceny poszczególnych cech biorąc pod uwagę ich wpływ na osiągnięcie stanu docelowego (wizji).

Cechy wewnętrzne zostały uporządkowane przez ustalanie, które zależne od nas silne i słabe strony mają największy wpływ na osiągnięcie stanu docelowego i czy jest to wpływ pozytywny czy negatywny. W przypadku czynników zewnętrznych (niezależnych - okazji i zagrożeń) ustalone zostało prawdopodobieństwo ich wystąpienia oraz ich wpływ - pozytywny i negatywny na osiągnięcie stanu docelowego. W ten sposób zostały zidentyfikowane silne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia, które mają największe znaczenie dla osiągnięcia założonych celów

Określenie wizji i misji rozwoju

W niniejszej strategii wizja rozwoju została sformułowana jako określanie pożądanego stanu docelowego dla Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” w perspektywie kilku lat.

Konstruując wizję rozwoju obszaru Lokalnej Grupy Działania posłużono się pomocniczymi pytaniami, charakterystycznymi przy budowaniu wizji w programie Odnowy Wsi:

1. Jaki ma być obszar LGD Stowarzyszenie „Południowa Warmia” za lat 5?
2. Co ma go wyróżniać?
3. Jakie ma pełnić funkcje?
4. Co ma wyróżniać mieszkańców?
5. Co będzie dawało im utrzymanie?
6. W jaki sposób będą zorganizowani?

Określenie celów strategicznych i operacyjnych

Określanie celów to kolejny etap budowania strategii. Cele są rozszerzeniem misji - pokazują, w jaki sposób chcemy ją osiągnąć.

W niniejszej strategii sformułowano dwa rodzaje celów:

- cele ogólne,
- cele szczegółowe.

Cele ogólne określają, jak zrealizować misję, a cele szczegółowe, w jaki sposób zrealizować cele ogólne. Zostały one ustalone na sesji warsztatowej z lokalną grupą roboczą.

Cele określone w Lokalnej Strategii Rozwoju Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” są w pełni zgodne z celami osi 3 i 4 PROW.

Określenie przedsięwzięć

Zostały określone działania, które będą podejmowane dla osiągnięcia poszczególnych celów. Do realizacji w ramach LSR wybrano operacje, które w zdecydowany sposób przyczynią się do rozwoju tego obszaru.

12. Opis procesu wdrażania i aktualizacji LSR

12.1. Wdrażanie lokalnej strategii rozwoju

Lokalna Grupa Działania odpowiedzialna jest również za zarządzanie procesem wdrażania strategii. Wynika to z faktu, że LGD jest w pewnym sensie właścicielem lokalnej strategii rozwoju i otrzymuje środki na jej realizację, dlatego właśnie ta instytucja pełni główną rolę w jej wdrażaniu. Polega ona na zarządzaniu procesem realizacji strategii i koordynowaniu działań prowadzących do tego celu. LGD odpowiada za powierzone jej środki publiczne i dlatego musi efektywnie je spożytkować i poprawnie rozliczyć. Proces wdrażania strategii realizowany będzie poprzez nabór wniosków o przyznanie pomocy, ich ocenę pod kątem zgodności ze strategią oraz wybór operacji do finansowania zgodnie z lokalnymi kryteriami wyboru. Szczegółowy schemat naboru wniosków oraz ich oceny przedstawiony został w rozdziale 9 niniejszego dokumentu.

Plan komunikacyjny

Z uwagi na to, że celem podejścia Leader jest aktywizowanie i zachęcanie lokalnej społeczności do większego zaangażowania na rzecz rozwoju lokalnego, wdrażanie LSR odbywać się będzie z jak największym udziałem partnerów LGD i wszystkich mieszkańców obszaru. Temu celowi służy zasada pełnej jawności działania LGD, w szczególności przejawiająca się prowadzeniem intensywnych działań komunikacyjnych, które zapewnią szerokie upowszechnienie informacji na temat LGD i realizowanych przez nią działań.

Działania komunikacyjne prowadzone przez LGD w pierwszym rzędzie wykorzystywać będą istniejące na danym obszarze systemy społecznej komunikacji, w szczególności:

- tablice informacyjne w urzędach gmin, parafiach,
- prasę lokalną i regionalną,
- regionalne rozgłoszenie radiowe i telewizyjne.

W miarę potrzeby, jako działania uzupełniające stosowane będą:

- spotkania z mieszkańcami,
- plakaty,
- biuletyny i ulotki wykładane w miejscach publicznych lub doręczane do skrzynek pocztowych.

Standardowym i bardzo efektywnym instrumentem społecznej komunikacji będzie również Internet. Lokalna grupa działania będzie posiadała swoją stronę internetową z podstronami zawierającymi aktualności, dokumenty, raporty oraz podstroną, na której funkcjonować będzie forum dyskusyjne.

Upowszechnianie informacji o działaniach LGD i promowanie jej dorobku powinno zachęcić szerokie kręgi mieszkańców obszaru do zainteresowania podejściem Leader i w konsekwencji do bezpośredniego kontaktu z biurem LGD. W godzinach pracy biuro powinno być cały czas dostępne dla mieszkańców, a pracownicy LGD powinni wszystkim zainteresowanym udzielać wyjaśnień, odpowiedzi na pytania, a także udostępniać do wglądu materiały dokumentujące działalność LGD, w tym protokoły z posiedzeń zarządu i posiedzeń organu decyzyjnego. Pracownicy powinni także przyjmować wnioski i postulaty składane przez mieszkańców dotyczące wdrażania LSR.

Wszystkie wnioski dotyczące wdrażania LSR, a także ukazujące się na ten temat artykuły i audycje powinny być dokładnie analizowane przez LGD i w razie uznania ich słuszności, weryfikowane pod kątem zmiany sposobu wdrażania LSR.

Ważną funkcją LGD związaną z komunikacją społeczną będzie aktywizowanie i motywowanie mieszkańców obszaru do udziału w procesie wdrażania LSR, w szczególności poprzez

pomoc w przygotowaniu wniosków o przyznanie pomocy ze środków LSR. Z myślą o licznej grupie osób i organizacji mających duże braki kompetencyjne w zakresie opracowania projektu i przygotowania wniosku o pomoc, LGD będzie organizować szkolenia i warsztaty umożliwiające nabycie potrzebnych kwalifikacji. Osoby i organizacje potrzebujące dalej idącej pomocy w tym zakresie będą mieć możliwość skorzystania z bezpłatnych porad oferowanych przez LGD, związanych z projektowaniem operacji lub przygotowaniem wniosku o pomoc.

Opis działań informacyjno-promocyjnych

Podczas realizacji LSR zapewnione będą przez LGD wszystkie działania promocyjne dotyczące informacji na temat możliwości ubiegania się o środki z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013, a także celów tego programu i rezultatów, jakie ma przynieść jego realizacja w Polsce. LGD będzie również właściwie informować opinię publiczną o pochodzeniu środków z funduszy Unii Europejskiej, dzięki którym realizowane są działania zaplanowane w LSR.

Wszystkie materiały informacyjne i promocyjne, a także dokumenty stosowane podczas realizacji LSR będą zawierać: znaki graficzne oraz tekst opisujący zaangażowanie środków Unii Europejskiej w projekty współfinansowane ze środków Unii Europejskiej.

Głównym celem kampanii promocyjnej będzie zwiększenie jawności i świadomości społecznej, zapewnienie przejrzystości pomocy udzielanej za pośrednictwem Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz informowanie potencjalnych i faktycznych beneficjentów końcowych o możliwościach jakie stwarza ta pomoc.

W szczególności będą podejmowane następujące formy promocji:

Plakaty

W celu informowania beneficjentów oraz opinii publicznej o roli odgrywanej przez Program Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Podejścia Leader opracowane i rozdyskrebowane będą plakaty informujące o operacjach zaplanowanych w LSR i możliwości udziału w działaniach w niej przewidzianych. Plakaty te będą umieszczone w najczęściej odwiedzanych miejscach na obszarze LGD oraz na tablicach i słupach ogłoszeniowych.

Materiały informacyjne

Publikacje (foldery i ulotki) będą zawierać informacje na temat Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Podejścia Leader i działań zaplanowanych w LSR. Zamieszczone w nich zostaną też informacje dotyczące sposobu, w jaki można ubiegać się o środki z PROW (kwalifikowane działania, uprawnieni beneficjenci itp.) oraz miejsc, gdzie można uzyskać pomoc w sprawie przygotowania wniosku aplikacyjnego.

Wydarzenia informacyjne (konferencje i szkolenia)

Wszystkie wydarzenia informacyjne będą posiadały wyraźnie zaznaczony udział Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (np. standy). Organizatorzy informować będą Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego o tych wydarzeniach z odpowiednim wyprzedzeniem tak, aby było możliwe zorganizowanie stosownego udziału. W celu upowszechnienia działań Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 będą organizowane spotkania informacyjne (w każdej gminie odbędą się spotkania poprzedzone informacją o ich terminach i tematyce) oraz cykl szkoleń dla beneficjentów (w każdej gminie odbędą się szkolenia dla beneficjentów w celu nauki sporządzania poprawnych wniosków aplikacyjnych, zapoznania z kryteriami wyboru projektów itp.).

Strona internetowa

Strona internetowa będzie zawierać podobne materiały jak folder i ulotki, a dodatkowo zawierać będzie odniesienie do stron internetowych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego itp. Będą na niej dostępne materiały informacyjne (na jakie działania można uzyskać dofinansowanie, koszty kwalifikowane, uprawnieni wnioskodawcy itp.), niezbędne dokumenty (wytyczne, formularze wniosków aplikacyjnych, wzory sprawozdań itp.), przydatne informacje i porady, listy złożonych wniosków do LGD (wnioski złożone, pozytywnie rozpatrzone i te, które otrzymały aprobatę Rady), kryteria wyboru projektów, wszystkie aktualności mające znaczenie dla mieszkańców obszaru LGD.

Biuro LGD

Biuro LGD zostanie oznaczone odpowiednimi informacjami i znakami graficznymi (na zewnątrz budynku i w samych pomieszczeniach Biura). Do dyspozycji wnioskodawców będą pracownicy biura LGD, którzy w miarę możliwości będą udzielać niezbędnych informacji i pomagać im w poprawnym wypełnieniu wniosku o dofinansowanie.

Efektywne wdrażanie lokalnej strategii rozwoju wymaga od LGD dokładnego monitorowania i ewaluacji prowadzonych działań. Sprawy te są omawiane w kolejnych rozdziałach. Monitorowanie będzie odbywać się w sposób ciągły i na bieżąco, natomiast ocena prowadzonych działań może być przeprowadzana w pewnych odstępach czasowych, np. co dwa lata. Wyniki tej oceny będą dokładnie analizowane i w razie potrzeby LGD będzie modyfikować sposób swego działania, a nawet wprowadzać zmiany w lokalnej strategii działania.

12.2. Monitoring strategii

Monitoring to proces stałego kontrolowania, czy realizacja strategii przebiega zgodnie z założeniami, czy są osiągnięte cele i rezultaty określone w strategii oraz jak przebiega wydatkowanie środków przeznaczonych na poszczególne zamierzenia (operacje, działania własne LGD). Monitorowanie stanowi więc ważną część codziennego zarządzania organizacją i projektem. Służy dostarczaniu informacji, na podstawie których zarządzający mogą systematycznie dowiadywać się o występowaniu problemów i rozbieżności w realizacji planów i osiągnięciu celów.

Głównymi obszarami monitorowania strategii będą cele szczegółowe. Wyniki monitoringu w formie corocznego sprawozdania będą podstawą do opracowania raportu ewaluacyjnego (zasady ewaluacji omówiono następnym rozdziale). Za proces monitorowania strategii odpowiada Prezes, który wyznaczył do tego w biurze LGD osobę za to odpowiedzialną (pracownik biurowo-administracyjny).

Istotą prowadzenia monitoringu założeń strategicznych jest wyciąganie wniosków z tego, co zostało i nie zostało zrealizowane. Jest nią również modyfikowanie dalszych poczynań w taki sposób, aby osiągnąć zakładane cele w przyszłości. **Kluczowym elementem monitorowania jest wypracowanie takich technik zbierania informacji oraz takich wskaźników**, które będą jak najbardziej miarodajnie odzwierciedlały efektywność prowadzonych działań. Monitoring będzie skutecznym narzędziem wdrażania założeń strategicznych tylko wówczas, gdy będzie kierował się następującymi zasadami:

- **zasada wiarygodności** – informacja musi być wiarygodna i musi opierać się na niepodważalnych danych; niedokładne dane w systemie monitorowania oznaczają powstanie ryzyka podjęcia niewłaściwych działań korygujących;

- **zasada aktualności** – informacje powinny być gromadzone, przekazywane i oceniane w sposób ciągły, który umożliwia podjęcie na czas działań korygujących oraz stosownych korekt w momencie aktualizacji strategii;
- **zasada obiektywności** – monitorowanie prowadzone w oparciu o analizę wskaźników porównawczych daje możliwość prowadzenia obiektywnej oceny niezakłóconej subiektywnością wynikającą z przywiązania do własnych pomysłów i dążeń;
- **zasada koncentracji na punktach strategicznych** – monitorowanie powinno skupiać się przede wszystkim na tych obszarach życia społeczno-gospodarczego, w których istnieje prawdopodobieństwo wystąpienia największych odchyleń, mogących wywoływać zahamowania w realizacji założeń strategii lub ich zatrzymanie;
- **zasada realizmu** – monitorowanie musi być zgodne z realiami realizowanych zadań; gmina wdrażając strategię powinna dostrzegać przede wszystkim te elementy procesu, które świadczą o wydajności i jakości dostarczanych produktów;
- **zasada koordynacji informacji** – monitorowanie musi być prowadzone w taki sposób, aby było skoordynowane z tokiem prowadzonych prac i jednocześnie nie wpływało na ich zahamowanie oraz nie przeszkadzało w realizacji podejmowanych działań; informacje płynące z prowadzonego monitoringu powinny docierać do wszystkich zainteresowanych tak, aby umożliwić im właściwe podejmowanie decyzji mających znaczenie strategiczne;
- **zasada elastyczności** – proces monitorowania musi być bardzo elastyczny i zapewniający szybkie reagowanie na zachodzące zmiany; także w przypadku zmian i korekt należy modyfikować system oceny w sposób dostosowany do zmieniających się oczekiwań w przyszłości.

Narzędzia monitoringowe

Zgodnie z wydanym przez Komisję Europejską „Podręcznikiem zarządzania cyklem projektu”, system monitorowania strategii zawierać będzie następujące elementy:

- **Analiza celów projektu** - podstawą monitorowania jest poprawne i przejrzyste planowanie. Wykorzysta się to podejście oparte o tzw. matrycę logiczną, która w należyty sposób porządkuje myślenie o związkach pomiędzy zakładanymi celami oraz działaniami i oczekiwanymi rezultatami wyrażonymi w formie mierzalnych wskaźników. W zaproponowanym układzie planowania opartym o cele ogólne, szczegółowe, programy oraz odpowiednie wskaźniki możliwe jest pełne zastosowanie matrycy logicznej projektu. Podejście takie znacznie ułatwi monitorowanie.
- **Przegląd procedur wdrażania.** Służy on przede wszystkim jasnemu ustaleniu, „co jest robione przez kogo”, dzięki dokonaniu takiego przeglądu uzyskuje się wyjaśnienie dotyczące roli, funkcji i odpowiedzialności poszczególnych wykonawców. W przypadku lokalnych grup działania należy zarekomendować dokonywanie corocznego przeglądu procedur wewnętrznych wdrażania poszczególnych działań LSR.
- **Przegląd wskaźników.** Ustalanie wskaźników powinno odbywać się na etapie planowania projektów i przedsięwzięć (zgodnie z przyjętymi wyżej założeniami np. w postaci planowania „matrycy logicznej projektu”). Na etapie planowania wskaźniki opisują cele projektu w obiektywnie mierzalnych kategoriach i służą do sprawdzania wykonalności (realności) tych celów. Na etapie realizacji, wskaźniki służą do weryfikacji rzeczywistych rezultatów. Warto podkreślić, że ustalając wskaźniki zadbać należy o możliwość obiektywnego ich sprawdzenia (mierzalności, „weryfikowalności”).

Zaprojektowanie sposobów raportowania. W procesie monitorowania przyjmuje się dwie metody sprawozdawcze:

- sprawozdania pisemne na temat postępów realizacji działań (projektu) w postaci okresowych streszczeń przygotowywanych przez poszczególnych wykonawców zawierających opis wykonywanych zadań poparty wskaźnikami,
- spotkania służące przeglądowi postępu prac i osiągniętych rezultatów w stosunku do planów.

Dla miarodajnej oceny realizacji przyjętych założeń potrzebne będą konkretne dane ilościowe o charakterze statystycznym, które po przetworzeniu powinny zostać ujęte w serie wskaźników (wskaźniki realizacji LSR zostały określone w załączniku nr 20 do LSR). Dzięki tym wskaźnikom można określić poziom wyjściowy oraz stopień osiągnięcia zakładanych celów. Wyniki zapisane w postaci wskaźników czy bezwzględnych informacji statystycznych mają także ważne znaczenie w procesie uzyskiwania poparcia społecznego dla prowadzonych zmian czy świadczenia usług. Dają one czytelny i jednoznaczny obraz sytuacji. Należy jednak pamiętać, że muszą być one interpretowane łącznie. Pojedynczy wskaźnik czy liczba może dawać mylne, zbyt optymistyczne lub zbyt pesymistyczne wrażenie o stopniu zaawansowania wdrażania strategii. Analiza wartości poszczególnych wskaźników pozwala ocenić, na ile podejmowane działania zgodne są z zakładanymi celami.

Jednym z narzędzi służących do oceny efektów realizacji strategii może być również porównanie osiągniętych wyników z innymi obszarami. Porównanie efektów odzwierciedlanych w różnego rodzaju wskaźnikach może prowadzić do zidentyfikowania najlepszych wzorów, których wspólnym mianownikiem jest wydajność.

Najbardziej optymalnym rozwiązaniem jest to, aby wszystkie wskaźniki monitoringowe stosowane przy kontroli realizacji strategii były zestawiane dorocznie, najlepiej w formie sprawozdania monitoringowego, sporządzanego przez osobę odpowiedzialną ds. monitoringu bezpośrednio podlegającą Prezesowi. Niniejsze sprawozdanie ułatwi w dalszej kolejności przygotowanie raportu ewaluacyjnego, którego zadaniem jest ocena postępów w realizacji strategii i podjęcie ewentualnej decyzji o aktualizacji strategii.

Organizacja procesu monitoringu

Sprawozdanie z monitoringu będzie sporządzone na koniec każdego roku. Jak wspomniano wyżej za proces monitorowania strategii odpowiada Prezes, który w biurze LGD powołał stanowisko odpowiedzialne za monitoring (pracownik biurowo-administracyjny). Osoba ta przygotowuje corocznie sprawozdanie z monitoringu, wykorzystując do tego analizy dokumentów projektów, formularz z listą wskaźników oraz przeprowadzając wywiady. W procesie zbierania danych niezbędnych do przeprowadzania raportu oddelegowany zostanie dodatkowy pracownik LGD, który wyniki analizy dostarczy osobie odpowiedzialnej za monitoring strategii i rozwoju obszaru LGD. Gotowe sprawozdanie z monitoringu zostanie przedłożone dla Prezesa LGD celem jego zatwierdzenia bądź skierowania do dalszych niezbędnych poprawek. Zatwierdzone sprawozdanie Zarząd przedłoży Radzie LGD. Ponadto o planowanym złożeniu informacji poinformowani będą mieszkańcy obszaru LGD za pośrednictwem wywieszanych w ogólnodostępnych miejscach (tablice informacyjne) oraz zamieszczanych na stronie internetowej LGD zawiadomień o sesji, mającej w programie tę informację.

W dalszej kolejności Prezes LGD w oparciu o sprawozdanie z monitoringu przygotowuje raport ewaluacyjny, który może być podstawą do aktualizacji założeń strategii uwzględniając jej nowe potrzeby.

12.3. Podstawowe zasady aktualizacji strategii

LGD powinna na bieżąco reagować na zmiany dotyczące ważnych aspektów jej działania. **Aktualizacji dotyczyć będą przede wszystkim cele sformułowane w strategii zarówno ogólne, jak i szczegółowe (w oparciu o wyniki ewaluacji postępów w realizacji strategii).** Lokalna Strategia Rozwoju jest dokumentem określającym cele i zamierzenia na wiele lat (2009-2015). Z tego też względu proces zaktualizowania założeń strategicznych stawia przed zespołem zadanie kompleksowego prześledzenia zmian prawnych, gospodarczych, politycznych, społecznych oraz uwzględnienia ich w przesuwającym się horyzoncie czasowym zgodnie z kolejnymi latami programowania.

Ze względu na dużą zmienność i trudną przewidywalność trendów gospodarczych strategia, jako najważniejszy dokument rozwoju, powinna być niezwykle elastyczna i otwarta na korekty. Tylko odpowiednio wczesne reagowanie na pojawiające się szanse i zagrożenia zapewni jednostce silną pozycję i stanowić będzie o jej atrakcyjności na szczeblu ponadlokalnym.

Potrzeba aktualizacji

Potrzeba stworzenia spójnego systemu aktualizacji strategii rozwoju ma służyć przede wszystkim zapewnieniu efektywnego i oszczędnego wydatkowania publicznych środków finansowych. Dzięki dostosowywaniu zakładanych w niej pierwotnie celów, priorytetów i działań do nowych warunków, jak i analizowania postępów w realizacji dotychczasowych założeń, możliwa jest szczegółowa ocena prawidłowości i efektywności wdrażanych zadań oraz sprawne i elastyczne reagowanie na zmiany zachodzące w sferze gospodarczej i społecznej.

Każda strategia powinna być strategią proinnowacyjną i prorozwojową. Wśród najważniejszych faktów oraz trendów współczesności, do których trzeba się dostosowywać i które warto wykorzystać planując przyszły rozwój obszaru, wymienić można przede wszystkim:

- wzrost roli konkurencji na rynku - obok tradycyjnej konkurencji pomiędzy firmami rozwija się konkurencja na poziomie gmin, powiatów i regionów, a więc także i Lokalnych Grup Działania - poszczególne jednostki walczą ze sobą o inwestorów i dostęp do programów pomocowych, subwencji oraz grantów, tak jak Lokalna Grupa Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia”. Konkurują też o turystów w sferze obsługi ruchu turystycznego, starają się zwiększać atrakcyjność turystyczną swoich terenów, kreują produkty turystyczne,
- zjawisko automatyzacji procesów produkcyjnych, wraz z którym zmniejsza się masowe zatrudnienie osób oraz jednocześnie wzrasta zapotrzebowanie na wąskie grono wysoce wykwalifikowanej kadry specjalistycznej,
- intensywny wzrost znaczenia ochrony środowiska w życiu społeczno-gospodarczym - ekologia staje się wymogiem koniecznym nie tylko dla ochrony zasobów przyrodniczo-środowiskowych, ale pełni także rolę skutecznego narzędzia w marketingu, wszystko co ekologiczne staje się „trendy”,
- wzrost znaczenia współpracy w rozmaitych obszarach społeczno-gospodarczych - zawierają się partnerstwa pomiędzy specyficznymi jednostkami nastawione na tworzenie wspólnych markowych produktów, coraz częściej wskazuje się na istotne znaczenie rozwoju zintegrowanego, zaczyna dominować przekonanie, że motorem rozwoju mogą być nie tylko przedsiębiorstwa, ale i samorządy czy Lokalne Grupy Działania wraz z ich ofertą inwestycyjną oraz zasobami rekreacyjno - turystycznymi i przyrodniczo - historycznymi,
- przeobrażenie rynku pracy i form zatrudnienia, pracę na pełen etat zaczyna wypierać praca na czas określony, wzrasta rola samozatrudnienia; zachodzące zmiany wymagają przygotowania osób poszukujących pracy do panujących trendów, przekonania absolwentów i bezrobotnych do sensu podejmowania prac dorywczych czy też łączenia różnych form

zarobkowania; ważną rolę zaczyna odgrywać inwestowanie w kapitał ludzki, specjalistyczne szkolenia i szybkie reagowanie na potrzeby rynku pracy zwracają się najszybciej.

O modelu prac nad aktualizacją strategii rozwoju w znaczący sposób decyduje zakres oraz złożoność zadań realizowanych przez te jednostki. Podstawą każdej aktualizacji jest w zasadzie przeformułowanie celów strategicznych, dokonane w oparciu o wyniki dokonanych wcześniej dogłębnych analiz zmian sytuacji społeczno-gospodarczej danego obszaru oraz zewnętrznych uwarunkowań rozwoju.

Jedną z kluczowych kwestii metodycznych, które powinny zostać uwzględnione przy aktualizowaniu strategii, jest dostosowanie tego dokumentu do standardów średniookresowych dokumentów programowych stosowanych w państwach Unii Europejskiej. Wynika to z faktu przystąpienia w 2004 r. Polski do UE, a co za tym idzie konieczności programowania założeń strategicznych do cyklu planowania i wydatkowania budżetu unijnego. Obok zachowania stosownych przedziałów czasowych (2007-2013 itd.) należy mieć tutaj także na względzie konieczność udoskonalenia systemu monitoringu realizacji strategii w oparciu o zestaw właściwych wskaźników. To właśnie wnioski z monitoringu strategii, a nie tylko inicjatywa społeczna mogą zrodzić potrzebę aktualizacji strategii.

Niezwykle istotne jest również dostosowanie nowelizowanej strategii do założeń Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, które umożliwi LGD planowanie działań w ścisłym nawiązaniu do dokumentów programowych rządu polskiego. Zgodnie z zasadą programowania rozwoju i komplementarności polityk rozwoju regionalnego i lokalnego, aktualizowana Strategia powinna wpasowywać się ponadto w układ celów i priorytetów "Strategii Rozwoju Województwa Warmińsko-Mazurskiego", a także innych dokumentów strategicznych szczebla ponadlokalnego. Zbieżność kierunków rozwoju tych dokumentów stanowić może jeden z podstawowych argumentów w ubieganiu się przez LGD o środki budżetu państwa oraz funduszy unijnych na realizację przedsięwzięć wynikających ze strategii. Pozwoli ona również na cykliczną ocenę efektywności wydatkowania środków.

Organizacja procesu aktualizacji

Określone w niniejszym dokumencie założenia i wskazówki mają charakter uniwersalny, a ich realizacja wymaga nie tylko dostosowywania samej struktury zapisów strategicznych istotnych dla obszaru, ale też uwzględniania ich w projektowaniu kolejnych budżetów, planów inwestycyjnych i innych dokumentów o charakterze programowym i planistycznym. Wymaga ponadto czynnego zaangażowania wszystkich jednostek realizujących zadania publiczne, które w zakresie swoich kompetencji realizują i będą realizować poszczególne cele strategiczne. Zasady aktualizacji strategii są zatem ważnym elementem mechanizmu wpływającego na wytyczanie głównych kierunków rozwoju obszaru LGD.

Strategia rozwoju powinna podlegać aktualizacji nie rzadziej niż co dwa lata. Dla przeprowadzenia kompleksowego i szczegółowego procesu aktualizacji wymagane będzie powołanie przez Prezesa Zarządu Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” zespołu zadaniowego ds. aktualizacji strategii, na który składać się będą wydelegowani pracownicy LGD.

Zespół pełnić będzie następujące funkcje:

- koncepcyjną,
- monitoringowo-wnioskodawczą,
- wewnętrznej dystrybucji informacji,
- promocyjną,
- kooperacyjną,
- prewencyjną,

- doradcą.

Koordynatorem prac zespołu będzie dyrektor biurowo-administracyjny stowarzyszenia, któremu instytucjonalnie powierzono kompetencje w zakresie aktualizowania strategii. Prezes Zarządu Lokalnej Grupy Działania, powołując zespół ds. aktualizacji strategii rozwoju, ustala tryb działania i regulamin jego pracy. Członkowie w trakcie prac nad nowelizacją strategii powinni posiłkować się m.in. sprawozdaniami z realizacji celów i priorytetów strategii (raportem ewaluacyjnym), które zostały opracowane i zaprezentowane w okresie poprzedzającym aktualizację. Wypracowana wersja projektu aktualizacji musi zostać poddana wszechstronnym konsultacjom przeprowadzonym przy udziale lokalnej społeczności. Jak mówi unijna zasada partnerstwa społecznego, treść tego typu dokumentu należy poddać pełnym konsultacjom ze strony podmiotów publicznych i prywatnych. Dlatego pracownicy LGD (wydelegowani później do zespołu ds. aktualizacji strategii rozwoju) w ramach monitoringu strategii przeprowadzać będą z mieszkańcami obszaru konsultacje społeczne, na których to będą oni mogli zgłaszać swoje uwagi celem późniejszej ewaluacji i w konsekwencji aktualizacji strategii (o ile oczywiście zajdzie taka potrzeba). Ponadto mieszkańcy obszaru będą mogli kontaktować się z pracownikami bezpośrednio w biurze LGD lub poprzez stronę internetową, na której będą mogli składać swoje wnioski i uwagi celem późniejszej aktualizacji strategii.

Mechanizmem „zaproszenia” środowiska do prac aktualizacyjnych mogą być ogłoszenia w mediach, informujące o możliwości zgłaszania uwag do nowelizowanej strategii. Wszelkie czynności związane z „public relations” należą do zespołu ds. aktualizacji strategii rozwoju, którego członkowie powinni być odpowiedzialni za:

- przygotowanie krótkich publikacji prasowych na temat prac nad aktualizacją strategii,
- przygotowanie treści folderu promocyjnego (i innych publikacji o podobnym charakterze – ulotek, broszur, reklam, informatorów) dotyczącego aktualizacji strategii rozwoju,
- projektowanie i wykonywanie czynności związanych z promocją strategii realizowanych „przy okazji” innych działań promocyjnych prowadzonych przez LGD,
- nagłośnienie procedur wdrożeniowych w każdy dostępny członkom zespołu sposób (we własnym środowisku zawodowym, politycznym, społecznym itp.).

Wypracowana aktualizacja strategii, poddana konsultacjom społecznym, uwzględniająca wniesione poprawki i pozytywnie zaopiniowana przez Radę, powinna być skierowana na Walne Zebranie LGD celem uchwalenia.

Barier utrudniające prace nad aktualizacją strategii rozwoju

Barier ujawniających się wraz z rozpoczęciem prac nad każdą aktualizacją strategii rozwoju może być bardzo wiele. Najczęściej są to konfiguracje kilku barier pojawiających się w tym samym czasie, które dotyczą z reguły płaszczyzny edukacyjnej, organizacyjnej, finansowej i psychologicznej.

Nie jest żadnym odkryciem, że w środowiskach lokalnych nadal poważnym ograniczeniem jest brak dostatecznej wiedzy o tym, czym jest planowanie strategiczne, jakie wynikają z niego korzyści, jakie zasady należy stosować przy programowaniu czy też, jakie warunki należy spełnić, aby znowelizowana strategia została skutecznie wdrożona w życie. Planowanie strategiczne nie ma także w naszych warunkach długoletnich tradycji, przez co nawet po dogłębnym zapoznaniu się z jego zasadami jedną z poważnych barier staje się niewielki bagaż doświadczeń i brak wykształconych umiejętności. Dodatkowo bariera ta może być potęgowana obawami przed zmianami, trudnościami, niepowodzeniami lub porażką.

Poważnym problemem w procesie aktualizowania dokumentów strategicznych może być konieczność zapewnienia ich szeroko pojętego uspołecznienia. Może ono przebiegać różnie w

różnych obszarach strategicznych (np. inaczej w obszarze turystyki, inaczej w obszarze rolnictwa), nie mniej metodą „małych kroków”, poprzez doskonalenie wyników dotychczasowych prac i wzbudzanie zaufania po stronie środowiska lokalnego można uzyskiwać pożądane efekty. Należy jednak pamiętać, aby od samego początku prac stworzyć ścisłą więź pomiędzy LGD i mieszkańcami obszaru – dzięki temu możliwe będzie harmonijne sprzężenie lokalnych zasobów i urzeczywistnienie koncepcji planowanych zmian strategicznych. W trakcie spotkań konsultacyjnych ze społecznością lokalną należy do tego stosować nowoczesne techniki i metody komunikacji grupowej, umożliwiające partnerski charakter dyskusji (metoda „burzy mózgów” itp.).

Barierą wpływającą niekorzystnie na nowelizowanie strategii rozwoju jest także sama niechęć do szerokiego zaangażowania się w ten proces. W trakcie debaty nad podjęciem decyzji o przystąpieniu do rozpoczęcia prac może pojawić się grupa oponentów, twierdzących, że:

- będzie to kolejne opracowanie na półkę,
- do tej pory mieliśmy pierwotną wersję strategii i co nam to dało?,
- inni radzą sobie bez aktualizowania strategii,
- bez aktualizowania strategii też wiemy, co robić,
- jest dużo więcej bieżących i ważniejszych problemów do rozwiązania.

W odniesieniu do przytoczonych wyżej przykładowych argumentów, należy mieć w zanadru listę rzeczowych kontrargumentów, przemawiających za i wskazujących na niepodważalne korzyści wynikające z cyklicznego aktualizowania kierunków rozwoju obszaru. Przede wszystkim przeciwnikom czy też wątpiącym w celowość aktualizowania strategii należy wyjaśnić, iż tylko takie podejście do problematyki rozwoju przygotowuje społeczność do stawiania czoła szybko zmieniającej się rzeczywistości i zmobilizuje ją do aktywnego udziału w życiu społeczno-gospodarczym. Okresowe aktualizowanie strategii pozwoli także na rozwiązywanie problemów lokalnych we właściwy sposób i we właściwej kolejności, umożliwi przewidzenie części z nich zanim jeszcze się pojawią i odpowiednie zareagowanie. Świadome podejście do spraw programowania zapewni też maksymalne wykorzystanie silnych stron i szans rozwojowych obszaru, minimalizację zagrożeń oraz podniesie poziom wiarygodności LGD wobec partnerów zewnętrznych i inwestorów.

Okresowe aktualizowanie strategii rozwoju niesie ze sobą wiele korzyści i błędem byłoby odstępowanie od tej procedury. Możliwości poprawy efektywności gospodarowania i warunków życia mieszkańców LGD należy więc poszukiwać nawet wtedy, gdy okoliczności (zarówno zewnętrzne, jak i wewnętrzne) temu nie sprzyjają.

13. Zasady i sposób dokonywania ewaluacji własnej

Ewaluacja określana jest jako ocena sukcesu projektu. W jej ramach dokonuje się oceny odpowiedzialności, skuteczności, efektywności i oddziaływania projektu w stosunku do założeń.

Ewaluacja będzie podejmowana w przypadku każdego projektu i działania, jednak szczególnie będzie ona ważna w odniesieniu do działań realizowanych na podstawie planów mający daleki horyzont czasowy. Do takich na pewno będzie należeć lokalna strategia rozwoju, mająca 7-letni horyzont planowania. W dobie szybkich i trudnych do przewidzenia zmian na poziomie globalnym, Unii Europejskiej, krajowym, regionalnym i lokalnym nawet przy zachowaniu wszelkich reguł sztuki planowania strategicznego istnieje wysokie ryzyko popełnienia błędu. Ewaluacja jest jedynym działaniem mogącym obniżyć to ryzyko i zapobiec jego negatywnym skutkom.

Zgodnie z zaleceniami Komisji Europejskiej ewaluacja będzie obejmować następujące aspekty projektu:

- **Adekwatność projektu** - jakie problemy miały zostać rozwiązane dzięki realizacji celów projektu?
- **Przygotowanie projektu i jego planu** - czy projekt jest logicznie zaplanowany i spójny wewnętrznie?
- **Efektywność projektu** - jakie są koszty projektu oraz czas realizacji tj. nakłady w stosunku do osiągniętych rezultatów?
- **Skuteczność projektu** - czy dzięki realizacji projektu osiągnięto zakładaną zmianę? Jaki jest stosunek rezultatów do zakładanych celów?
- **Oddziaływanie projektu** - skutek, jaki wywiera projekt w szerszym środowisku oraz jego wkład w realizację szerszych celów.
- **Trwałość projektu** - prawdopodobieństwo, że osiągnięte zmiany/ korzyści będą nadal kontynuowane.

Zasady i sposób dokonywania ewaluacji działalności LGD i realizacji LSR, ze względu na wagę tej sprawy, będą uregulowane dokumentem uchwalonym przez Radę LGD. Posiadanie takiej uchwały będzie gwarancją i świadectwem, że Lokalna Grupa Działania rzeczywiście stosuje deklarowane w LSR zasady ewaluacji.

Przyjęte przez LGD zasady ewaluacji będą obejmować zarówno ocenę *ex ante* jak też ocenę *ex post*. Ocena *ex ante* dotyczy operacji, które są dopiero w fazie planowania i podejmowania decyzji o ich realizacji. Formy tej oceny będą różnorakie. Będzie ona np. polegać na obowiązku sporządzenia analizy w stosunku do każdego planowanego przedsięwzięcia, obejmującej opis spodziewanych efektów tego przedsięwzięcia oraz jego ocenę pod kątem wpływu na osiąganie celów zakładanych w LSR. Analiza taka będzie wymaganym elementem dokumentacji danego przedsięwzięcia rozpatrywanej przez organ podejmujący decyzję o jego realizacji (elementy te zawierać będzie biznes plan do każdego planowanego przedsięwzięcia).

Ewaluacja *ex post* jest oceną dotyczącą działań zrealizowanych w minionym okresie. Wobec 7-letniej perspektywy działalności LGD odpowiednim okresem, po którym byłaby dokonywana ewaluacja *ex post*, będzie okres dwóch lat, co oznaczałoby dokonanie w latach 2009-2015 trzech ewaluacji (po drugim, czwartym i szóstym roku działania). Formy ewaluacji mogą być różne, natomiast jej generalna zasada powinna polegać na przeanalizowaniu wszystkich zrealizowanych w minionym roku kalendarzowym działań i operacji pod kątem określenia efektów tych przedsięwzięć, a także wpływu, jaki miała ich realizacja na osiągnięcie celów zakładanych w LSR. Ewaluacja dokonywana będzie przede wszystkim w oparciu o sprawozdania z monitoringu strategii, przygotowywane corocznie w oparciu o zestaw wskaźników, przy aktywnym udziale nie tylko pracowników LGD, ale również wszystkich mieszkańców obszaru objętego strategią.

Ewaluacja będzie także obejmować ocenę jakości partnerstwa oraz sprawność funkcjonowania LGD. Oceny wykonywane w tym zakresie będą dotyczyły funkcjonowania biura i jego pracowników, funkcjonowania organów LGD, jakości efektywności stosowanych procedur, przepływu informacji czy sprawności podejmowania decyzji. Ocena tych spraw jest zwykle odbierana bardzo osobiście przez osoby, których dotyczy, dlatego budzi wiele emocji i łatwo staje się źródłem konfliktów. Ryzyko takich konfliktów jest znacznie ograniczone, gdy LGD posiada precyzyjnie określone wewnętrzne procedury, wymagania, obowiązki i zakres odpowiedzialności poszczególnych osób oraz obiektywne kryteria ich oceny. W takim przypadku ewaluacja będzie postrzegana jako obiektywny proces porównania rzeczywistej sytuacji z założeniami, a jej wyniki nie będą kwestionowane. Jeżeli mimo wszystko istnieje ryzyko wywołania dużych napięć wśród członków LGD lub personelu związanych z ewaluacją, można zlecić ją wyspecjalizowanej firmie zewnętrznej, przez co dodatkowo minimalizuje się jej wymiar personalny na rzecz wymiaru merytorycznego.

Organem odpowiedzialnym za przeprowadzenie ewaluacji będzie Komisja Rewizyjna Stowarzyszenia. Część zadań związanych z ewaluacją Komisja może zlecić do wykonania ekspertom zewnętrznym. Wyniki ewaluacji Komisja Rewizyjna przedstawi po drugim, czwartym i szóstym roku działania stowarzyszenia. Będzie to raport zawierający następujące elementy:

- wykaz przedsięwzięć zrealizowanych w minionym roku kalendarzowym, z krótkim opisem merytorycznym i informacją finansową o każdym z nich,
- opis bezpośrednich efektów przedsięwzięć i porównanie ich z efektami, które były zakładane w fazie projektowania,
- analizę dotyczącą wpływu zrealizowanych przedsięwzięć na osiągnięcie celów określonych w LSR,
- wnioski w formie uwag i rekomendacji dotyczących zmian w sposobie funkcjonowania LGD, które zapewnią wyższą efektywność działania i lepsze osiągnięcie celów zakładanych w LSR.

Termin wykonania raportu można zsynchronizować z terminem dorocznego Walnego Zebrania Członków, które udziela absolutorium Zarządowi za miniony rok. Raport stanowiłby wtedy dodatkowy przyczynek do dyskusji o działalności LGD i Zarządu w minionym roku (może stanowić także podstawę do podjęcia decyzji o aktualizacji strategii), a wynikające z niego wnioski mogą być od razu przekładane na stosowne uchwały Walnego Zebrania Członków. Treść raportu, zgodnie z zasadą jawności działania LGD, będzie zawsze podawana do wiadomości publicznej.

14. Powiązania LSR z innymi dokumentami planistycznymi związanymi z obszarem objętym LSR

Omawiając komplementarność LSR z innymi programami nie sposób ominąć krótkiego omówienia dostępnych programów pomocowych dla naszego kraju, w tym dla obszaru LGD.

Pomoc finansowa z Funduszy Europejskich, z której Polska skorzysta w latach 2007-2013, będzie przyznawana w ramach poszczególnych programów pomocowych (tzw. programy operacyjne), które stanowią narzędzia realizacji Narodowej Strategii Spójności.

Każdy z programów pomocowych określa, na jakie typy różnorodnych przedsięwzięć przewiduje się udzielanie wsparcia finansowego, a jednocześnie określa podmioty, które chciałyby ubiegać się o dotacje.

Pomoc przewidzianą dla naszego kraju w ramach funduszy strukturalnych Unii Europejskiej można podzielić na trzy grupy w zależności od jej charakteru i umiejscowienia funkcji zarządczych. W związku z tym wyróżniamy **programy sektorowe, programy regionalne i programy europejskiej współpracy terytorialnej**.

Sektorowe Programy Operacyjne są opracowywane przez poszczególne ministerstwa odpowiadające za dane obszary tematyczne. Zgodnie z założeniami projektu Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia są to programy ogólnopolskie, wdrażane zarówno z poziomu centralnego, jak i regionalnego. W ramach programów sektorowych można korzystać z pomocy przewidzianej w następujących dokumentach:

- Program Infrastruktura i Środowisko,
- Program Kapitał Ludzki,
- Program Innowacyjna Gospodarka,
- Program Rozwój Polski Wschodniej,
- Program Pomoc Techniczna 2007-2013.

Dodatkowo przewidziano udzielanie pomocy w ramach **Regionalnych Programów Operacyjnych**, które stanowią bardzo istotne narzędzie realizacji celów opisanych w Narodowej Strategii Spójności i wydatkowania zgodnie z nimi Funduszy Strukturalnych. W latach 2007-2013 każde województwo będzie wdrażało swój własny program operacyjny, który będzie odpowiadał uwarunkowaniom i potrzebom rozwojowym danego regionu. W Województwie Warmińsko-Mazurskim pomoc będzie udzielana na podstawie **Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2007 - 2013**.

W latach 2007-2013 współpraca transgraniczna, transnarodowa i międzyregionalna wspierana będzie w ramach odrębnego, nowego Celu 3 polityki spójności Unii Europejskiej – **Europejska Współpraca Terytorialna**.

W nowym okresie programowania 2007-2013 Polska będzie realizować następujące programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej:

Współpraca transnarodowa:

- Program Regionu Morza Bałtyckiego: oprócz Polski uczestniczą w nim: Dania, Estonia, Finlandia, Litwa, Łotwa, Niemcy (wybrane regiony), Szwecja oraz 3 państwa spoza UE: Białoruś (wybrane regiony), Norwegia i Rosja (wybrane regiony),
- Program dla Europy Środkowej: oprócz Polski uczestniczą w nim: Austria, Czechy, Niemcy (wybrane regiony), Słowacja, Słowenia, Węgry, Włochy (wybrane regiony), Ukraina (wybrane regiony).

Współpraca transgraniczna:

W wyniku dotychczasowych uzgodnień przewidziana została realizacja następujących programów współpracy transgranicznej z udziałem Polski:

- Polska (Województwo Zachodniopomorskie) – Niemcy (Meklemburgia/Pomorze Przednie - Brandenburgia),
- Polska (Województwo Lubuskie) – Niemcy (Brandenburgia),
- Polska (Województwo Dolnośląskie i Lubuskie) – Niemcy (Saksonia),
- Polska - Republika Czeska,
- Polska - Republika Słowacka,
- Polska – Republika Litewska,
- Południowy Bałtyk (Polska - Szwecja – Dania – Litwa – Niemcy).

Współpraca międzyregionalna:

W nowym okresie programowania 2007-2013 w ramach Europejskiej Współpracy Terytorialnej będzie realizowany tylko jeden Program Operacyjny Współpracy Międzyregionalnej - **INTERREG IV C**, który swoim zasięgiem obejmie całe terytorium Unii Europejskiej. Będą w nim uczestniczyli partnerzy z 27 państw członkowskich Unii Europejskiej oraz z Norwegii i Szwajcarii.

Ze środków tych współfinansowane będą również:

- program wymiany doświadczeń na temat rozwoju obszarów miejskich (w oparciu o dotychczas realizowany program URBACT),
- program dotyczący identyfikacji, transferu i rozpowszechniania „dobrych praktyk” w zarządzaniu programami współpracy – INTERACT II,
- program z zakresu opracowywania studiów, gromadzenia danych, obserwacji i analizy trendów rozwojowych (kontynuacja programu ESPON).

1. PROGRAMY SEKTOROWE

1.1. PROGRAM OPERACYJNY INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO

Głównym celem Programu jest podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej.

W ramach programu realizowanych będzie 15 osi priorytetowych:

1. Gospodarka wodno - ściekowa,
2. Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi,

3. Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska,
- 4. Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska,**
- 5. Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych,**
6. Drogowa i lotnicza sieć TEN-T,
7. Transport przyjazny środowisku,
8. Bezpieczeństwo transportu i krajowe sieci transportowe,
9. Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku i efektywność energetyczna,
10. Bezpieczeństwo energetyczne, w tym dywersyfikacja źródeł energii,
- 11. Kultura i dziedzictwo kulturowe,**
12. Bezpieczeństwo zdrowotne i poprawa efektywności systemu ochrony zdrowia,
13. Infrastruktura szkolnictwa wyższego,
14. Pomoc techniczna - Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego,
15. Pomoc techniczna - Fundusz Spójności.

Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w ramach LSR są komplementarne w stosunku do części osi priorytetowych tego Programu, stanowią ich uzupełnienie oraz przyczyniają się do kompleksowego, zrównoważonego rozwoju obszaru LGD:

- **Oś priorytetowa - Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska.**

Główny cel osi priorytetowej to ograniczanie negatywnego wpływu istniejącej działalności przemysłowej na środowisko i dostosowanie przedsiębiorstw do wymogów prawa wspólnotowego.

W ramach osi priorytetowej wspierane będą zarówno działania inwestycyjne, jak i nieinwestycyjne. W jej ramach wspierane będą też projekty z zakresu systemów zarządzania środowiskowego (z wyłączeniem inwestycji), przygotowanie niezbędnych audytów w celu uzyskania certyfikatów oraz pomoc we wdrożeniach niezbędnych do uzyskania certyfikatów, projekty dla uzyskania eko - znaków dla produktów, projekty z zakresu racjonalizacji gospodarki odpadami w przedsiębiorstwach, projekty wsparcia dla przedsiębiorstw w zakresie wdrażania najlepszych dostępnych technik (BAT), inwestycje mające na celu ograniczenie ilości substancji niebezpiecznych odprowadzanych wraz ze ściekami lub ilości ścieków, przedsięwzięcia z zakresu ochrony powietrza dotyczące istniejących instalacji, w tym priorytetowo traktowane będą instalacje o mocy powyżej 50 MW, prowadzące do zmniejszenia emisji pyłów, SO₂ lub NO_x, m.in. poprzez zastosowanie czystszych technologii węglowych.

Komplementarność LSR przejawia się w realizacji działań przyczyniających się do poprawy stanu środowiska naturalnego lub co najmniej nie wpływających negatywnie na jego stan. W ramach celu szczegółowego numer 1.1 i 1.2 między innymi będzie podejmowana lub rozwijana działalność gospodarcza na zasadach racjonalnego wykorzystywania zasobów, mogąca przyczynić się do zmniejszenia zużycia wody, nie wpływająca negatywnie na stan powietrza i w miarę możliwości ograniczająca ilość powstających odpadów (np. segregacja odpadów). Dzięki rozwojowi dziedzin tradycyjnej i racjonalnej działalności gospodarczej, takich jak: wikliniarstwo, kowalstwo artystyczne, tkactwo, krawiectwo, kaletnictwo, młynarstwo, zakłady zegarmistrzowskie, zakłady szewskie, obróbka drewna – stolarstwo nie zostaną naruszone zasady racjonalnego korzystania z zasobów naturalnego środowiska i zostaną podjęte działania zmierzające do ochrony elementów przyrodniczych - wód, powietrza, gleby, a także krajobrazu.

W ciągu ostatnich dwóch stuleci człowiek zakłócił naturalny porządek i równowagę gwarantujące istnienie życia na Ziemi. Zwiększony popyt na zasoby naturalne, wywołany rosnącą liczebnością populacji, powoduje postępującą degradację środowiska. Ludzie niszczą lasy i glebę, zatrują

powietrze, wodę. Potrzeba ochrony przyrody, a także całokształtu środowiska jest wynikiem uświadamiania sobie przez coraz większą liczbę ludzi stopnia zagrożenia naszej planety przez różne formy działalności człowieka.

Szczególnie istotna jest ochrona przyrody na terenach, gdzie jeszcze nie została ona zdewastowana, czyli m.in. na terenach wiejskich.

- **Oś priorytetowa - Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych.**

Główny cel osi priorytetowej to ograniczenie degradacji środowiska naturalnego oraz strat jego zasobów i zmniejszania różnorodności biologicznej.

W ramach osi priorytetowej prowadzona będzie czynna ochrona przyrody na obszarach chronionych w Polsce mająca na celu ograniczenie degradacji środowiska naturalnego oraz strat zasobów różnorodności biologicznej zgodnie z Krajową Strategią Ochrony i Umiarkowanego Użytkowania Różnorodności Biologicznej wraz z programem działań tej strategii oraz Polityką Leśną Państwa. Wspierane będą projekty o charakterze powtarzalnym – realizowane z wykorzystaniem standardowych metod oraz narzędzi. Wspierane będą też działania mające na celu zachowanie zagrożonych wyginięciem gatunków oraz różnorodności genetycznej roślin, zwierząt i grzybów oraz przywracania drożności korytarzy ekologicznych, aby umożliwić prawidłowe funkcjonowanie sieci NATURA 2000. Finansowane będą działania związane z ochroną siedlisk Natura 2000 z wyłączeniem projektów realizowanych na obszarach rolniczych, które są uprawnione do uzyskania wsparcia w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Komplementarność LSR przejawia się w realizowaniu działań, takich jak np. szkolenia dla różnych grup wiekowych, rozpowszechnianie materiałów dydaktycznych, konkursy i festyny dotyczące podnoszenia świadomości mieszkańców terenu LGD w zakresie ochrony przyrody.

W polityce ekologicznej państwa edukacja ekologiczna społeczeństwa uznawana jest za jeden z ważniejszych instrumentów realizacji strategii ekorozwoju społecznego i gospodarczego. Poziom świadomości ekologicznej społeczeństwa jest bowiem warunkiem akceptacji tej polityki. Trudno sobie wyobrazić aktywne uczestnictwo społeczeństwa w najlepiej nawet przygotowanych programach, jeżeli nie zostały one poparte wcześniejszą edukacją.

Edukacja ekologiczna kształtuje całościowy obraz relacji pomiędzy człowiekiem, społeczeństwem i przyrodą. Wskazuje na zależność człowieka od środowiska oraz uczy odpowiedzialności za zmiany dokonywane w naturalnym środowisku.

Ochrona przyrody na obszarze LGD jest szczególnie istotna z uwagi na fakt, iż większość jej obszaru to tereny chronione, a nie jest ona możliwa bez edukacji ekologicznej.

- **Oś priorytetowa - Kultura i dziedzictwo kulturowe.**

Główny cel osi priorytetowej to wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego o znaczeniu światowym i europejskim dla zwiększenia atrakcyjności Polski.

Osiągnięcie celów szczegółowych osi priorytetowej związane jest z realizacją projektów o charakterze ponadregionalnym w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego (zabytków nieruchomych i ruchomych) oraz budowy, rozbudowy i przebudowy infrastruktury kultury o znaczeniu ponadregionalnym i szkolnictwa artystycznego.

Komplementarność LSR przejawia się w realizacji działań przyczyniających się do zachowania dziedzictwa kulturowego na terenie LGD i rozwoju instytucji kultury. Na terenie LGD położone są cenne i charakterystyczne obiekty kształtujące krajobraz kulturowy tego obszaru, ale wymagające ochrony i renowacji. Z tego powodu w LSR zaplanowano wiele działań mających na

celu ochronę i zachowanie dziedzictwa kultury tego obszaru, takich jak np.: renowacja i konserwacja obiektów zabytkowych, sakralnych, cmentarzy, kapliczek i krzyży przydrożnych, zbieranie i odrestaurowanie sprzętu, urządzeń, mebli używanych przez miejscową ludność, wyposażenie domów kultury, remont i wyposażenie bibliotek, remont świetlic wiejskich i zakup wyposażenia.

Na dziedzictwo kulturowe składają się wszystkie ślady działalności człowieka w środowisku fizycznym. Są to niezastąpione źródła informacji o jego życiu i działaniach oraz historycznym rozwoju rzemiosł artystycznych, technik i sztuki. Jako że zabytki, miejsca o znaczeniu historycznym oraz środowiska kulturowe są zasobami nieodnawialnymi, gospodarowanie nimi musi opierać się na długoterminowej perspektywie.

Obowiązkiem każdej gminy jest roztoczenie opieki nad obiektami i miejscami o znaczeniu archeologicznym i architektonicznym oraz nad środowiskami kulturowymi, jako że są one „częścią naszego dziedzictwa kulturowego i tożsamości oraz elementem w ogólnym zarządzaniu środowiskiem naturalnymi i gospodarowaniu zasobami”.

1.2. PROGRAM OPERACYJNY INNOWACYJNA GOSPODARKA

Celem główny programu jest rozwój polskiej gospodarki w oparciu o innowacyjne przedsiębiorstwa.

Osiągnięcie tego celu będzie realizowane poprzez działania składające się na kompleksowy proces będący jednym z ważniejszych elementów wspierających rozwój społeczno-gospodarczy kraju. Do składowych tego procesu należą inwestycje w sferę B+R – kadre i infrastrukturę, które pomogą prowadzić prace badawcze na najwyższym poziomie, pozwalającym uzyskać wyniki przydatne gospodarczo. Wyniki te przyczynią się do tworzenia nowych innowacyjnych przedsiębiorstw, których rozwój będzie wspierany poprzez zapewnienie kapitału na inwestycje w innowacje oraz wzajemną współpracę i działalność licznych instytucji otoczenia biznesu.

Dodatkowo, wsparta zostanie ich ekspansja na rynkach międzynarodowych poprzez działania promocyjno - informacyjne. Wsparcie wykorzystania technologii teleinformacyjnych w działalności gospodarczej zwiększy konkurencyjność polskich przedsiębiorców na rynku europejskim. Upowszechnienie Internetu szerokopasmowego przyczyni się do większej absorpcji eUsług (publicznych i komercyjnych). Dochodzenie do wyznaczonego celu głównego, przy wykorzystaniu wszystkich powyższych elementów, będzie efektywniejsze dzięki szerokiemu wykorzystaniu narzędzi informacyjnych i komunikacyjnych.

1. Oś priorytetowa 1. Badania i rozwój nowoczesnych technologii,
2. Oś priorytetowa 2. Infrastruktura sfery B+R,
- 3. Oś priorytetowa 3. Kapitał dla innowacji,**
4. Oś priorytetowa 4. Inwestycje w innowacyjne przedsięwzięcia,
5. Oś priorytetowa 5. Dyfuzja innowacji,
- 6. Oś priorytetowa 6. Polska gospodarka na rynku międzynarodowym,**
7. Oś priorytetowa 7. Społeczeństwo informacyjne - budowa elektronicznej administracji,
8. Oś priorytetowa 8. - Społeczeństwo informacyjne - zwiększanie innowacyjności gospodarki,
9. Oś priorytetowa 9. Pomoc techniczna.

Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w ramach LSR są komplementarne w stosunku do części osi priorytetowych tego Programu, stanowią ich uzupełnienie oraz przyczyniają się do kompleksowego, zrównoważonego rozwoju obszaru LGD:

- **Oś priorytetowa 3. Kapitał dla innowacji**

Głównymi celami osi priorytetowej są:

- Zwiększenie liczby przedsiębiorstw działających na bazie innowacyjnych rozwiązań,
- Zwiększenie dostępu do zewnętrznych źródeł finansowania przedsięwzięć innowacyjnych.

Działania zaplanowane w ramach LSR są komplementarne w stosunku do tej osi priorytetowej, ponieważ cele szczegółowe 1.1 i 1.2 przyczynią się do zwiększenia ogólnej liczby przedsiębiorstw, w tym także takich, które działają w oparciu o innowacyjne rozwiązania.

- **Oś priorytetowa 6. Polska gospodarka na rynku międzynarodowym**

Główny cel osi priorytetowej to poprawa wizerunku Polski jako atrakcyjnego partnera gospodarczego, miejsca nawiązywania wartościowych kontaktów handlowych, lokowania inwestycji, prowadzenia działalności gospodarczej oraz rozwoju usług turystycznych.

Działania zaplanowane w ramach LSR są komplementarne w stosunku do tej osi priorytetowej, ponieważ cele szczegółowe 1.1 i 1.2 przyczynią się również do rozwinięcia kontaktów handlowych lokalnych przedsiębiorców z innymi przedsiębiorcami. Dzięki opracowaniu folderów informacyjno-promocyjnych dotyczących lokalnych przedsiębiorców, a także organizowaniu targów przedsiębiorczości zaistnieje szansa promocji lokalnych przedsiębiorców na innych rynkach.

1.3. PROGRAM OPERACYJNY KAPITAŁ LUDZKI

Celem głównym Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki jest wzrost poziomu zatrudnienia i spójności społecznej. Cel ten będzie realizowany m.in. poprzez aktywizację zawodową, rozwijanie potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw i ich pracowników, podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego oraz wsparcie mechanizmów efektywnego zarządzania w administracji państwowej. W ramach programu wsparciem zostaną objęte następujące obszary: zatrudnienie, edukacja, integracja społeczna, adaptacyjność pracowników i przedsiębiorstw, zagadnienia związane z rozwojem zasobów ludzkich na terenach wiejskich, z budową sprawnej i skutecznej administracji publicznej oraz partnerskiego państwa, a także z promocją postaw zdrowotnych wśród osób pracujących.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki składa się z 10 Priorytetów, realizowanych równolegle na poziomie centralnym i regionalnym.

Priorytety realizowane centralnie to:

1. Priorytet I Zatrudnienie i integracja społeczna,
2. Priorytet II Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw oraz poprawa stanu zdrowia osób pracujących,
3. Priorytet III Wysoka jakość systemu oświaty,
4. Priorytet IV Szkolnictwo wyższe i nauka,
5. **Priorytet V Dobre rządzenie.**

Priorytety realizowane na szczeblu regionalnym to:

6. **Priorytet VI Rynek pracy otwarty dla wszystkich,**
7. Priorytet VII Promocja integracji społecznej,
8. **Priorytet VIII Regionalne kadry gospodarki,**
9. **Priorytet IX Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach,**
10. Priorytet X Pomoc techniczna.

Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w ramach LSR są komplementarne w stosunku do części priorytetów tego Programu, stanowią ich uzupełnienie oraz przyczyniają się do kompleksowego, zrównoważonego rozwoju obszaru LGD:

- **Priorytet V Dobre rządzenie;**

W ramach Priorytetu przewidywane jest wsparcie potencjału regulacyjnego polskiej administracji poprzez udoskonalenie procesu stanowienia prawa oraz przegląd istniejących już aktów prawnych pod kątem możliwości ich uproszczenia. Wsparcie ukierunkowane na poprawę jakości prawa będzie zgodne z założeniami Programu Reformy Regulacji przyjętego przez Radę Ministrów w sierpniu 2006 r. Działania w ramach Priorytetu V koncentrowały się będą wokół czterech kluczowych aspektów poprawy jakości regulacji, takich jak: uproszczenie krajowych aktów prawnych, usprawnienie systemu wdrażania dyrektyw Unii Europejskiej, w szczególności dyrektyw środowiskowych i związanych z funkcjonowaniem Wspólnego Rynku, optymalizacja systemu oceny skutków regulacji oraz wdrożenie systemu pomiaru kosztów administracyjnych.

Komplementarność LSR przejawia się w zaplanowaniu działań polegających na organizowaniu szkoleń dla pracowników i kadry zarządzającej podmiotów publicznych z terenu LGD. Organizowane będą również spotkania w celu zwiększenia uczestnictwa w życiu publicznym wszystkich mieszkańców obszaru.

Sprawna i efektywna administracja wpływa na wzrost gospodarczy i rozwój państwa, dlatego też przewidziane zostało wsparcie ukierunkowane na podniesienie potencjału administracji. Zaplanowane szkolenia powinny przyczynić się w szczególności do poprawy jakości i dostępności usług świadczonych przez urzędy.

Niezbędne jest również zapewnienie partnerskiego modelu współpracy administracji oraz organizacji pozarządowych i partnerów społecznych w celu zwiększenia ich uczestnictwa w procesie realizacji niezbędnych reform.

- **Priorytet VI Rynek pracy otwarty dla wszystkich**

Wsparcie w ramach Priorytetu będzie koncentrowało się przede wszystkim na wybranych grupach docelowych, które doświadczają największych trudności związanych z wejściem i utrzymaniem się na rynku pracy. Grupy te obejmują m.in. osoby młode (do 25 roku życia), które nie posiadają doświadczeń zawodowych oraz kwalifikacji koniecznych do znalezienia zatrudnienia, kobiet (w tym zwłaszcza matek samotnie wychowujących dzieci), osób starszych (po 50 roku życia), mających trudności z dostosowaniem się do wymogów modernizującej się gospodarki, a także osób niepełnosprawnych, poszukujących zatrudnienia na otwartym rynku pracy. Ponadto wsparcie w ramach Priorytetu będzie adresowane do osób długotrwale bezrobotnych, których reintegracja z rynkiem pracy jest z reguły najbardziej czasochłonna i wymaga zastosowania różnorodnych instrumentów aktywizacyjnych.

W LSR zaplanowano wiele działań mających za zadanie pobudzenie aktywności zawodowej mieszkańców LGD. Wsparcie będzie koncentrowało się przede wszystkim na grupach docelowych, które doświadczają największych trudności związanych z wejściem i utrzymaniem się na rynku pracy.

Komplementarność z niniejszym priorytetem przejawia się w zaplanowaniu działań polegających na analizie potrzeb, szkoleniach i warsztatach, kampanii promocyjno- informacyjnej w celu wyboru tematów szkoleń oraz naboru chętnych, spotkań z psychologiem itp.

- **Priorytet VIII Regionalne kadry gospodarki;**

Zmiany organizacyjne, w tym prowadzenie procesów restrukturyzacyjnych, niosą ze sobą ryzyko redukcji zatrudnienia. W celu przeciwdziałania wzrostowi bezrobocia wywołanego procesami adaptacyjnymi i modernizacyjnymi należy w zarządzaniu tymi procesami wspomóc zarówno przedsiębiorstwa, samorząd lokalny, instytucje rynku pracy, jak i samych pracowników. Podczas gdy natężenie procesów restrukturyzacyjnych jest zróżnicowane regionalnie, zarządzanie zmianą gospodarczą dotyczy w równym stopniu wszystkich przedsiębiorstw. Dlatego też zwiększenie kompetencji kadr przedsiębiorstw w zarządzaniu zmianami organizacyjnymi oraz przechodzenia przez procesy zmian poprzez rozwój zasobów ludzkich jest kluczowym wyzwaniem dla zapewnienia trwałego i stabilnego rozwoju gospodarczego regionów.

Komplementarność przejawia się w zaplanowaniu działań polegających na organizowaniu szkoleń dla pracowników i kadry zarządzającej podmiotów gospodarczych z terenu LGD.

Przejście od gospodarki opartej na pracy i kapitale do gospodarki opartej na wiedzy niesie ze sobą konieczność inwestowania w wiedzę i umiejętności kadr przedsiębiorstw. Niezbędne jest dostosowanie systemu szkoleń do potrzeb rynku pracy, a także wzmocnienie potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw poprzez wspieranie nowych rozwiązań w zakresie organizacji pracy i form świadczenia pracy.

Stymulowanie podnoszenia i aktualizacji umiejętności zawodowych przez osoby pracujące, zwłaszcza starsze i o niskich kwalifikacjach, jest kluczowe dla utrzymania ich aktywności na rynku pracy.

- **Priorytet IX Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach;**

Priorytet IX stanowi odpowiedź na problem nierównego dostępu do edukacji osób, które zgodnie z diagnozą napotykać na trudności w tym zakresie. Zmniejszeniu dysproporcji w upowszechnieniu kształcenia ustawicznego, zwłaszcza na terenach wiejskich i miejskich zagrożonych degradacją, będą służyć zarówno programy skierowane do osób dorosłych, które umożliwią uzupełnianie lub podwyższanie kwalifikacji formalnych (ogólnych i zawodowych), jak też usługi doradcze i informacyjne w zakresie formalnego kształcenia ustawicznego.

Komplementarność z niniejszym priorytetem przejawia się w zaplanowaniu działań polegających na organizowaniu kampanii promujących uczenie się przez całe życie oraz różnorodnych imprez lokalnych mających na celu pobudzenie aktywności mieszkańców obszaru LGD.

Na obszarze LGD istnieje niska świadomość mieszkańców obszarów wiejskich o korzyściach płynących z edukacji, a także niski stopień samoorganizacji społeczności lokalnych na tych obszarach w celu poprawy sytuacji edukacyjnej wsi. Z tego powodu niezbędne jest organizowanie lokalnych inicjatyw i paktów powoływanych przez mieszkańców obszarów wiejskich na rzecz pobudzania aktywności, rozwoju edukacji i podnoszenia poziomu wykształcenia mieszkańców wsi.

2. DOKUMENTY REGIONALNE

2.1. REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY - WARMIA I MAZURY NA LATA 2007–2013

Celem głównym Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2007–2013 jest wzrost konkurencyjności gospodarki oraz liczby i jakości powiązań sieciowych.

Cel ten osiągany będzie poprzez spójną i konsekwentną realizację następujących celów szczegółowych:

1. Wzrost konkurencyjności firm, produktów i usług,
2. Wyższą konkurencyjność województwa jako miejsce pracy i życia,
3. Poprawę połączeń sieciowych województwa warmińsko-mazurskiego.

Cele Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2007–2013 realizowane będą poprzez konkretne przedsięwzięcia, odnoszące się do następujących osi priorytetowych:

- 1. Przedsiębiorczość,**
- 2. Turystyka,**
- 3. Infrastruktura społeczna,**
4. Rozwój, restrukturyzacja i rewitalizacja miast,
5. Infrastruktura transportowa regionalna i lokalna,
- 6. Środowisko przyrodnicze,**
- 7. Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego,**
8. Pomoc techniczna.

Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w ramach LSR są komplementarne w stosunku do części osi priorytetowych tego Programu, stanowią ich uzupełnienie oraz przyczyniają się do kompleksowego, zrównoważonego rozwoju obszaru LGD:

- **Oś priorytetowa I Przedsiębiorczość**

Celem tej osi priorytetowej jest wzrost potencjału gospodarczego i konkurencyjności przedsiębiorstw Warmii i Mazur.

Wybór osi priorytetowej Przedsiębiorczość wynika z konieczności wzmocnienia gospodarki województwa oraz zapewnienia miejsc pracy zarówno dla osób dotkniętych bezrobociem, jak i młodzieży wchodzącej na rynek pracy. Uwarunkowania wewnętrzne województwa warmińsko-mazurskiego oraz tendencje krajowe i europejskie wskazują, że kluczową rolę w tym zakresie powinny pełnić przedsiębiorstwa sektora prywatnego, w tym MŚP.

Podejmowanie lub rozwój działalności gospodarczej zaplanowane w ramach LSR stanowić będzie uzupełnienie działań przewidzianych w tym priorytecie. Komplementarność polegać będzie na tym, że przy udzielaniu pomocy na zakładanie lub rozwój podmiotów gospodarczych część środków finansowych przeznaczona zostanie również na: ochronę środowiska, realizację inwestycji w przedsiębiorstwach, wsparcie dla innowacyjności oraz na działania przyczyniające się do tworzenia lub wspierania lokalnych produktów.

- **Oś priorytetowa II Turystyka**

Celem tej osi priorytetowej jest wzrost udziału turystyki w gospodarce regionu poprzez zwiększenie atrakcyjności oferty turystycznej regionu.

Województwo warmińsko-mazurskie dysponuje znacznymi możliwościami rozwoju turystyki aktywnej i specjalistycznej. Budowa bazy dla takiej turystyki (np. miejsca podpatrywania ptaków i zwierząt, ścieżki rowerowe, zagospodarowane szlaki turystyczne, survival i inne) pozwoli na przyciągnięcie większej liczby turystów poza krótkim sezonem letnim, bez przekraczania chłonności turystycznej terenu i nadmiernej antropopresji.

Przy udzielaniu pomocy, zwłaszcza w ramach działania „Odnowa wsi” oraz w ramach tzw. „małych projektów” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, duży nacisk będzie kładziony na wsparcie działań dotyczących rozwoju turystyki. Będą to zadania dotyczące: wytyczenia, budowy/odbudowy małej infrastruktury turystycznej, zagospodarowania szlaków turystycznych i

ścieżek rowerowych, oznakowania trasy szlaków, opracowania materiałów informacyjnych i promujących obszar, wykreowania produktów lokalnych.

Dzięki takim działaniom zostanie dostatecznie wykorzystany potencjał LGD, podwyższona zostanie jakość infrastruktury turystycznej i oferty dla turystyki poza sezonem letnim. Rozwinięta zostanie baza turystyczna, obiekty sportowo - rekreacyjne, obiekty wypoczynku specjalistycznego oraz usługi okołoturystyczne.

- **Oś priorytetowa III : Infrastruktura społeczna**

Celem tej osi priorytetowej jest szeroka dostępność do usług społecznych dobrej jakości czynnikiem wzrostu konkurencyjności regionu.

Wybór osi priorytetowej, dotyczącej infrastruktury społecznej, spowodowany jest z jednej strony docenieniem jej roli jako czynnika rozwoju nowoczesnej gospodarki, a z drugiej – niewystarczającą na Warmii i Mazurach dostępnością usług społecznych dobrej jakości.

Komplementarność przejawia się w zaplanowanych działaniach w ramach LSR dotyczących remontu i wyposażenia świetlic wiejskich, które zapewnią w dużym stopniu dostępność do usług społecznych o wyższej od dotychczasowej jakości w zakresie edukacji oraz pożytecznego spędzania czasu. W wiejskich świetlicach odbywają się rozmaite zajęcia edukacyjne dotyczące informatyki, rozwijane są zainteresowania artystyczne dzieci i młodzieży. Z tego powodu istnieje potrzeba takich działań.

- **Oś priorytetowa VI Środowisko przyrodnicze**

Celem tej osi priorytetowej jest wzmocnienie pozycji województwa w europejskich sieciach przyrodniczych poprzez poprawę lub zachowanie dobrego stanu środowiska i zapobieganie jego degradacji

Środowisko przyrodnicze regionu charakteryzuje się walorami unikatowymi w skali europejskiej, stanowiąc istotne ogniwo Zielonych Płuc Polski i Zielonych Płuc Europy. Zasoby surowców rolnych i leśnych stanowią podstawę do rozwoju przemysłu drzewnego i meblarskiego, a przede wszystkim produkcji żywności o najwyższych walorach zdrowotnych i smakowych. Jest to także atut dla lokalizacji przemysłów wysokiej technologii, wymagających czystości środowiska. Walory przyrodnicze regionu są podstawą rozwoju turystyki, w tym aktywnej i specjalnej (hobbystycznej).

Komplementarność LSR przejawia się w realizacji działań dotyczących m.in. podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców, porządkowania terenów zielonych, tworzenia nowych (parków, skwerów placów), zakupu roślin do nasadzeń – tradycyjna roślinność (stare odmiany roślin w celu odnowienia dziedzictwa przyrodniczego). Przewidziane są też działania w zakresie analizy i wykorzystania biomasy.

Środowisko przyrodnicze LGD charakteryzuje się unikatowymi walorami, dlatego też poprawa lub utrzymanie dobrego stanu tego środowiska oraz przeciwdziałanie niepożądanym jego zmianom stanowi jedną z zasadniczych przesłanek podejmowania wszelkiego rodzaju działalności (rozwój zrównoważony).

Walory przyrodnicze są podstawą rozwoju turystyki i stanowią ważne źródło dochodów dla mieszkańców tego obszaru, stąd też wynika konieczność ich ochrony.

- **Oś priorytetowa VII Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego**

Celem tej osi priorytetowej jest zwiększenie dostępu do sieci i wykorzystania technik informatycznych w gospodarce, sektorze publicznym i sferze społecznej

Region Warmii i Mazur w rozwoju infrastruktury informatycznej odbiega od poziomu krajowego i zdecydowanie od poziomu Unii Europejskiej. W dobie kolejnego przełomu w rozwoju cywilizacyjnym ku społeczeństwom wiedzy warunkiem niezbędnym do udziału w tym rozwoju lub tylko do korzystania z jego rezultatów jest posiadanie dobrze rozbudowanej infrastruktury informatycznej. Ponadto tradycyjne technologie również „usprawniają się” coraz szerzej korzystając z technik cyfrowych i mikroprocesorowych.

Komplementarność przejawia się w realizacji działań zapewniających mieszkańcom obszaru dostęp do Internetu, np. tworzenie kawiarenek internetowych w klubach strażaka, świetlicach, klubach, bibliotekach, zakup oprogramowania, urządzeń i sprzętu komputerowego (w tym urządzeń i sprzętu umożliwiającego dostęp do Internetu oraz zakup usługi dostępu do Internetu) i ich udostępnianie na potrzeby społeczności wiejskiej w celu podniesienia jakości życia ludności, tworzenie informacyjnych stron internetowych.

3. EUROPEJSKA WSPÓŁPRACA TERYTORIALNA

3.1. PROGRAM WSPÓŁPRACY TRANSGRANICZNEJ LITWA - POLSKA

Ogólnym celem strategicznym programu jest wspieranie zrównoważonego rozwoju regionu przygranicznego poprzez podniesienie ekonomicznej, społecznej i terytorialnej spójności na obszarze po obu stronach granicy.

Obszary kwalifikowalne położone po polskiej stronie Programu to następujące regiony na poziomie NUTS III:

- Podregion Białostocko-Suwalski (11 powiatów),
- Podregion Ełcki (6 powiatów),
- Podregion Łomżyński jako region przylegający (6 powiatów),
- Podregion Olsztyński jako region przylegający (7 powiatów).

Po stronie litewskiej w Programie będą uczestniczyć 2 obwody i 3 obszary przylegające:

- Obwód Mariampolski (5 powiatów),
- Obwód Olecki (5 powiatów),
- Obwód Tauroski jako region przylegający (4 powiatów),
- Obwód Kowieński jako region przylegający (8 powiatów),
- Obwód Wileński jako region przylegający (7 powiatów – dla celów niniejszego Programu Miasto Wilno nie jest włączone jako jeden z powiatów kwalifikowanych).
- **Priorytet 1: Zwiększenie konkurencyjności i wydajności regionu przygranicznego**

Priorytet ten jest zorientowany na: poprawę infrastruktury ekonomicznej, promowanie otoczenia biznesowego, rozwój zrównoważonej turystyki transgranicznej oraz zachowanie kulturowego i historycznego dziedzictwa

Komplementarność LSR przejawia się w poprzez zaplanowane działania dotyczące rozwoju turystyki i zachowania dziedzictwa kulturowego na obszarze LGD. Rozwój turystyki przyczyni się do poprawy kondycji ekonomicznej tego obszaru, a ochrona dziedzictwa kulturowego (nieraz wspólnego dla kilku narodowości) pozwoli zachować je dla kolejnych pokoleń. Turystyka i dziedzictwo kulturowe w znacznym stopniu przyczyniają się do zwiększenia konkurencyjności obszarów, na których prowadzone są działania na ich rzecz. Szczególne znaczenie będą miały

projekty współpracy zaplanowane w ramach LSR, które zakładają partnerstwo podmiotów z innych krajów.

- **Priorytet 2: Spójność transgraniczna i ogólna poprawa jakości obszaru transgranicznego**

Priorytet ten jest skierowany na: rozwój nowych i wzmacnianie istniejących sieci współpracy w obszarze społecznym i kulturalnym i poprawa środowiska życia.

Komplementarność LSR przejawia się w rozwijaniu współpracy poprzez realizację zagranicznych projektów współpracy dotyczących różnych sfer życia (szkolenia, wymiana doświadczeń itp.).

3.2. EUROPA ŚRODKOWA PROGRAM OPERACYJNY

Program dla Europy Środkowej na lata 2007- 2013 formułuje swój główny cel: jako wzmocnienie spójności terytorialnej, promowanie wewnętrznej integracji oraz poprawa konkurencyjności obszaru Europy Środkowej.

Założeniem strategii Programu dla Europy Środkowej na lata 2007-2013 jest wzmocnienie ponadnarodowego charakteru współpracy pomiędzy krajami członkowskimi w kwestiach o znaczeniu strategicznym.

Kraje i regiony uczestniczące w Programie dla Europy Środkowej:

- Austria – cały kraj,
- Republika Czeska – cały kraj,
- Niemcy – Badenia-Wirtembergia, Bawaria, Berlin, Brandenburgia, Meklemburgia-Pomorze Przednie, Saksonia, Saksonia-Anhalt, Turyngia,
- Węgry – cały kraj,
- Włochy - Piemont, Valle d'Aosta/Vallée d'Aoste, Liguria, Lombardia, Provincia Autonomia Bolzano/Bozen, Provincia Autonoma Trento, Veneto, Friuli-Wenecja Julijska, Emilia-Romagna,
- Polska - cały kraj,
- Republika Słowacka - cały kraj,
- Słowenia - cały kraj,
- Ukraina – Wołyń, Lwów, Iwano-Frankowsk, obwód Zakarpacki i Czerniowiecki1.

- **Priorytet 3: Odpowiedzialne korzystanie ze środowiska**

Celem tego priorytetu jest odpowiedzialne korzystanie i ochrona potencjału środowiska Europy Środkowej poprzez promowanie innowacyjnych oraz zgodnych z zasadami zrównoważonego rozwoju rozwiązań w zarządzaniu zasobami naturalnymi, redukcja zagrożeń oraz poprawa stanu środowiska naturalnego.

Posiedzenie Rady w Goeteborgu dodaje wymiar środowiskowy do Strategii lizbońskiej i podkreśla potrzebę ochrony i poprawy stanu zasobów naturalnych. Ochrona środowiska teraz i dla przyszłych pokoleń jest jednym z uwarunkowań zrównoważonego rozwoju. Jest to szczególnie istotne dla Europy Środkowej, gdzie ma miejsce proces nadrabiania zaległości w dziedzinie gospodarki, stwarzając zarówno korzyści, jak i zagrożenia dla środowiska.

Środowisko jest dobrem warunkującym rozwój człowieka, narodu, ludzkości. Warunkuje nie tylko jakość życia, ale także rozwój społeczny i gospodarczy. Ochrona środowiska wymusza kreację i wdrażanie nowych technik i technologii, a dzięki temu oddziałuje na rozwój całej gospodarki, w tym przemysłu, budownictwa, rolnictwa, usług, infrastruktury itp. Zachowanie zasobów i walorów wspólnej, przygranicznej przyrody w stanie zapewniającym trwałe, nie doznające uszczerbku możliwości korzystania z niej zarówno przez obecne, jak i przyszłe pokolenia, przy jednoczesnym zachowaniu trwałości funkcjonowania procesów przyrodniczych oraz naturalnej różnorodności biologicznej na poziomie krajobrazowym, ekosystemowym, gatunkowym i genowym jest niezmiernie istotne.

Komplementarność LSR przejawia się w wielu działaniach dotyczących środowiska naturalnego zaplanowanych w ramach LSR, a opisanych już wcześniej. Poza tym dzięki projektom współpracy będzie można rozszerzyć oddziaływanie podejmowanych działań (np. wymiana doświadczeń, wspólne strategie).

Dokumenty regionalne

Dokumenty dotyczące Województwa Warmińsko-Mazurskiego:

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego

Cel strategiczny:

- **Wzrost konkurencyjności gospodarki.**

Cel szczegółowy

- **Wzrost konkurencyjności firm,**
- **Wspieranie systemu produkcji i promocja wytwarzanej w regionie żywności wysokiej jakości,**
- **Wzrost potencjału turystycznego,**
- **Wzrost liczby miejsc pracy.**

Konkurencyjność może dotyczyć zarówno firm z sektorów zaawansowanych technologii, jak i przedsiębiorstw opierających swoją działalność o niskie koszty siły roboczej. Jej wzrost powinien dotyczyć wszystkich sektorów, czyli rolnictwa, przemysłu, sfery usług rynkowych (w tym turystyki) i nierynkowych. Wyższa konkurencyjność gospodarki wpłynie jednocześnie na możliwości świadczenia usług związanych ze starzeniem się społeczeństwa, a także możliwości realizacji wizji społeczeństwa informacyjnego.

Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w ramach LSR w pośredni sposób przyczyniają się realizacji celu strategicznego sformułowanego w Strategii Rozwoju Społeczno - Gospodarczego Województwa Warmińsko - Mazurskiego - Wzrost Konkurencyjności gospodarki m.in. poprzez takie działania przewidziane do realizacji w ramach LSR jak:

- podejmowanie lub rozwój działalności gospodarczej dla osób fizycznych, osób prawnych lub jednostek nieposiadających osobowości prawnej, które prowadzą (podejmują) działalność jako mikroprzedsiębiorstwo,
- podejmowanie lub rozwój działalności gospodarczej: nierolniczej lub związanej z rolnictwem dla osób fizycznych ubezpieczonych na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 o ubezpieczeniu społecznym rolników, jako rolnicy, małżonkowie rolników lub domownicy itp..

Cel strategiczny:

- **Wzrost aktywności społecznej.**

Cel szczegółowy:

- **Różnorodna i dostępna edukacja,**
- **Wzrost atrakcyjności bazy sportowo-rekreacyjnej.**

Nie wszyscy mieszkańcy muszą postrzegać swoją edukację jako sposób zdobycia zatrudnienia. Dlatego ważne jest zapewnienie dostępu do możliwie szerokiej i różnorodnej oferty edukacyjnej, w tym edukacji ekologicznej.

Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w ramach LSR w pośredni sposób przyczyniają się realizacji celu strategicznego sformułowanego w Strategii Rozwoju Społeczno - Gospodarczego Województwa Warmińsko - Mazurskiego - Wzrost aktywności społecznej, cel szczegółowy – Różnorodna i dostępna edukacja m.in. poprzez takie działania przewidziane do realizacji w ramach LSR jak:

- organizacja szkoleń dla osób odchodzących z rolnictwa. Okienko przedsiębiorczości – szkolenia dla rolników, czy osób, które mają zamiar otworzyć własną działalność gospodarczą,
- programy edukacyjne dla dzieci i młodzieży z zakresu wiedzy o tradycji i historii regionu,
- tworzenie kawiarenek internetowych w klubach strażaka, świetlicach, klubach, bibliotekach. Zakup oprogramowania, urządzeń i sprzętu komputerowego (w tym urządzeń i sprzętu umożliwiającego dostęp do Internetu oraz zakup usługi dostępu do Internetu) i ich udostępnianie na potrzeby społeczności wiejskiej w celu podniesienia jakości życia ludności,
- szkolenia dla mieszkańców z zakresu: doradztwa zawodowego, segregowania odpadów, energii odnawialnej, wypełniania wniosków, wykorzystania komputera w działalności rolniczej i pozarolniczej, wykonywania pamiątek z naturalnych materiałów, strzecharstwa, alternatywnych źródeł energii itp.,
- organizacja konkursów przeznaczonych dla społeczności wiejskiej - tradycje i obyczaje warmińskie w twórczości mieszkańców regionu,
- budowa i zagospodarowanie placów zabaw dla dzieci, skwerów, placów zieleni, z wykorzystaniem do tego celu surowców lokalnych: drewno, kamień,
- budowa i rozbudowa boisk sportowych we wsiach i wiejskich sal sportowych,
- zakup wyposażenia sportowego.

Cel strategiczny:

- **Wzrost liczby i jakości powiązań sieciowych.**

Cel szczegółowy:

- **Intensyfikacja współpracy międzyregionalnej.**

Planowane kierunki współpracy sąsiedzkiej, krajowej i zagranicznej, powinny przyczynić się wzrostu konkurencyjności regionu. Ważną rolę będzie odgrywała także inicjatywa samorządów gminnych i powiatowych w progospodarczym wykorzystaniu istniejących już więzi z partnerami zagranicznymi;

Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w ramach LSR w pośredni sposób przyczyniają się realizacji celu strategicznego sformułowanego w Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego - Wzrost liczby jakości powiązań sieciowych, cel szczegółowy Intensyfikacja współpracy międzyregionalnej m.in. poprzez takie działania przewidziane do realizacji w ramach LSR jak:

- udział w krajowych i międzynarodowych imprezach targowych i wystawienniczych,
- stworzenie spójnej sieci informacji turystycznej na obszarze LGD i nawiązanie współpracy z innymi LDG w tym zakresie,
- wymiana doświadczeń z innymi LGD oraz promowanie dobrych i innowacyjnych praktyk w zakresie pozyskiwania alternatywnych źródeł dochodów dla mieszkańców wsi (np. agroturystyka, rękodzieło, energetyka odnawialna itp.).

Strategia rozwoju turystyki w województwie warmińsko-mazurskim

Cel strategiczny:

- **Zwiększenie kapitału inwestycyjnego w turystyce.**

Cel szczegółowy:

- **Rozwój produktu wiodącego – turystyka aktywna.**

Województwo warmińsko - mazurskie ze swoim bogatymi i różnorodnymi zasobami środowiska naturalnego, niskim uprzemysłowieniem i gęstością zaludnienia, gęstą siecią dróg lokalnych, a także interesującą kulturą miejscową stanowi idealny obszar do uprawiania turystyki aktywnej, rekreacyjnej i specjalistycznej. Należy też zwrócić uwagę na możliwość rozwoju turystyki prozdrowotnej, zarówno w postaci tzw. farm zdrowia, jak i rozmaitych form rehabilitacji i leczenia sanatoryjnego.

Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w ramach LSR w pośredni sposób przyczyniają się realizacji celu strategicznego sformułowanego w Strategii Rozwoju Turystyki Województwa Warmińsko-Mazurskiego - Zwiększenie kapitału inwestycyjnego w turystyce, cel szczegółowy – Rozwój produktu wiodącego – turystyka aktywna m.in. poprzez takie działania przewidziane do realizacji w ramach LSR jak:

- wytyczenie, budowa/odbudowa małej infrastruktury turystycznej, zagospodarowanie szlaków turystycznych i ścieżek rowerowych,
- budowa punktów widokowych, ścieżek dydaktycznych, miejsc wypoczynkowych i biwakowych, sanitariatów, wiat i pojemników do segregacji odpadów,
- budowa stanic wodnych,
- zagospodarowanie szlaków wodnych i linii brzegowej jezior i rzek.

Cel strategiczny:

- **Zwiększenie kapitału inwestycyjnego w turystyce.**

Cel szczegółowy:

- **Rozwój produktu wiodącego – turystyka kulturowa.**

Turystyka aktywna jako wiodący obszar markowy w strategii rozwoju turystyki województwa powinna być uzupełniona o produkty wynikające z innych predyspozycji województwa. Mogą to być przede wszystkim produkty z obszaru turystyki kulturowej i biznesowej. Produkt kulturowy pozwala na uatrakcyjnienie oferty turystyki aktywnej i wzrost jej konkurencyjności na tle innych województw i rynków zagranicznych o podobnych predyspozycjach. Turystyka biznesowo - szkoleniowa z kolei jest jednym ze środków służących przedłużeniu sezonu, utrzymaniu całorocznego zatrudnienia w turystyce i zagwarantowania płynności wpływów z działalności przez cały rok, szczególnie z bazy noclegowej.

Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w ramach LSR w pośredni sposób przyczyniają się realizacji celu strategicznego sformułowanego w Strategii Rozwoju Turystyki Województwa Warmińsko - Mazurskiego - Zwiększenie kapitału inwestycyjnego w turystyce, cel szczegółowy –

Rozwój produktu wiodącego – turystyka kulturowa m.in. poprzez takie działania przewidziane do realizacji w ramach LSR jak:

- wspieranie działalności zespołów artystycznych, obrzędowych i muzycznych oraz kół gospodyń wiejskich – zakup wyposażenia, strojów, instrumentów muzycznych, pomocy, rekwizytów, informacja i promocja,
- zagospodarowanie obiektów zabytkowych i tradycyjnych,
- zachowanie tradycji ludowych poprzez organizację odpustów i jarmarków,
- organizacja lub wspieranie imprez folklorystycznych i obrzędowych, festynów promujących kulturę, tradycje i historię społeczności lokalnej, targów, jarmarków i przeglądów - przeglądy zespołów artystycznych, przeglądy działalności świetlic środowiskowych, festyny rodzinne.

Cel strategiczny:

- **Zwiększenie kapitału inwestycyjnego w turystyce.**

Cel szczegółowy:

- **Stworzenie systemu informacji, promocji i sprzedaży produktu turystycznego Warmii i Mazur.**

System baz danych będzie pozwalał na jak największą indywidualizację usług, tj. dostosowanie ich do potrzeb każdego klienta. Założeniem systemu powinno być nie tyle wybieranie gotowych ofert spędzania wolnego czasu, co raczej możliwość ich samodzielnego kształtowania. System, dzięki interaktywności, będzie stwarzał możliwość prowadzenie systematycznych badań marketingowych. Warunkiem uczestnictwa w systemie powinno być świadczenie usług zgodnych ze standardami danego produktu markowego.

Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w ramach LSR w pośredni sposób przyczyniają się do realizacji celu strategicznego sformułowanego w Strategii Rozwoju Turystyki Województwa Warmińsko - Mazurskiego, - Zwiększenie kapitału inwestycyjnego w turystyce, cel szczegółowy – Stworzenie systemu informacji, promocji i sprzedaży produktu turystycznego Warmii i Mazur m.in. poprzez takie działania przewidziane do realizacji w ramach LSR jak:

- utworzenie centrum informacji turystycznej,
- stworzenie spójnej sieci informacji turystycznej na obszarze LGD i nawiązanie współpracy z innymi LGD w tym zakresie itp.,
- wykreowanie produktu lokalnego (np. pieróg warmiński, okoń po tumiańsku).

Cel strategiczny:

- **Maksymalne i dynamiczne wykorzystanie predyspozycji turystycznych regionu.**

Cel szczegółowy:

- **Rozwój funkcji kulturalnej i ochrona dziedzictwa kulturowego w powiązaniu z potrzebami rozwoju turystyki.**

Poprzez realizację tego celu wspierane będą przedsięwzięcia z zakresu inspirowania regionalnych środowisk artystycznych i naukowych w działaniach na rzecz popularyzacji różnorodności kulturowej regionu, wspierania i inspirowania mniejszości narodowych w przedsięwzięciach służących ugruntowaniu ich tożsamości oraz budowaniu klimatu tolerancji w społecznościach lokalnych.

Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w ramach LSR w pośredni sposób przyczyniają się realizacji celu strategicznego sformułowanego w Strategii Rozwoju Turystyki Województwa Warmińsko-Mazurskiego - Maksymalne i dynamiczne wykorzystanie predyspozycji turystycznych regionu, cel szczegółowy – Rozwój funkcji kulturalnej i ochrona dziedzictwa kulturowego w powiązaniu z potrzebami rozwoju turystyki m.in. poprzez takie działania przewidziane do realizacji w ramach LSR jak:

- renowacja i konserwacja obiektów zabytkowych, sakralnych, cmentarzy, kapliczek i krzyży przydrożnych,
- zagospodarowanie obiektów zabytkowych i tradycyjnych
- odbudowa i zagospodarowanie zespołów dworsko-parkowych i pałacowo-parkowych,
- Odtworzenie dawnych, ginących zawodów – popularyzacja alternatywnych form zarobkowania,
- zbiór i odrestaurowanie sprzętu, urządzeń, mebli używanych przez ludność miejscową do lat 60-tych ubiegłego stulecia i gromadzenie tego w miejscach do tego przeznaczonych w kilku terenach wiejskich – skansen lub sprzedaż, czyli atrakcja dla sołectwa lub miejsce pracy dla indywidualnych osób.

Cel strategiczny:

- **Maksymalne i dynamiczne wykorzystanie predyspozycji turystycznych regionu.**

Cel szczegółowy:

- **Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich zachowujący sprzyjające turystyce walory naturalne i kulturowe, stwarzający możliwość poszerzenia oferty usług turystycznych.**

Włączenie jak największej ilości gospodarstw rolnych i grup producenckich w łańcuchy marketingowe, zaopatrujące turystykę w wysokiej jakości świeże i przetworzone produkty żywnościowe, w miejscach i formie odpowiadającej potrzebom i gustom klientów.

Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w ramach LSR w pośredni sposób przyczyniają się realizacji celu strategicznego sformułowanego w Strategii Rozwoju Turystyki Województwa Warmińsko-Mazurskiego - Maksymalne i dynamiczne wykorzystanie predyspozycji turystycznych regionu, cel szczegółowy – Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich zachowujący sprzyjające turystyce walory naturalne i kulturowe, stwarzający możliwość poszerzenia oferty usług turystycznych m.in. poprzez takie działania przewidziane do realizacji w ramach LSR jak:

- porządkowanie terenów zielonych, parków i tworzenie nowych w kierunku ich wykorzystania na cele rekreacyjno-wypoczynkowe,
- odnowa parków, urządzenie i zagospodarowanie istniejących i nowych placów zieleni,
- zakup i nasadzenia tradycyjnej roślinności oraz starych odmian roślin (nasion, sadzonek, kłaczy, bulw, etc.) w celu wykorzystania lub odnowienia cennego dziedzictwa przyrodniczego lub kulturowego ze szczególnym wskazaniem na obszary chronione w tym obszary objęte siecią Natura 2000,
- zagospodarowanie obszarów objętych programem „Natura 2000”.

Strategia Rozwoju Kultury Województwa Warmińsko-Mazurskiego

Cel strategiczny:

- **Dobry stan zabytków i muzeów / skuteczna ochrona dziedzictwa kulturowego.**

Cel szczegółowy:

- **Prawidłowe warunki ochrony dziedzictwa kulturowego,**

- **Ochrona krajobrazu kulturowego i kształtowanie harmonijnego krajobrazu współczesnego.**

Ochrona wartości kulturowych regionu w celu zachowania i pełnego wykorzystania jego bogactwa w rozwoju społeczno-gospodarczym i zachowanie odrębności i specyfiki kulturowej regionu jest istotnym elementem kształtowania się koncepcji zjednoczonej Europy „małych ojczyzn”, Europy regionów. Skuteczna ochrona dziedzictwa regionalnego przyczyni się do podniesienia atrakcyjności oferty turystycznej, a tym samym ożywienia gospodarczego Warmii i Mazur.

Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w ramach wyżej wymienionego celu strategicznego LGD w pośredni sposób przyczyniają się realizacji celu strategicznego sformułowanego w Strategii Rozwoju Kultury Województwa Warmińsko-Mazurskiego - Dobry stan zabytków i muzeów / skuteczna ochrona dziedzictwa kulturowego, cel szczegółowy – Prawidłowe warunki ochrony dziedzictwa kulturowego.in. poprzez takie działania przewidziane do realizacji w ramach LSR jak:

- renowacja i konserwacja obiektów zabytkowych, sakralnych, cmentarzy, kapliczek i krzyży przydrożnych,
- zagospodarowanie obiektów zabytkowych i tradycyjnych,
- odbudowa i zagospodarowanie zespołów dworsko-parkowych i pałacowo-parkowych,
- odtworzenie dawnych, ginących zawodów – popularyzacja alternatywnych form zarobkowania,
- zbiór i odrestaurowanie sprzętu, urządzeń, mebli używanych przez ludność miejscową do lat 60-tych ubiegłego stulecia i gromadzenie tego w miejscach do tego przeznaczonych w kilku terenach wiejskich – skansen lub sprzedaż, czyli atrakcja dla sołectwa lub miejsce pracy dla indywidualnych osób.

Regionalna Strategia Innowacyjności Województwa Warmińsko-Mazurskiego

Cel strategiczny:

- **Promowanie wysokiej jakości.**

Promocja wysokiej jakości jest nie tylko celem Regionalnej Strategii Innowacyjności. Nie można mówić o przejściu od konkurencji ceną do konkurencji klasą produktu czy usługi bez zasadniczego wzrostu jakości. Myślenie o produkcji czy oferowaniu usług wysokiej jakości powinno cechować każdego mieszkańca regionu. Może to nastąpić w wyniku zmian świadomościowych, ale również poprzez różnego rodzaju zachęty do podejmowania działań o wysokiej jakości. Służyć temu będzie m.in. budowanie sieci kooperacyjnych, sieci wymiany doświadczeń, ciągłe porównania z najlepszymi i szkolenia. Stworzony zostanie system badań jakości, który nie tylko będzie dostarczał koniecznych informacji o rynku, ale również zaoferuje przedsiębiorcom i instytucjom instrumenty ułatwiające osiąganie konkurencyjności poprzez jakość. Elementy tego systemu stanowić będą: kooperacja między instytucjami zainteresowanymi wspieraniem jakości w regionie, zespół ekspertów regionalnych i zewnętrznych doradzających w kwestiach jakościowych, platforma informatyczna zawierająca informacje o firmach „wysokiej jakości”, baza danych regionalnych o podmiotach gospodarczych i instytucjach wraz z ich ofertami współpracy w zakresie promowania najwyższej jakości produktów. Badania jakości obejmą również urzędy administracji publicznej w celu promowania dobrej współpracy z przedsiębiorcami i zapewnienia wysokich standardów w obsłudze klientów. Ponadto powołany zostanie zespół ekspertów, którego zadaniem będzie monitorowanie pozycji regionu względem innych regionów w

kraju i Unii Europejskiej oraz wskazywanie możliwości ciągłej poprawy konkurencyjności poprzez jakość. Powyższe działania tuż po rozpoczęciu ich realizacji i pierwszych wynikach staną się podstawą do szerokiej promocji Warmii i Mazur jako regionu stawiającego na jakość i osiągniętego sukcesy.

Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w ramach wyżej wymienionego celu strategicznego LGD w pośredni sposób przyczyniają się realizacji celu strategicznego sformułowanego w Strategii Innowacyjności Województwa Warmińsko-Mazurskiego - Promowanie wysokiej jakości m.in. poprzez takie działania przewidziane do realizacji w ramach LSR jak:

- podejmowanie lub rozwój działalności gospodarczej dla osób fizycznych, osób prawnych lub jednostek nieposiadających osobowości prawnej, które prowadzą (podejmują) działalność jako mikroprzedsiębiorstwo w zakresie energetyki odnawialnej,
- podejmowanie lub rozwój działalności gospodarczej: nierolniczej lub związanej z rolnictwem dla osób fizycznych ubezpieczonych na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 o ubezpieczeniu społecznym rolników, jako rolnicy, małżonkowie rolników lub domownicy w zakresie energetyki odnawialnej.

Dokumenty lokalne

Dokumenty dotyczące Gmin wchodzących w skład Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia”

W dokumencie pt. „Budowanie lokalnej strategii rozwoju w ramach osi 4. Leader” wymieniono dużą ilość dokumentów, z którymi wskazane byłoby wykazać powiązania podczas budowania LSR. Mając jednak na uwadze dobro LSR (skupienie się na problemach i walorach obszaru LGD oraz odpowiednio na sposobie ich ograniczenia i wykorzystania angażując różne podmioty z tego terenu) i powstrzymanie się od tworzenia dokumentu, w którym połowa miejsca będzie dotyczyła zgodności z poszczególnymi dokumentami planistycznymi, postanowiono ograniczyć się do tych dokumentów najistotniejszych.

Wymienione w dokumencie pt. „Budowanie lokalnej strategii rozwoju w ramach osi 4. Leader” plany zagospodarowania przestrzennego, zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym powinny określać przeznaczenie terenu, rozmieszczenie inwestycji celu publicznego oraz określenie sposobów zagospodarowania i warunków zabudowy terenu, w szczególności m.in.:

- przeznaczenie terenów oraz linie rozgraniczające tereny o różnym przeznaczeniu lub różnych zasadach zagospodarowania,
- zasady ochrony i kształtowania ładu przestrzennego,
- zasady ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego,
- zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej,
- wymagania wynikające z potrzeb kształtowania przestrzeni publicznych,
- parametry i wskaźniki kształtowania zabudowy oraz zagospodarowania terenu, w tym linie zabudowy, gabaryty obiektów i wskaźniki intensywności zabudowy.

Zgodnie z zasadami zagospodarowania przestrzennego każda inwestycja musi być zgodna z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, ponieważ w przeciwnym razie nie będzie możliwe wydanie pozwolenia na budowę, co jest weryfikowane przy ubieganiu się o dofinansowanie. Należy z góry założyć, że wszystkie operacje zaplanowane w LSR będą realizowane zgodnie z planami zagospodarowania przestrzennego poszczególnych gmin (o ile te

posiadają taki dokument), nie naruszając przyjętych zasad zagospodarowania przestrzennego ustalonych przez gminy biorące udział w opracowywaniu LSR (bieżąca kontrola zgodności planowanych operacji z tymi planami i preferowanie korzystnie wpływających na kształtowanie przestrzeni). Z tego powodu zrezygnowano z obszernej analizy powiązań z tego rodzaju dokumentami.

Ponadto, mając na uwadze okoliczność, że nie każda gmina posiada strategię rozwoju stwierdzono, że bezcelowym działaniem byłoby analizowanie dokumentów istniejących w jednej gminie, a których nie posiada inna gmina. W przypadku zgodności działań zaplanowanych w LSR ze strategią gminy X a brakiem takiej strategii w gminie Y, jakie należałoby wyciągnąć wnioski? Co dałoby nam stwierdzenie, że w gminie X działania zaplanowane w LSR są zgodne ze strategią, uzupełniają ją, a nawet rozwijają przyjęte koncepcje rozwoju, jeżeli za chwilę trzeba by stwierdzić, że w gminie Y nie ma analogicznego dokumentu i nie możemy nic na ten temat powiedzieć?

Mając na uwadze powyższe postanowiono skupić się na analizie Planów Rozwoju Lokalnego, które posiadają wszystkie gminy wchodzące w skład Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia” i które częściej wykorzystywane są jako dokumenty mające więcej wspólnego z lokalną rzeczywistością niż zdezaktualizowane strategie (np. w poprzednim okresie programowania w Zintegrowanym Programie Rozwoju Regionalnego, do którego wszystkie gminy aplikowały o środki z Unii Europejskiej istniała konieczność wykazania zgodności zapisów tego dokumentu z inwestycjami, ubiegającymi się o wsparcie finansowe).

Gmina Kolno:

Głównym celem Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Kolno uznano „Pobudzanie lokalnych inicjatyw gospodarczych i społecznych, służących podnoszeniu poziomu życia mieszkańców i przeciwdziałaniu marginalizacji obszaru Gminy Kolno”.

Działania, które powinny przyczynić się do osiągnięcia powyższego celu w latach 2007–2013 to:

- kontynuacja rozbudowy sieci wodno - kanalizacyjnej w Gminie,
- rozbudowa infrastruktury teleinformatycznej w placówkach oświatowych na terenie gminy,
- modernizacja dróg powiatowych i gminnych,
- kompleksowe uzbrojenie terenu pod inwestycje,
- rozbudowa i modernizacja szkół z terenu gminy (przede wszystkim budowa sal sportowych),
- kontynuacja modernizacji i doposażenia świetlic wiejskich,
- przebudowa kotłowni opalanych węglem na paliwo ekologiczne,
- realizacja programów edukacyjne dla rolników, przedsiębiorców,
- promowanie podmiotów gospodarczych posiadających certyfikaty ekologiczne, wspieranie działań zmierzających do osiągnięcia certyfikatów,
- promowanie podmiotów gospodarczych powiązanych z turystyką,
- propagowanie działań w kierunku zwiększenia produkcji energii ze źródeł odnawialnych.

Zgodność LSR z tym dokumentem przejawia się poprzez realizację działań bezpośrednio przyczyniających się do podniesienia jakości życia mieszkańców obszaru LGD. Można stwierdzić, że większość działań zaplanowanych w LSR ma pozytywny wpływ na poziom życia ludności, a są to m.in.:

- tworzenie zakładów świadczących drobne usługi na rzecz lokalnych społeczności, naprawa maszyn rolniczych, budownictwo, usługi remontowo-budowlane, instalacyjne, hydrauliczne

i elektryczne, obróbka drewna, turystyka, krawiectwo, kaletnictwo, przetwórstwo rolno - spożywcze (budowa chłodni i przetwórni, magazynów),

- szkolenia dla mieszkańców z zakresu: doradztwa zawodowego, segregowania odpadów, energii odnawialnej, wypełniania wniosków, wykorzystania komputera w działalności rolniczej i pozarolniczej, wykonywania pamiątek z naturalnych materiałów, strzecharstwa, alternatywnych źródeł energii itp.,
- organizacja szkoleń dla osób odchodzących z rolnictwa,
- tworzenie kawiarenek internetowych w klubach strażaka, świetlicach, klubach, bibliotekach, zakup oprogramowania, urządzeń i sprzętu komputerowego (w tym urządzeń i sprzętu umożliwiającego dostęp do Internetu oraz zakup usługi dostępu do Internetu) i ich udostępnianie na potrzeby społeczności wiejskiej w celu podniesienia jakości życia ludności.

- wszystkie działania zaplanowane w LSR przyczynią się pośrednio lub bezpośrednio do wzrostu dochodów mieszkańców obszaru LGD albo sprawią, że mieszkańcy uzyskają dostęp do nowej infrastruktury, co z pewnością przyczyni się do podniesienia ich poziomu życia i zapobiegnie marginalizacji. Operacje zaplanowane w LSR będą uzupełnieniem działań inwestycyjnych gminy związanych z infrastrukturą wodno-kanalizacyjną, komunikacją, obiektami edukacyjnymi, sportowymi itp.

Gmina Biskupiec:

Głównym celem Planu Rozwoju Lokalnego Miasta i Gminy Biskupiec na lata 2004–2010 jest „Pobudzenie lokalnych inicjatyw gospodarczych i społecznych służących podnoszeniu jakości życia mieszkańców miasta i gminy Biskupiec”, który zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących priorytetów:

- Stymulowanie rozwoju społeczno - gospodarczego,
- Tworzenie technicznych warunków do rozwoju społeczno-gospodarczego,
- Kształtowanie polityki społecznej,
- Poprawa i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i kulturowego gminy.

W tym dokumencie zaplanowano następujące działania i zadania na lata 2007 - 2010:

- przebudowa dróg: Zabrodzie-Botowo (4,5 km), od drogi krajowej Nr 16 do Kojtryn (1,5 km); Zarębiec – Biesowo (2,2 km); Czerwonka-Łabuchy-Wólka-Węgój (12 km); Labuszewo-Kolonia Labuszewo; Borki Wlk.-Dąb; Rukławki-Nojdymowo-Nojdymowo-wyspa; Sadowo-Lipowo; Kamionka (7500 m²) Nr 2610017 kol. Biskupiec-Kol. Rukławki-Najdymowo,
- budowa drogi - od drogi gminnej Nr 2610017 (Kol. Biskupiec-kol. Rukławki-Najdymowo) do drogi krajowej Nr 57 (Bartoszyce-Pułtusk),
- przebudowa ulic miejskich: Śmiała, Poznańska, Mickiewicza, 1 Maja, Reja, Plażowa-Poznańska, osiedle Tartaczna i Żelazna, Osiedle 40-lecia,
- zagospodarowanie terenów rekreacyjno- wypoczynkowych wzdłuż brzegu rzeki Dymer (od łąki do ul. Warszawskiej oraz od Zespołu Szkół do parku),
- likwidacja składowiska w Adamowie,
- budowa kanalizacji w: Biesowie oraz Biesowo – Biegówko; Dabrowka Kobałcka – Sadowo; Botowo – Labuszewo,
- budowa wodociągu i kanalizacji w: Stanclewie i Bredynkach; Stryjewie i Węgoju; Zabudowach kolonijnych,
- budowa świetlicy w Nowym Marcinkowie,
- budowa i przebudowa boisk na terenie gminy,
- modernizacja i remonty budynków oświatowych na terenie gminy,
- remont Biskupieckiego Domu Kultury wraz z zagospodarowaniem przyległego terenu,

- wytyczenie i budowa ścieżek rowerowych na terenie gminy,
- budowa nowego targowiska miejskiego.

Zgodność LSR z tym dokumentem przejawia się również poprzez realizację działań bezpośrednio przyczyniających się do podniesienia jakości życia mieszkańców obszaru LGD.

- większość działań zaplanowanych w LSR przyczyni się do stymulowania rozwoju społecznego oraz będzie miało pozytywny wpływ na zachowanie środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kultury, co pozytywnie wpłynie na poziom życia mieszkańców:

- porządkowanie terenów zielonych, parków i tworzenie nowych w kierunku ich wykorzystania na cele rekreacyjno - wypoczynkowe,
- zagospodarowanie centrów zwartej zabudowy wsi, budowa i remont chodników, dróg wewnętrznych, parkingów, placów, stawów,
- budowa i remont parkingów i placów,
- odnowa parków, urządzenie i zagospodarowanie istniejących i nowych placów zieleni,
- zakup i nasadzenia tradycyjnej roślinności oraz starych odmian roślin (nasion, sadzonek, kłaczy, bulw etc.) w celu wykorzystania lub odnowienia cennego dziedzictwa przyrodniczego lub kulturowego ze szczególnym wskazaniem na obszary chronione, w tym obszary objęte siecią „Natura 2000”,
- zagospodarowanie obszarów objętych programem „Natura 2000”.

Operacje zaplanowane w LSR będą uzupełnieniem typowych działań inwestycyjnych gminy (np. budowa dróg).

Gmina Barczewo:

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Barczewo na lata 2004- 2006 do 2013 zakłada realizację następujących zadań:

1. W zakresie promocji, turystyki i ochrony zabytków:
 - stworzenie zorganizowanego i wyodrębnionego instytucjonalnie Gminnego Punktu Informacji i Poradnictwa, którego zadaniem oprócz promocji gminy będzie pomoc dla osób poszukujących pracy i rozpoczynających działalność gospodarczą,
 - w ramach kontynuacji programu Dom Warmiński korzystając z dofinansowania środków ZPORR: stworzenie i wyposażenie wypożyczalni sprzętu kajakowego na przystani w Barczewie, oznakowanie szlaków kajakowych, tworzenie i polepszanie standardu infrastruktury turystycznej w oparciu o istniejące i nowe obiekty turystyczne i agroturystyczne,
 - budowa hali widowiskowej w Barczewie,
 - budowa miasteczka ruchu drogowego,
 - promocja gminy poprzez: organizację/współorganizację imprez kulturalnych na terenie gminy, (festyny, konkursy, wystawy, warsztaty itp., pobudzające aktywność społeczności wiejskiej na rzecz rozwoju i promocji własnej miejscowości); organizację działań pobudzających mieszkańców do promocji lokalnych produktów, twórczości i tradycji ludowej, dziedzictwa kulturowego, środowiska naturalnego obszarów wiejskich.
2. W zakresie infrastruktury komunalnej, oświaty i ochrony zdrowia:
 - wzrost poziomu zwodociągowania gminy - budowa wodociągów wraz z przyłączami w miejscowościach: Wójtowo - Nikielkowo etap II, Stare Włoki - Próle - Kołaki

Wipsowo etap II, Kronówko - Kronowo – Barczewo, Kromerowo – Krupoliny – Barczewo, Jedzbark,

- wzrost poziomu skanalizowania gminy - budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowościach: Wójtowo, Ruszajny, Kromerowi, budowa kanalizacji sanitarnej na osiedlu domków jednorodzinnych w Barczewie,
- modernizacja oczyszczalni ścieków w Niedźwiedziu,
- budowa i modernizacja dróg w celu usprawnienia komunikacji z drogami powiatowymi i wyższej kategorii w miejscowościach gminy o dużej dynamice zabudowy mieszkalno- usługowej: budowa kanalizacji deszczowej na ul. Słowackiego i Nowodworcowej w Barczewie, budowa drogi gminnej nr 2609037 Wójtowo – Nikielkowo, modernizacja drogi gminnej nr 2609017 Tumiany - Bartoły Wielkie, budowa ulic z infrastrukturą techniczną na osiedlu domów jednorodzinnych w Barczewie, budowa dróg osiedlowych z infrastrukturą techniczną w Wójtowie, stałe polepszanie stanu dróg gminnych,
- budowa oświetlenia ulicznego na osiedlu domków jednorodzinnych w Barczewie,
- budowa i uzupełnienie oświetlenia ulicznego w miejscowościach gminy,
- budowa i wyposażenie Miejskiej Hali Sportowej w Barczewie,
- rozbudowa Zespołu Szkolno – Przedszkolnego w Łęgajnach,
- rozbudowa i przebudowa Przychodni Zdrowia w Barczewie.

Zgodność LSR z tym dokumentem przejawia się poprzez realizację działań związanych z:

1. rozwojem turystyki i ochrony zabytków, takich jak np.:
 - wytyczenie, budowa/odbudowa małej infrastruktury turystycznej, zagospodarowanie szlaków turystycznych i ścieżek rowerowych,
 - budowa punktów widokowych, ścieżek dydaktycznych, miejsc wypoczynkowych i biwakowych, sanitariatów, wiat i pojemników do segregacji odpadów,
 - renowacja i konserwacja obiektów zabytkowych, sakralnych, cmentarzy, kapliczek i krzyży przydrożnych,
 - zagospodarowanie obiektów zabytkowych i tradycyjnych.
2. infrastruktury komunalnej, oświaty, takich jak:
 - wyposażenie domów kultury,
 - budowa i rozbudowa boisk sportowych we wsiach oraz wiejskich sal sportowych,
 - remont świetlic wiejskich i zakup wyposażenia.

Gmina Purda:

W Planie Rozwoju Lokalnego Gminy Purda zostały określone następujące cele:

1. Poprawa warunków życia:
 - poprawa stanu bazy lokalowej szkolnictwa w Gminie poprzez budowę nowego obiektu na potrzeby Gimnazjum,
 - wzrost poziomu świadczeń społecznych,
 - poprawa wyposażenia świetlic terapeutycznych,
 - poprawa standardu mieszkań.
2. Cele z zakresu ochrony środowiska naturalnego i ochrony środowiska kulturowego:
 - rozbudowa sieci wodociągowych i kanalizacji,
 - selektywna zbiórka odpadów,
 - poprawa jakości paliw wykorzystywanych do ogrzewania,

- modernizacja kotłowni i oczyszczalni ścieków,
 - ochrona zlewni jezior,
 - renowacja obiektów zabytkowych.
3. Cele z zakresu rozwoju infrastruktury technicznej i drogowej:
- rozbudowa sieci komunalnych,
 - polepszenie stanu dróg,
 - budowa sieci gazu przewodowego.

Poza powyższym zostały wyznaczone następujące zadania:

- budowa wielofunkcyjnego obiektu oświatowo - sportowego na potrzeby Gimnazjum w Purdzie,
- rozbudowa sieci kanalizacyjnej w Gminie,
- rozbudowa sieci wodociągowej w Gminie,
- polepszenie stanu dróg,
- poprawa wyposażenia i stanu świetlic terapeutycznych,
- przygotowanie terenów pod zabudowę siedliskową i lotniskową,
- budowa sieci gazowej,
- budowa / adaptacja istniejących obiektów / budynków socjalnych/,
- modernizacja oczyszczalni w Trękusku,
- rozbudowa bazy kulturalnej i sportowo - rekreacyjnej oraz turystycznej,
- rewitalizacja zabytków.

Zgodność LSR z tym dokumentem przejawia się przede wszystkim poprzez realizację działań związanych z:

1. poprawą warunków życia:
 - tworzenie zakładów świadczących drobne usługi na rzecz lokalnych społeczności, wikliniarstwo, kowalstwo artystyczne i młynarstwo,
 - porządkowanie terenów zielonych, parków i tworzenie nowych w kierunku ich wykorzystania na cele rekreacyjno - wypoczynkowe,
 - budowa i zagospodarowanie placów zabaw dla dzieci, skwerów, placów zieleni, z wykorzystaniem do tego celu surowców lokalnych: drewno, kamień,
 - organizacja szkoleń dla osób odchodzących z rolnictwa. Okienko przedsiębiorczości – szkolenia dla rolników czy osób, które mają zamiar otworzyć własną działalność gospodarczą,
 - programy edukacyjne dla dzieci i młodzieży z zakresu wiedzy o tradycji i historii regionu.
2. ochroną środowiska naturalnego i ochroną środowiska kulturowego:
 - odtworzenie dawnych, ginących zawodów – popularyzacja alternatywnych form zarobkowania,
 - pielęgnacja istniejących pomników przyrody,
 - zagospodarowanie obszarów objętych programem „Natura 2000”,
 - zachowanie tradycji ludowych poprzez organizację odpustów i jarmarków,
 - odbudowa i zagospodarowanie zespołów dworsko - parkowych i pałacowo-parkowych,
 - renowacja i konserwacja obiektów zabytkowych, sakralnych, cmentarzy, kapliczek i krzyży przydrożnych,

- organizacja lub wspieranie imprez folklorystycznych i obrzędowych, festynów promujących kulturę, tradycje i historię społeczności lokalnej, targów, jarmarków i przeglądów - przeglądy zespołów artystycznych, przeglądy działalności świetlic środowiskowych, festyny rodzinne.

Gmina Stawiguda:

W Planie Rozwoju Lokalnego stwierdzono, że działania gminy związane z realizacją tego dokumentu mają na celu stworzenie warunków do rozwoju turystyki i agroturystyki. Do realizacji tego celu należy utworzyć sprzyjające warunki rozwoju przedsiębiorczości z wykorzystaniem kapitału lokalnego i zewnętrznego. Można to osiągnąć poprzez realizację inwestycji w zakresie gospodarki wodno-ściekowej na terenie gminy, uregulowanie gospodarki odpadami, stworzenie warunków do rozwoju turystyki i wypoczynku z wykorzystaniem kompleksów leśnych i jezior, ochronę zasobów przyrodniczych, poprawę stanu dróg i połączeń komunikacyjnych.

Powyższe zamierzenia i cele można osiągnąć poprzez:

1. przeciwdziałanie marginalizacji społecznej i ekonomicznej,
2. zwiększenie atrakcyjności obszarów gminy dla inwestorów zewnętrznych,
3. aktywizację lokalnej społeczności,
4. rozwój społeczeństwa informacyjnego,
5. wzrost mobilności zawodowej mieszkańców,
6. zwiększenie poziomu inwestycji lokalnych,
7. wyzwolenie lokalnego potencjału przedsiębiorczości i zaangażowanie mieszkańców, jako szansa przezwyciężenia trudności ekonomicznych,
8. tworzenie warunków do dywersyfikacji działalności gospodarczej poprzez stworzenie mieszkańcom możliwości na podjęcie działań w celu rozgałęzienia i urozmaicenia produkcji, rozszerzenia jej na różnorakie, odległe od siebie dziedziny po to, aby straty poniesione w jednej branży, móc rekompensować zyskami osiągniętymi w innej,
9. wzrost kreatywności w zakresie poszukiwania pozarolniczych źródeł utrzymania,
10. tworzenie przyjaznego środowiska dla rozwoju mikroprzedsiębiorstw,
11. realizowanie polityki równych szans, czyli uwzględnienie w procesie realizacji poszczególnych projektów, interesu grup społecznych znajdujących się w trudniejszej sytuacji:
 - osób niepełnosprawnych (np. łamanie barier architektonicznych podczas inwestycji w zakresie modernizacji dróg),
 - kobiet (poprawa ich sytuacji na rynku pracy – np. poprzez rozwój agroturystyki na obszarach wiejskich, samozatrudnienie poprzez stworzenie bazy do rozwoju turystyki z wykorzystaniem walorów przyrodniczych terenu)
 - osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej (aktywizacja grupy bezrobotnych przy pracach inwestycyjnych, tworzenie nowych miejsc pracy).

Zgodność LSR z tym dokumentem przejawia się przede wszystkim poprzez realizację działań związanych z:

1. rozwojem turystyki i agroturystyki:
 - budowa i modernizacja bazy noclegowej i gastronomicznej (hotele, motele),
 - budowa stanic wodnych,
 - zagospodarowanie szlaków wodnych i linii brzegowej jezior i rzek,
 - utworzenie centrum informacji turystycznej,

- wykreowanie produktu lokalnego (np. pieróg warmiński, okoń po tumiańsku),
 - gospodarstwa agroturystyczne – poszerzenie oferty o nowe gospodarstwa, pomoc w zakładaniu działalności agroturystycznej – szkolenia, doradztwo, „dobre praktyki”; rozszerzanie zakresu działalności istniejących już gospodarstw, specjalizacja w wybranym zakresie, współpraca pomiędzy gospodarstwami; „spanie na sianie”.
2. rozwojem przedsiębiorczości:
- tworzenie zakładów świadczących usługi związane z motoryzacją (mechanika pojazdowa, myjnia samochodowa),
 - tworzenie zakładów świadczących usługi na rzecz rolnictwa sprzętem specjalistycznym (kombajnowanie, koszenie zielonki, belowanie sianokiszonki, nawożenie obornikiem i gnojowicą),
 - tworzenie szkół językowych, kursów kwalifikacyjnych, komputerowych itp.,
 - usługi w zakresie gospodarki leśnej i obróbki drewna.

Gmina Olsztynek:

W Planie Rozwoju Lokalnego Miasta i Gminy Olsztynek uwzględniono następujące cele:

1. Cele ekologiczne i kulturowe:
- ochrona walorów systemów ekologicznych,
 - ochrona jakości i zasobów wód powierzchniowych i podziemnych,
 - powiększanie świadomości ekologicznej społeczeństwa,
 - zachowanie ładu przestrzennego w jednostkach osadniczych,
 - ochrona i utrzymanie obiektów zabytkowych w celu wzbogacenia oferty turystycznej Miasta i Gminy,
2. Cele społeczno-gospodarcze:
- zrównoważony rozwój Miasta i Gminy w oparciu o rozwój funkcji rolnej, przedsiębiorczości i turystyki,
 - kreowanie rozwoju gospodarczego Miasta i Gminy z uwzględnieniem dostosowania się do norm Unii Europejskiej,
 - rozwój turystyki w oparciu o występujące na terenie Gminy walory przyrodnicze,
 - poprawa warunków życia mieszkańców,
 - utworzenie nowych miejsc pracy w celu zmniejszenia bezrobocia.

Zadania:

- a. Termomodernizacja części budynku (stary obiekt) Gimnazjum, budynku Ratusza w Olsztynku, Przedszkola Miejskiego i Domu Kultury wraz z wymianą okien, ociepleniem budynku i wykonaniem elewacji,
- b. Zagospodarowanie strychów i piwnic w budynku Ratusza i urządzenie pracowni dla artystów i biur dla różnych organizacji i jednostek.
- c. Rozbudowa bazy rekreacyjno - sportowej w Mieście i Gminie Olsztynek:
 - dofinansowanie do budowy basenu i do urządzenia „parku integracyjnego dla osób niepełnosprawnych przy współudziale środków finansowych z budżetu powiatu,
 - modernizacja budynku socjalnego na stadionie miejskim,
 - urządzenie kompleksu boisk przy Szkole Podstawowej i Gimnazjum w Olsztynku,
 - zagospodarowanie terenu plaży miejskiej nad jeziorem Jemiołowskim w Olsztynku,
 - zagospodarowanie parku miejskiego
- d. Poprawa sytuacji mieszkaniowej społeczności lokalnej:

- budowa lokali socjalnych,
 - wspieranie budownictwa społecznego w ramach TBS,
 - modernizacja istniejącej substancji mieszkaniowej poprzez wsparcie finansowe Wspólnot Mieszkaniowych,
 - uzbrojenie wydzielonych terenów pod lokalizację budownictwa mieszkalno-usługowego,
3. Cele rozwoju infrastruktury technicznej i transportowej z uwzględnieniem bezpieczeństwa państwa:
- zaspokojenie potrzeb ludności poprzez uzbrojenie Gminy w odpowiedniej ilości i jakości infrastrukturę techniczną,
 - modernizacja niektórych obiektów,
 - poprawa warunków technicznych systemów komunikacyjnych zewnętrznych i wewnętrznych w celu podniesienia atrakcyjności inwestycyjnej obszaru.

Zadania:

- a. Budowa stacji uzdatniania wody w Olsztynku ul. Jesiołowska,
- b. Budowa sieci kanalizacyjnej i wodociągowej na terenie Miasta i Gminy:
 - ochrona zlewni jeziora Maróz, Lutek i Jemiołowskiego - Budowa kolektora sanitarnego Olsztynek – Waplewo,
 - budowa kanalizacji sanitarnej Olsztynek – Łutynowo – Nadrowo – Swaderki – Marózek – Lipowo Kurkowskie – Kurki,
 - budowa kanalizacji sanitarnej na trasie Olsztynek – Królikowo – Lichtajny – Drwęck,
 - budowa kanalizacji sanitarnej na trasie Olsztynek – Sudwa – Świętajny – Platyny,
 - budowa sieci wodno-kanalizacyjnej na trasie Ameryka – Mycyny – Smogowo – Mańki,
 - budowa kanalizacji sanitarnej Gąsiorowo – Nowa wieś Ostródzka – Dębowa Góra – do sieci w Mielnie,
 - budowa kanalizacji sanitarnej Zawady – Elgnówko – Gaj – Wigwałd
 - budowa kanalizacji sanitarnej Waplewo – Witramowo – Malinowo – Jadamowo – Sitno,
 - budowa kanalizacji sanitarnej Waplewo – kolonia Waplewo,
 - budowa sieci wodno - kanalizacyjnej na osiedlu mieszkaniowym przy ul. Pionierów w Olsztynku,
 - budowa wodociągu Swaderki – Kurki - Ząbie - Dąb,
 - budowa wodociągu Dębowa Góra – Nowa Wieś Ostródzka,
 - budowa wodociągu Królikowo – kolonia Królikowo,
 - budowa wodociągu Jemiołowo – kolonia Jemiołowo,
 - budowa wodociągu Kunki – Lutek – Kolonia Kunki,
 - modernizacja ujęć i hydroforni na terenie Gminy tj. Pawłowo, Mierki, Waplewo, Kunki, Ameryka,
 - modernizacja istniejącej sieci wodociągowej w Olsztynku ul. Grunwaldzka, i na terenie Gminy – w Waplewie i w Łutynówku;
- c. Uregulowanie gospodarki odpadami stałymi na terenie Miasta i Gminy budowa Stacji Utylizacji Odpadów Komunalnych w Rudnie w ramach Iławsko-Ostródzkiego Związku

Gmin „Czyste Środowisko” oraz poszerzanie selektywnej zbiórki odpadów i rekultywacja terenu wysypiska w Wilkowie,

- d. Modernizacja i budowa dróg na terenie Gminy i dróg osiedlowych i chodników w Olsztynku:
 - budowa nawierzchni ulic i chodników na osiedlu przy ul Leśnej (Agrestowa, Morelowa, Porzeczkowa, Wiśniowa),
 - budowa nawierzchni ulic i chodników na osiedlu przy ul Leśnej (Leszczynowa, Brzozowa),
 - budowa ścieżek rowerowo-piesznych na terenie Gminy,
 - modernizacja ulic, dróg gminnych utwardzonych,
 - modernizacja nawierzchni ulic: Grunwaldzka, Inwalidów, Ostródzka, Strażacka,
- e. Remont murów obronnych i zagospodarowanie terenów wzdłuż murów zgodnie z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego Centrum Miasta,
- f. Rewitalizacja Centrum Olsztynka - zgodnie z odrębnie opracowanym Planem Rewitalizacji.

Zgodność LSR z tym dokumentem przejawia się przede wszystkim poprzez realizację działań związanych z:

- 1. Celami ekologicznymi i kulturowymi:
 - budowa i odbudowa stawów rybnych, w połączeniu z małą retencją wodną, ukierunkowane na amatorski, usługowy połów ryb (wędkowanie),
 - porządkowanie terenów zielonych, parków i tworzenie nowych w kierunku ich wykorzystania na cele rekreacyjno-wypoczynkowe,
 - renowacja i konserwacja obiektów zabytkowych, sakralnych, cmentarzy, kapliczek i krzyży przydrożnych,
 - zagospodarowanie obiektów zabytkowych i tradycyjnych,
 - odbudowa i zagospodarowanie zespołów dworsko - parkowych i pałacowo-parkowych,
 - odnowa parków, urządzenie i zagospodarowanie istniejących i nowych placów zieleni.
- 2. Celami społeczno-gospodarczymi:
 - budowa i modernizacja bazy noclegowej i gastronomicznej (hotele, motele),
 - produkcja biopaliw i energii ze źródeł odnawialnych,
 - tworzenie szkół językowych, kursów kwalifikacyjnych, komputerowych itp.,
 - rachunkowość oraz doradztwo prawno-gospodarcze i informatyczne,
 - powstawanie i rozwój stadnin koni,
 - usługi w zakresie gospodarki leśnej i obróbki drewna,
 - zagospodarowanie terenu na pole biwakowe,
 - utworzenie centrum informacji turystycznej,
 - budowa i zagospodarowanie placów zabaw dla dzieci, skwerów, placów zieleni, z wykorzystaniem do tego celu surowców lokalnych: drewno, kamień,
 - budowa i rozbudowa boisk sportowych we wsiach i wiejskich sal sportowych,
 - wyposażenie domów kultury,
 - remont i wyposażenie bibliotek,
 - remont świetlic wiejskich i zakup wyposażenia,
 - organizowanie i wspieranie inicjatyw służących zagospodarowaniu czasu wolnego dzieciom i młodzieży wiejskiej,

- wykonanie ekspertyz w celu identyfikacji kluczowych zasobów naturalnych i kulturowych oraz opracowanie dokumentacji technicznej na potrzeby remontów lub budowy obiektów pełniących funkcję świetlic wiejskich,
- wykonanie studiów wykonalności.

Gmina Sorkwity

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Sorkwity na lata 2005-2014 podkreślono, że działania gminy powinny zapewnić mieszkańcom godne warunków życia, pracy i wypoczynku na zasadzie współodpowiedzialności i współdziałania społeczności lokalnej oraz zapewnić odwiedzającym bogatej oferty i wysoki poziom obsługi turystycznej, a także zapewnić dobre warunki dla inwestowania. Podstawowe cele i kierunki działania zostały określone w następujący sposób:

I. Osiągnięcie wysokich standardów cywilizacyjnych życia mieszkańców i wysokiej jakości kapitału ludzkiego.

1. Kierunek działania: *Tworzenie warunków do powstawania miejsc pracy* Zadania strategiczne:
 - Stosowanie odpowiednich instrumentów finansowych w celu rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw.
 - Stworzenie możliwości przy współpracy m.in. z Powiatowym Urzędem Pracy w Mrągowie, GOPS-em w Sorkwicach – przekwalifikowania zawodowego dostosowanego do potrzeb rynkowych.
2. Kierunek działania: *Wspieranie rozwoju budownictwa mieszkaniowego oraz poprawa warunków mieszkaniowych.*
Zadania strategiczne:
 - Rozwój infrastruktury technicznej terenów budowlanych.
 - Popieranie inicjowania powstawania form organizacyjnych budownictwa mieszkaniowego.
 - Modernizacja istniejących zasobów mieszkaniowych gminy.
 - Podnoszenie estetyki miejsc zamieszkania i miejsc użyteczności publicznej.
3. Kierunek działania: *Poprawa jakości szkolnictwa.*
Zadania strategiczne:
 - Doskonalenie istniejącej sieci szkół gminy.
 - Budowa nowego gimnazjum w Sorkwicach.
 - Poprawa standardu istniejącej infrastruktury i wyposażenia szkół.
 - Monitoring poziomu jakości nauczania.
 - Wspieranie najzdolniejszych uczniów (tworzenie systemu motywacyjnego poprzez m.in. fundusz stypendialny).
 - Sukcesywne działania na rzecz doskonalenia zawodowego nauczycieli.
 - Ciągła analiza i przeciwdziałanie zagrożeniom oraz zjawiskom patologicznym wśród młodzieży.
4. Kierunek działania: *Zapewnienie w miarę dobrego poziomu dostępności opieki zdrowotnej (usług medycznych).*

Zadania strategiczne:

- Wdrożenie programu profilaktyki zdrowotnej i pomocy osobom uzależnionym.
- Likwidacja barier architektonicznych w budynku użyteczności publicznej i zwiększenie dostępności komunikacyjnej dla osób niepełnosprawnych.
- Zapewnienie opieki zdrowotnej w szkolnictwie.

5. Kierunek działania: *Zapewnienie poczucia bezpieczeństwa.*

Zadania strategiczne:

- Współpraca z Powiatową Policją w zakresie doskonalenia funkcjonowania Rewiru Dzielnicowych w Sorkwicach.
- Prowadzenie akcji profilaktycznych w szkołach (typu „Bezpieczna Gmina”, „Bezpieczna Szkoła”).
- Monitorowanie lub pilnowanie (dyżury) przez nauczycieli miejsc szczególnie niebezpiecznych w szkołach.
- Doskonalenie istniejących systemów ochrony przeciwpożarowych oraz innych stanów kryzysowych.

6. Kierunek działania: *Zwiększanie uczestnictwa mieszkańców w kulturze oraz stworzenie warunków dla rozwoju sportu i rekreacji.*

Zadania strategiczne:

- Propagowanie i wspieranie imprez kulturowych.
- Dbłość o dziedzictwo kulturowe gminy.
- Dbłość o tereny przeznaczone na cele kultury, sportu i rekreacji.

II. Ochrona wartości przyrodniczych gminy.

1. Kierunek działania: *Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej i ochrona zasobów wodnych.*

Zadania strategiczne:

- Opracowanie i realizacja programu w zakresie uporządkowania gospodarki ściekowej.
- Pełne skanalizowanie obszaru gminy.
- Współdziałanie z gminami ościennymi w dziedzinie ochrony zlewni rzeki Krutyni.
- Selektywne wykorzystanie wód podziemnych (cenniejsze dla gospodarki komunalnej mniej wartościowe dla przemysłu).
- Likwidacja ognisk zanieczyszczenia wód.

2. Kierunek działania: *Uporządkowanie gospodarki odpadami.*

Zadania strategiczne:

- Opracowanie programu gospodarki odpadami komunalnymi.
- Likwidacja dzikich wysypisk odpadów.
- Propagowanie wiedzy na temat selektywnej zbiórki odpadów i surowców wtórnych.

3. Kierunek działania: *Polepszenie jakości powietrza.*

Zadania strategiczne:

- Opracowanie programu w zakresie ograniczania emisji zanieczyszczeń powietrza w tym opracowanie i wdrożenie systemu zachęt do przechodzenia na paliwa ekologiczne.

4. Kierunek działania: *Podnoszenie i ochrona walorów przyrodniczych.*

Zadania strategiczne:

- Kształtowanie właściwej gospodarki leśnej i parkowej, w tym zalesianie nieużytków i gleb niskich klas w celu powiększania lesistości gminy.
- Ochrona obszarów cennych przyrodniczo.
- Wypracowanie skuteczności metod egzekucji przyjętych zasad ochrony środowiska.
- Współdziałanie mieszkańców w realizacji programów ochrony środowiska, szeroka edukacja ekologiczna.

III. Kreowanie i wspieranie pozytywnych zmian w sferze rolnictwa, handlu, drobnej wytwórczości i turystyki.

1. Kierunki działania: *Wspieranie rolnictwa i przedsiębiorczości.*

Zadania strategiczne:

- Stworzenie i udostępnienie bazy danych zawierających informacje określające zapotrzebowanie na usługi, handel i drobną wytwórczość.
- Pomoc w doradztwie rolniczym.
- Opracowanie ofert i zachęt dla inwestorów przemysłowych bazie istniejących terenów i obiektów (baza danych).
- Ochrona drobnego handlu, usług i przedsiębiorczości.
- Poprawa stanu sieci dróg na terenie gminy.
- Rozwiązanie problemu parkowania w miejscowości Sorkwity.

2. Kierunki działania: *Zwiększenie atrakcyjności turystycznej gminy.*

Zadania strategiczne:

- Powstanie punktu informacji turystycznej w GOK-u.
- Rozwój bazy noclegowej, a przede wszystkim bazy całorocznej.
- Rozwój agroturystyki.
- Kreowanie i propagowanie sportowych i turystycznych imprez masowych.

IV. Osiągnięcie wysokiego poziomu zarządzania gminą.

1. Kierunek działania: *Rozwijanie współpracy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz kształtowanie pozytywnego wizerunku gminy.*

Zadania strategiczne:

- Tworzenie budżetu zadaniowego jako narzędzie realizacji i kontroli prowadzonej polityki.
- Opracowanie wieloletnich programów przedsięwzięć i zadań Gminy.
- Stosowanie systemu ulg i zwolnień z podatków lokalnych będących w gestii Gminy dla rolnictwa, celem jego rozwoju.
- Optymalizacja struktury organizacji administracji samorządowej pod kątem realizowanych i przygotowywanych do realizacji funkcji i zadań.

2. Kierunek działania: *Rozwijanie współpracy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz kształtowanie pozytywnego wizerunku gminy.*

Zadania strategiczne:

- Kontynuacja i przystępowanie do nowych związków między- i ponadgminnych w celu realizowania wspólnych przedsięwzięć i zadań o charakterze ponadlokalnym.
- Tworzenie właściwego klimatu dla szeroko rozumianych inicjatyw społecznych w gminie.
- Intensyfikacja współpracy z gminami bliźniaczymi.

15. Planowane działania/przedsięwzięcia/operacje realizowane przez LGD w ramach innych programów wdrażanych na obszarze LSR wraz z określeniem zabezpieczeń przed nakładaniem się pomocy

LGD w latach 2007–2013 zamierza korzystać ze środków pomocowych w ramach następujących programów:

Program Operacyjny Kapitał Ludzki

- **Priorytet V Dobre rządzenie**
- **Działanie 5.4 ROZWÓJ POTENCJAŁU TRZECIEGO SEKTORA**
- **Poddziałanie 5.4.2 Rozwój dialogu obywatelskiego – *projekty konkursowe***

Typ realizowanych projektów:

- wypracowanie, upowszechnianie i wdrażanie standardów działania trzeciego sektora, zapewniających wysoką jakość realizacji zadań publicznych oraz uzgadniania polityk publicznych we współpracy z administracją publiczną,
- tworzenie regionalnych i lokalnych centrów informacji i wspomagania organizacji pozarządowych oraz wsparcie działalności nowoutworzonych oraz już istniejących centrów w zakresie pomocy doradczo-szkoleniowej dla organizacji pozarządowych,
- tworzenie i wspieranie porozumień (sieci) organizacji pozarządowych o charakterze terytorialnym oraz branżowym,
- tworzenie i wdrażanie programów z zakresu poradnictwa prawnego i obywatelskiego,
- tworzenie i wdrażanie programów z zakresu społecznego nadzoru nad funkcjonowaniem administracji publicznej.

Planuje się realizację projektów:

- utworzenie biura porad obywatelskich,
- monitorowanie zadowolenia obywateli z funkcjonowania administracji samorządowej i opracowywanie wyników,
- organizowanie konwentu organizacji pozarządowych.
- **Działanie 5.5 ROZWÓJ DIALOGU SPOŁECZNEGO**
- **Poddziałanie 5.5.2 Wzmocnienie uczestników dialogu społecznego – *projekty konkursowe***

Typ realizowanych projektów:

- studia, analizy, ekspertyzy na temat dialogu społecznego, jego kondycji, perspektyw i barier w rozwoju oraz potrzeb uczestników dialogu,
- tworzenie i wdrażanie programów ukierunkowanych na rozwój dialogu społecznego,
- tworzenie i wdrażanie programów rozwoju organizacji ukierunkowanych na poprawę efektywności procesów zarządczych i komunikacyjnych, usprawnienie funkcjonowania systemów informacyjnych,
- tworzenie i wdrażanie programów podnoszących kwalifikacje eksperckie,
- wspieranie współpracy pomiędzy organizacjami partnerów społecznych na poziomie terytorialnym i branżowym.

Planuje się realizację projektów:

- organizowanie spotkań osób zainteresowanych utworzeniem grup formalnych,
 - przeprowadzenie analizy potrzeb organizacji pozarządowych działających na terenie LGD,
 - szkolenia dla organizacji pozarządowych (pozyskiwanie pomocy finansowej UE, rachunkowość itp.),
 - utworzenie strony internetowej dla organizacji pozarządowych.
-
- **Priorytet VI Rynek pracy otwarty dla wszystkich**
 - **Działanie 6.1 Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej w regionie**
 - **Poddziałanie 6.1.1 Wsparcie osób pozostających bez zatrudnienia na regionalnym rynku pracy - projekty konkursowe**

Typ realizowanych projektów:

- identyfikacja potrzeb osób pozostających bez zatrudnienia, w tym m.in. poprzez zastosowanie Indywidualnych Planów Działania, diagnozowanie potrzeb szkoleniowych oraz możliwości doskonalenia zawodowego w regionie,
- organizacja warsztatów oraz szkoleń z zakresu technik aktywnego poszukiwania pracy oraz nabywania kompetencji kluczowych,
- wsparcie psychologiczno-doradcze osób wchodzących i powracających na rynek pracy,
- upowszechnianie i promocja alternatywnych i elastycznych form zatrudnienia oraz metod organizacji pracy (w tym m.in. telepraca, praca w niepełnym wymiarze czasu pracy, praca rotacyjna),
- organizacja kampanii promocyjnych i akcji informacyjnych mających na celu zachęcenie pracodawców do zatrudnienia osób z grup znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy,
- opracowanie i rozpowszechnianie informacji o ofertach pracy, możliwościach udziału w szkoleniach i stażach oraz innych oferowanych usługach i instrumentach aktywizacji zawodowej, w tym m.in. poprzez zastosowanie nowoczesnych i wielokanałowych technik informacyjnych i komunikacyjnych.

Planuje się realizację projektów:

- przeprowadzenie analizy potrzeb osób bezrobotnych,
 - organizacja rozbudowanych szkoleń i warsztatów dla osób bezrobotnych,
 - kampania promocyjna dotycząca możliwości uzyskania lub podniesienia swoich kwalifikacji w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego,
 - stworzenie bazy ofert pracy na terenie LGD,
 - organizacja spotkań z doradcą zawodowym i psychologiem,
 - organizacja kursów komputerowych dla osób bezrobotnych,
 - utworzenie strony internetowej dla osób bezrobotnych.
-
- **Działanie 6.3 Inicjatywy lokalne na rzecz podnoszenia poziomu aktywności zawodowej na obszarach wiejskich**

Typ realizowanych projektów:

- projekty przyczyniające się do aktywizacji zawodowej mieszkańców obszarów wiejskich, poprawy zdolności do zatrudnienia oraz rozwoju usług aktywizacyjnych (z wyłączeniem instrumentów objętych zasadami pomocy publicznej),

- wsparcie lokalnych inicjatyw informacyjnych, szkoleniowych i doradczych, promujących aktywizację zawodową na poziomie lokalnym,
- rozwój dialogu, partnerstwa publicznospołecznego i współpracy na rzecz rozwoju zasobów ludzkich na poziomie lokalnym.

Planuje się realizację projektów:

- organizacja czasu wolnego dla młodzieży (np. warsztaty muzyczne, plastyczne),
 - szkolenia dla mieszkańców – podnoszenie kwalifikacji,
 - stworzenie bazy danych dotyczących dostępnych szkoleń na terenie województwa.
- **Priorytet VII Promocja integracji społecznej**
 - **Działanie 7.2 Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej**
 - **Poddziałanie 7.2.1 Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym - *projekty konkursowe***

Typ realizowanych projektów:

- kursy i szkolenia umożliwiające nabycie, podniesienie lub zmianę kwalifikacji i kompetencji zawodowych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- poradnictwo psychologiczne, psychospołeczne, zawodowe i inne, prowadzące do integracji społecznej i zawodowej, skierowane do osób zagrożonych wykluczeniem i ich otoczenia,
- rozwój nowych form i metod wsparcia indywidualnego i środowiskowego na rzecz integracji zawodowej i społecznej (w tym np. środowiskowej pracy socjalnej, centrów aktywizacji lokalnej, animacji lokalnej, streetworkingu, couchingu, treningu pracy),
- rozwijanie umiejętności i kompetencji społecznych, niezbędnych na rynku pracy,
- wsparcie dla tworzenia i funkcjonowania pozaszkolnych form integracji społecznej młodzieży (świetlice środowiskowe w tym z programem socjoterapeutycznym, kluby środowiskowe) połączonych z realizacją działań w zakresie reintegracji zawodowej i społecznej”,
- organizowanie akcji i kampanii promocyjno-informacyjnych m.in. z zakresu równości szans, mobilności i elastyczności zawodowej, promowania postaw aktywnych oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Planuje się realizację projektów:

- przeprowadzenie analizy potrzeb osób wykluczonych społecznie,
 - szkolenia zawodowe dla osób wykluczonych społecznie,
 - utworzenie świetlicy terapeutycznej dla dzieci i młodzieży,
 - prowadzenie zajęć animacyjnych dla dzieci i młodzieży z obszarów popegeerowskich,
 - organizacja zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.
- **Priorytet VIII Regionalne kadry gospodarki;**
 - **Działanie 8.1 Rozwój pracowników i przedsiębiorstw w regionie**
 - **Poddziałanie 8.1.1 Wspieranie rozwoju kwalifikacji zawodowych i doradztwo dla przedsiębiorstw – *projekty konkursowe***

Typ realizowanych projektów:

- ogólne i specjalistyczne szkolenia oraz doradztwo związane ze szkoleniami dla kadr zarządzających i pracowników przedsiębiorstw w zakresie m.in.: zarządzania, identyfikacji potrzeb w zakresie kwalifikacji pracowników, organizacji pracy, zarządzania BHP,

- elastycznych form pracy, wdrażania technologii produkcyjnych przyjaznych środowisku, wykorzystania w prowadzonej działalności technologii informacyjnych i komunikacyjnych,
- doradztwo dla mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw (MMŚP), w tym dla osób samozatrudnionych, w szczególności w zakresie ekonomii, finansów, zarządzania zasobami ludzkimi lub rachunkowości (z wyłączeniem doradztwa związanego z procesami inwestycyjnymi),
- szkolenia skierowane do osób zatrudnionych o niskich kwalifikacjach lub innych dorosłych osób pracujących, które z własnej inicjatywy są zainteresowane nabyciem nowych, uzupełnianiem lub podwyższaniem kwalifikacji i umiejętności (z wyłączeniem kształcenia formalnego oraz z wyłączeniem osób zarejestrowanych jako poszukujący pracy).

Planuje się realizację projektów:

- przeprowadzenie analizy potrzeb przedsiębiorców w zakresie specjalistycznego doradztwa,
- organizacja cyklu spotkań z profesjonalnymi doradcami dla przedsiębiorców z terenu LGD,
- organizacja szkoleń dla pracowników i kadry zarządzającej podmiotów gospodarczych z terenu LGD.
- upowszechnianie dobrych praktyk z zakresu rozwoju przedsiębiorczości, projekty przyczyniające się do aktywizacji zawodowej mieszkańców obszarów wiejskich, poprawy zdolności do zatrudnienia oraz rozwoju usług aktywizacyjnych.
- **Priorytet IX Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach;**
- **Działanie 9.1 Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty**
- **Poddziałanie 9.1.2 Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z grup o utrudnionym dostępie do edukacji oraz zmniejszanie różnic w jakości usług edukacyjnych – *projekty konkursowe***

Typ realizowanych projektów:

Programy rozwojowe szkół i placówek oświatowych prowadzących kształcenie ogólne ukierunkowane na wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów i zmniejszanie dysproporcji w ich osiągnięciach edukacyjnych oraz podnoszenie jakości procesu kształcenia, w szczególności obejmujące:

- wdrożenie nowych, innowacyjnych form nauczania i oceniania cechujących się wyższą skutecznością niż formy tradycyjne,
- wdrażanie programów i narzędzi efektywnego zarządzania placówką oświatową przyczyniających się do poprawy jakości nauczania.

Planuje się realizację projektów:

- szkolenia dla dyrektorów szkół odnośnie możliwości pozyskania środków na projekty edukacyjne,
- szkolenia dla nauczycieli w zakresie nowych, innowacyjnych sposobów nauczania,
- szkolenia dla dyrektorów w zakresie skutecznego zarządzania placówką szkolną.
- **Działanie 9.5 Oddolne inicjatywy edukacyjne na obszarach wiejskich**

Typ realizowanych projektów:

- tworzenie i wsparcie działalności inicjatyw ukierunkowanych na pobudzenie świadomości środowisk lokalnych i ich zaangażowanie w działania na rzecz rozwoju edukacji na terenach wiejskich i podnoszenia poziomu wykształcenia mieszkańców obszarów wiejskich,

- projekty przyczyniające się do podnoszenia poziomu wykształcenia i kwalifikacji mieszkańców obszarów wiejskich oraz rozwoju usług edukacyjnych na tych obszarach,
- działania informacyjno-promocyjne, szkoleniowe, doradcze podnoszące świadomość mieszkańców obszarów wiejskich w zakresie korzyści płynących z kształcenia i szkolenia.

Planuje się realizację projektów:

- szkolenia z zakresu ratownictwa dla OSP,
- kampania promocyjna w zakresie korzyści wynikających z ustawicznego uczenia – spotkania dzieci i młodzieży ze znanymi osobami, które dzięki nauce odniosły sukces,
- szkolenia w zakresie prowadzenia agroturystyki (pozyskiwanie środków, uatrakcyjnianie oferty, promocja),
- organizacja oryginalnych zajęć sportowych dla dzieci i młodzieży.

Powyższe działania posiadają komplementarny charakter w stosunku do tych zaplanowanych w ramach LSR. Są ich uzupełnieniem oraz przyczyniają się do kompleksowego, zrównoważonego rozwoju obszaru LGD.

Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy

- **Priorytet 2 Promowanie zrównoważonego rozwoju poprzez lepsze wykorzystanie i zarządzanie zasobami**

Głównym celem tego priorytetu jest promowanie i wprowadzanie w życie zasad zrównoważonego rozwoju wśród władz i społeczeństwa.

W ramach priorytetu możliwe są do realizacji następujące typy działań:

- działania na rzecz poprawy poziomu edukacji ekologicznej, poprzez tworzenie sieci nauczania na rzecz środowiska,
- działania zachęcające do ochrony, poprawy i przywracania różnorodności biologicznej, w tym zasobów morskich oraz obszarów włączonych do sieci „Natura 2000”.

Planuje się realizację projektów:

- organizacja seminariów, warsztatów, konkursów, kampanii informacyjnych w zakresie kształtowania postaw proekologicznych,
- organizacja czynnej ochrony gatunków roślin i zwierząt zagrożonych wyginięciem oraz ekosystemów zagrożonych przez działalność człowieka, na obszarach wytypowanych do sieci „Natura” 2000 oraz na obszarach morskich,
- budowa lub modernizacja małej infrastruktury służącej udostępnianiu dla turystów obszarów chronionych.

- **Priorytet 3 Ochrona kulturowego dziedzictwa europejskiego, w tym transport publiczny i odnowa miast**

Celem przedsięwzięć realizowanych w ramach priorytetu jest zachowanie i odbudowa europejskiego dziedzictwa kulturowego wraz z jego otoczeniem oraz wykreowanie narodowych produktów turystyki kulturowej w historycznych miastach Polski (w szczególności Warszawa, Kraków, Gdańsk, Wrocław, Poznań).

W ramach priorytetu możliwe są do realizacji następujące typy działań:

- rewitalizacja, konserwacja, renowacja, modernizacja i adaptacja na cele kulturalne historycznych obiektów i zespołów zabytkowych wraz z ich otoczeniem, szczególnie realizowane w ramach przyjętych strategii rozwoju produktów turystyki kulturowej,
- rewitalizacja historycznych obszarów miejskich,
- rewitalizacja, konserwacja, renowacja, modernizacja i adaptacja na cele kulturalne zespołów fortyfikacyjnych oraz budowli obronnych,
- renowacja, ochrona i zachowanie miejsc pamięci i martyrologii,
- budowa, rozbudowa, odbudowa i adaptacja infrastruktury kulturowej w miejscach o symbolicznym znaczeniu dla polskiej kultury.

Planuje się realizację projektów:

- renowacja obiektów zabytkowych na terenie miasteczek (Biskupiec, Barczewo, Olsztynek),
 - rozbudowa infrastruktury kulturalnej na terenie miasteczek,
 - prowadzenie prac archeologicznych.
-
- **Priorytet 9 Polityka regionalna i działania transgraniczne**

Celem priorytetu jest poprawa komunikacji społecznej i współpracy transgranicznej mieszkańców i władz Polski z państwami Europejskiego Obszaru Gospodarczego i EFTA, państwami regionu Morza Bałtyckiego, jak również z państwami Europy Wschodniej graniczącymi z Polską: Białorusią, Federacją Rosyjską – Obwodem Kaliningradzkim i Ukrainą. Ponadto istotnym celem priorytetu będzie również promowanie rozwoju na szczeblu regionalnym i lokalnym w Polsce.

Rodzaje kwalifikujących się projektów:

- tworzenie i wdrażanie programów współpracy transgranicznej mających na celu poprawę funkcjonowania administracji samorządowej oraz pobudzanie inicjatyw społecznych, inicjatyw służących ochronie zdrowia oraz rozwoju przedsiębiorczości w regionach,
- współpraca w zakresie transgranicznej turystyki ekologicznej w rozwijających się regionach.

Planuje się realizację projektów:

- organizowanie konferencji, seminariów, warsztatów oraz tworzenie transgranicznych porozumień lokalnych z udziałem władz samorządowych, organizacji społecznych i gospodarczych na rzecz wymiany doświadczeń,
- organizowanie konferencji, seminariów, warsztatów z zakresu wymiany doświadczeń i koncepcji w obszarze transgranicznej turystyki ekologicznej w szczególności wykorzystania potencjału parków narodowych, krajobrazowych itp..

Powyższe działania posiadają komplementarny charakter w stosunku do tych zaplanowanych w ramach LSR. Są ich uzupełnieniem oraz przyczyniają się do kompleksowego, zrównoważonego rozwoju obszaru LGD.

Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej

Fundacja Współpracy Polsko - Niemieckiej finansuje projekty, które są realizowane w ramach współpracy pomiędzy polskimi i niemieckimi partnerami. Projekty wspierane przez Fundację muszą być realizowane na terytorium Polski i/lub Niemiec. Maksymalna dotacja FWPN wynosi 50.000 PLN (lub 12.500 €). Jednocześnie dotacja może stanowić najwyżej 60% kosztów całkowitych projektu.

Priorytety Fundacji:

- Spotkania i współpraca instytucjonalna – wymiana doświadczeń, np. grup zawodowych, także grup młodzieżowych, partnerstwa miast i gmin, uniwersytetów, różnego rodzaju stowarzyszeń i organizacji,
- Prace naukowe, kształcenie i wspieranie nauki języka polskiego i języka niemieckiego jako języków obcych oraz polonistyki i germanistyki w kraju sąsiada – prace naukowe, których przedmiotem jest tematyka polska, niemiecka lub polsko-niemiecka, np. w formie projektów badawczych, konferencji, seminariów bądź publikacji,
- Media – działania na rzecz rzetelnego informowania opinii publicznej o kraju sąsiada,
- Działania literackie i artystyczne, uznawane za ważne dla dialogu polsko-niemieckiego – projekty w dziedzinie muzyki, teatru, filmu, literatury, sztuk pięknych i architektury.

Planuje się realizację projektów:

- wymiany młodzieżowe,
- organizacja konkursów wiedzy o Niemczech,
- organizacja Międzynarodowego Forum Przedsiębiorczości,
- organizacja warsztatów artystycznych z udziałem młodzieży i dzieci z Niemiec,
- organizacja Festiwalu Dwóch Kultur.

Powyższe działania posiadają komplementarny charakter w stosunku do tych zaplanowanych w ramach LSR. Są ich uzupełnieniem oraz przyczyniają się do kompleksowego, zrównoważonego rozwoju obszaru LGD.

Program Małych Grantów Funduszu Wyszehradzkiego

Celem Funduszu jest wspierania współpracy z krajów Grupy Wyszehradzkiej oraz integrację tych państw z Unią Europejską.

Wysokość dofinansowania: Maksymalna kwota przypadająca na jeden projekt to 4 000 euro. Środki otrzymane z Funduszu nie mogą przekraczać 50% całkowitych kosztów projektu (w tym również wkład własny i granty z innych instytucji/organizacji).

Fundusz wspiera projekty z następujących dziedzin:

- współpraca kulturalna (np. festiwale, publikacje),
- współpraca naukowa i badania naukowe (np. konferencje, publikacje, badania),
- edukacja (np. seminaria, szkoły letnie),
- wymiana młodzieży (np. sport, imprezy edukacyjne i kulturalne dla młodzieży i dzieci),
- współpraca transgraniczna (np. projekty 2 państw, które znajdują się na granicy),
- promocja turystyki (np. przewodniki, prezentacje, targi).

Planuje się realizację projektów:

- opracowanie i wydanie przewodnika turystycznego na temat wszystkich członków Grupy Wyszehradzkiej,
- organizacja targów międzynarodowych.

Powyższe działania posiadają komplementarny charakter w stosunku do tych zaplanowanych w ramach LSR. Są ich uzupełnieniem oraz przyczyniają się do kompleksowego, zrównoważonego rozwoju obszaru LGD.

Polsko-Litewski Fundusz Wymiany Młodzieży

Dotacje na projekty wspierające polsko - litewską współpracę młodzieży przyznaje Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji.

W ramach Polsko - Litewskiego Funduszu możliwe jest dofinansowanie:

- wymian młodzieży polskiej i litewskiej,
- projektów przygotowywanych i prowadzonych przez organizacje inspirujące wymiany i inne inicjatywy młodzieży polskiej i litewskiej,
- imprez, spotkań i innych inicjatyw młodzieży polskiej i litewskiej,
- projektów informacyjnych, których celem jest inspirowanie współpracy kulturalnej, propagowanie tolerancji, lepszego zrozumienia i poznania się pomiędzy młodzieżą polską i litewską,
- projektów, których celem jest wymiana i rozpowszechnianie przykładów dobrej praktyki między organizacjami, które realizują politykę młodzieżową i pracują z młodzieżą,
- publikacji mających na celu zbliżenie między narodami Polski i Litwy.

O dotacje mogą ubiegać się instytucje oświatowe, publiczne oraz organizacje pozarządowe. Projekty powinny angażować młodzież w wieku 13 - 30 lat (za wyjątkiem liderów i opiekunów).

Dofinansowanie pokrywa koszty podróży do wysokości 100% rzeczywistych wydatków, koszty przygotowania projektu w stałej wysokości 480 Euro dla każdej z organizacji partnerskich oraz koszty działań projektu w wysokości 30 Euro na uczestnika na dzień.

Planuje się realizację projektów:

- organizacja wymian młodzieży,
- Polsko-Litewski festiwal muzyki organowej,
- organizacja festiwal folklorystycznego.

Powyższe działania posiadają komplementarny charakter w stosunku do tych zaplanowanych w ramach LSR. Są ich uzupełnieniem oraz przyczyniają się do kompleksowego, zrównoważonego rozwoju obszaru LGD.

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego

- **Program Rozwój infrastruktury kultury i szkolnictwa artystycznego**

Cele programu:

- Wyrównywanie dostępu do dóbr i usług kultury,

- Poprawa warunków funkcjonowania instytucji kultury, instytucji filmowych oraz szkół, uczelni artystycznych, placówek doskonalenia nauczycieli szkół artystycznych,
- Poprawa efektywności zarządzania i funkcjonowania instytucji kultury, instytucji filmowych oraz szkół, uczelni artystycznych, placówek doskonalenia nauczycieli szkół artystycznych.

Rodzaje kwalifikujących się zadań:

- współfinansowanie budowy, modernizacji, adaptacji nieruchomości na cele kulturalne i filmowe,
- współfinansowanie przygotowania dokumentacji technicznej dla inwestycji realizowanych w ramach funduszy europejskich (np. projekty architektoniczne, studia wykonalności, analizy oddziaływania na środowisko, ekspertyzy konserwatorskie),
- współfinansowanie zakupu i modernizacji trwałego wyposażenia do prowadzenia działalności kulturalnej, w tym działalności filmowej.

Minimalna wnioskowana kwota dofinansowania: co najmniej 200 000 zł w przypadku prac inwestycyjnych, modernizacyjnych i adaptacyjnych, a co najmniej 25 000 zł w przypadku innych prac i zakupów, w tym przygotowanie dokumentacji technicznej.

Planuje się realizację projektów:

- przygotowanie ekspertyz konserwatorskich na inwestycje dotyczące obiektów zabytkowych planowanych do dofinansowania z Unii Europejskiej,
- przygotowanie koncepcji inwestycji związanych z obiektami dziedzictwa kulturowego,
- utworzenie studia nagrań wideo.

- **Program Edukacja kulturalna i upowszechnianie kultury**

Cele programu:

- Podnoszenie kompetencji kulturalnych społeczeństwa,
- Zwiększenie roli kultury w procesie edukacji, socjalizacji i adaptacji społecznej,
- Przygotowanie dzieci i młodzieży do aktywnego uczestnictwa w kulturze,
- Tworzenie warunków do rozwijania aktywności twórczej,
- Zachowanie tradycji i przekazu ludowego dziedzictwa kulturowego,
- Podnoszenie kwalifikacji i doskonalenie zawodowe osób działających w sferze upowszechniania kultury i edukacji kulturalnej.

Priorytet 1. Edukacja kulturalna i kształcenie kadr kultury

Rodzaje kwalifikujących się zadań:

- warsztaty, kursy i szkolenia ze wszystkich dziedzin sztuki wzbogacające ofertę zagospodarowania wolnego czasu,
- przedsięwzięcia edukacyjne przeciwdziałające wykluczeniu społecznemu i patologiom, szczególnie wśród dzieci i młodzieży oraz zwiększające dostęp do uczestnictwa w kulturze osobom niepełnosprawnym,
- konkursy, koncerty, przeglądy, festiwale, wystawy popularyzujące osiągnięcia twórców nieprofesjonalnych, w tym szczególnie dzieci i młodzieży,
- szkolenia i warsztaty służące doskonaleniu zawodowemu z zakresu wiedzy o sztuce i kulturze, skierowane do nauczycieli, bibliotekarzy, instruktorów, animatorów kultury.

Planuje się realizację projektów:

- organizacja cyklu koncertów promujących lokalne zespoły,
- organizacja szkolenia dla nauczycieli i bibliotekarzy z zakresu sztuki i kultury,
- opracowanie kalendarza imprez odbywających się w gminach na całym obszarze LGD.

Priorytet 2. Ochrona dziedzictwa kultury ludowej

Rodzaje kwalifikujących się zadań:

- seminaria i konferencje poświęcone kulturze ludowej,;
- warsztaty, kursy, szkolenia, szczególnie w formie tzw. „szkół tradycji” służących przekazywaniu umiejętności i tradycji,
- zakupy dóbr służących kultywowaniu lokalnych i regionalnych tradycji, tworzenie kolekcji sztuki ludowej,
- wystawy, konkursy, przeglądy i festiwale służące popularyzacji twórczości ludowej,
- działania służące ochronie krajobrazu kulturowego wsi oraz, zachowaniu architektury regionalnej, tradycji, zwyczajów,
- działania na rzecz podtrzymywania i popularyzacji gwar regionów etnograficznych.

Planuje się realizację projektów:

- organizacja warsztatów z zakresu nauki, a tym samym zachowania gwary warmińskiej,
- inwentaryzacja miejscowości z charakterystyczną zabudową dla wsi warmińskiej,
- organizacja pokazu sztuki ludowej.

Minimalna wnioskowana kwota dofinansowania ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego: 25.000 zł.

- **Program Rozwój inicjatyw lokalnych**

Celem programu jest wyrównywanie różnic w dostępie do kultury, pobudzanie kulturalnych inicjatyw lokalnych oraz stwarzanie na poziomie lokalnym warunków do rozwoju twórczości.

Rodzaje kwalifikujących się zadań:

W ramach programu wspierane będą niskobudżetowe zadania (tj. takie, w których maksymalna wnioskowana dotacja z budżetu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego wynosi 25 000 zł) z zakresu:

- upowszechniania kultury (np. lokalne projekty animacyjne, imprezy i sezony artystyczne),
- edukacji kulturalnej (np. warsztaty artystyczne, projekty edukacyjne, konkursy, plenery artystyczne, zajęcia terapeutyczne i resocjalizacyjne wykorzystujące techniki pracy kulturalnej),
- promocji twórczości (np. wystawy, przeglądy, festiwale, koncerty, spotkania ze sztuką itp.),
- ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego.

Planuje się realizację projektów:

- organizacja warsztatów plastycznych,
- organizacja przeglądu zespołów młodzieżowych,
- organizacja warsztatów cyrkowych.

- **Program Patriotyzm jutra**

Cele programu:

- Podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej i państwowej,
- Promocja świadomości i aktywnej postawy obywatelskiej; pozytywnych wzorów współczesnego obywatelstwa,
- Kształtowanie postaw patriotycznych,
- Nowoczesna edukacja patriotyczna skierowana do młodzieży,
- Wzmacnianie identyfikacji z miejscem pochodzenia i jego dziedzictwem kulturowym, budowanie więzi lokalnych opartych na świadomości wspólnego dziedzictwa kulturowego, jego ochronie i pielęgnowaniu,
- Upowszechnianie wiedzy na temat polskiego doświadczenia historycznego, tradycji narodowej, historii kultury polskiej; prowadzenie badań i zbieranie dokumentacji w tym zakresie,
- Wsparcie dla polityki historycznej państwa.

W ramach programu dofinansowane są zadania, w których maksymalna kwota dofinansowania wynosi 150 000 zł z zakresu:

- programy edukacyjne i projekty multimedialne:
 - projekty edukacyjne dla uczniów i nauczycieli (w szczególności: warsztaty, wystawy, konkursy, działania artystyczne),
 - akcje społeczne i wydarzenia kulturalne,
 - gry komputerowe, audycje radiowe, projekty multimedialne, filmowe spełniające cele programu,
 - organizacja „lekcji żywej historii” (poprzez wycieczki do historycznie ważnych miejsc dla Polaków, atrakcyjne spotkania z badaczami historii, uczestnikami wydarzeń historycznych, współpracę z ośrodkami upowszechniającymi wiedzę historyczną, wykorzystywanie materiałów multimedialnych w przekazywaniu wiedzy historycznej);
- programy badawcze i wydawnicze:
 - programy badawcze i dokumentacyjne z zakresu historii, historii kultury oraz badania z zakresu świadomości obywatelskiej, kulturowej i historycznej Polaków; upowszechnianie ich wyników – konferencje i seminaria,
 - wydawnictwa (w szczególności: książki, albumy, komiksy) spełniające cele programu;
- rekonstrukcje historyczne:
 - organizacja rekonstrukcji historycznych (bitwy, turnieje rycerskie i inne) na wysokim poziomie merytorycznym i edukacyjnym odwołujących się do lokalnych tradycji i historii danego miejsca, adresowanych do szerokiej publiczności.

Planuje się realizację projektów:

- organizacja cyklu wycieczek „Poznaj swój kraj” dla najlepszych uczniów,
- opracowanie, druk i dystrybucja materiałów promocyjnych – foldery, ulotki, mapki, pocztówki – widokówki, wydania albumowe dotyczące zabytków świeckich i sakralnych (kościół, kapliczki, krzyże, cmentarze).

- **Program Dziedzictwo kulturowe**

Celami częściowymi programu są:

- Ochrona i zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego,
- Wyrównywanie dostępu do dóbr i usług kultury poprzez udostępnianie w internecie dorobku kulturowego i naukowego,
- Zwiększanie narodowego zasobu dziedzictwa kulturowego (w tym dziedzictwa archeologicznego),
- Konserwacja i rewaloryzacja zabytków,
- Zwiększanie roli zabytków i muzealiów w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych,
- Poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w zakresie ochrony zabytków i ich dokumentacji,
- Zabezpieczanie zabytków, muzealiów i archiwaliów przed skutkami klęsk żywiołowych, kradzieżami i nielegalnym wywozem za granicę oraz na wypadek sytuacji kryzysowych,
- Udostępnianie zabytków na cele publiczne.

Cele programu realizowane będą poprzez 6 priorytetów:

Priorytet 2. Rozwój instytucji muzealnych

Rodzaje kwalifikujących się zadań:

- organizacja czasowych wystaw muzealnych, wraz z drukiem katalogu,
- wspieranie działalności edukacyjnej prowadzonej przez muzea (np. konkursy, warsztaty, lekcje muzealne, itp.),
- organizacja konferencji, seminariów i innych spotkań mających na celu wymianę opinii i doświadczeń z zakresu muzealnictwa, archiwistyki i ochrony zabytków oraz dofinansowanie wydawnictw pokonferencyjnych.

Minimalna wnioskowana kwota dofinansowania ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego wynosi co najmniej 25 000 zł, a w przypadku zakupów dzieł sztuki – co najmniej 10.000 zł;

Planuje się realizację projektów:

- projekty z zakresu konserwacji i zabezpieczenia przed kradieżą i zniszczeniem ruchomych obiektów dziedzictwa kulturowego.

Priorytet 4. Ochrona zabytków archeologicznych

Rodzaje kwalifikujących się zadań (projekty realizowane bez udziału środków europejskich):

- inwentaryzacja zabytków archeologicznych,
- badanie, dokumentowanie, opracowanie wyników ratowniczych badań zabytków archeologicznych, których zagrożenie nie wynika bezpośrednio z planowanych prac inwestycyjnych,
- rewitalizacja, rewaloryzacja, konserwacja, renowacja, modernizacja i adaptacja na cele publiczne nieruchomości zabytków archeologicznych o własnej formie krajobrazowej,
- konserwacja ruchomych zabytków archeologicznych,
- zabezpieczanie zabytków archeologicznych przed zagrożeniami naturalnymi,

- ochrona zabytków archeologicznych na wypadek eksploracji rabunkowej,
- opracowanie i publikowanie wyników badań archeologicznych.

Wysokość wnioskowanej kwoty ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego - minimalna kwota wynosi 25.000 zł.

Planuje się realizację projektów:

- inwentaryzacja zabytków archeologicznych,
- organizacja badań archeologicznych,
- wydanie publikacji dotyczącej zabytków archeologicznych z terenu LGD.

Priorytet 6. Ochrona zabytkowych cmentarzy

Działania planowane do przeprowadzenia na cmentarzach wpisanych do rejestru zabytków, z wyłączeniem grobów i cmentarzy wojennych, polegające na wykonaniu prac:

- konserwatorskich i restauratorskich przy zabytkowych budowlach grobowych i zabytkowych nagrobkach,
- pielęgnacyjnych dotyczących zieleni,
- związanych z renowacją infrastruktury cmentarnej,
- dokumentacyjnych.

Planuje się realizację projektów:

- konserwacja cmentarzy na terenie LGD.

Powyższe działania posiadają komplementarny charakter w stosunku do tych zaplanowanych w ramach LSR. Są ich uzupełnieniem oraz przyczyniają się do kompleksowego, zrównoważonego rozwoju obszaru LGD.

Mechanizmy zabezpieczające przed nakładaniem się pomocy w ramach PROW i innych programów

Sposób finansowania poszczególnych osób zatrudnionych w LGD zapobiegający podwójnemu finansowaniu

W celu przejrzystego finansowania osób zatrudnionych w LGD będzie prowadzona lista pracowników LGD z podaniem numeru ich umowy o pracę, wymiaru etatu i programu, z którego jest finansowana. Dodatkowo podane będą zadania i obowiązki wykonywane przez określoną osobę oraz kwota wynagrodzenia pochodząca ze środków danego programu. Każdorazowo przy naborze na wolne stanowisko będzie weryfikowane przez Zarząd, czy pracownik nie pracuje już w LGD, a jeśli tak, to w jakim wymiarze czasu pracy. Wszystkie osoby pracujące w LGD będą zobowiązane do skrupulatnego prowadzenia list obecności oraz kart czasu pracy oddzielnie do każdego programu (stanowią one dokument księgowy, na podstawie którego wypłacane są wynagrodzenia - są dowodem poniesienia kosztów, dodatkowo zgodnie z wytycznymi do konkretnego programu na tych dokumentach muszą być w sposób trwały umieszczone informacje o tym, z którego programu te koszty zostały pokryte). W przypadku osób zaangażowanych jednocześnie w realizację dwóch lub więcej programów osoby te będą musiały we wspomnianych dokumentach wykazać, jakie

obowiązki i w jakim czasie wykonywały oraz czuwać nad tym, żeby godziny pracy były zgodne z umową o pracę dotyczącą danego programu.

W celu efektywnego wykonywania obowiązków wskazane jest, aby żadna osoba w LGD nie była zatrudniona na więcej niż 1 etat pracy. Ostatecznie łączny wymiar czasu pracy nie może przekroczyć wielkości maksymalnych dopuszczonych w Kodeksie Pracy.

Takie proste i jasne reguły finansowania osób zatrudnionych w LGD zdecydowanie zapobiegną podwójnemu finansowaniu stanowisk.

Mechanizmy uniemożliwiające realizację podobnych operacji z dwóch różnych źródeł

W celu uniemożliwienia realizacji podobnej operacji (tego samego projektu opatrzonego inną nazwą) będzie prowadzona skrupulatna ewidencja wszystkich składanych w biurze LGD pod unikatowym numerem i autoryzowany podpisem Prezesa. Na liście będą znajdowały się podstawowe informacje, takie jak: data złożenia wniosku, do jakiej instytucji i jakiego programu został złożony, tytuł, czego dotyczy.

Oczywistym faktem jest, że każdy projekt będzie posiadał oddzielne konto bankowe (lub subkonto) do obsługi finansowej oraz wyznaczonego kierownika projektu/koordynatora odpowiedzialnego za prawidłową realizację projektu i wydatkowanie środków z danego programu. Do realizacji konkretnego projektu będzie tworzony zespół/kadra zarządzająca projektem, której zadaniem będzie wykonywanie poszczególnych zadań/procesów składających się na całość projektu. Będą oni odpowiedzialni przed kierownikiem/koordynatorem danego projektu, natomiast on będzie odpowiadał przed Zarządem LGD. W celu skutecznego zarządzania wszystkimi projektami realizowanymi przez LGD przynajmniej raz w miesiącu będzie organizowane spotkanie kierowników/koordynatorów z Zarządem LGD w celu przedstawienia postępów w realizacji projektów i wynikłych ewentualnych problemów. Podobne spotkania będą też organizowane w poszczególnych projektach.

Dzięki temu w LGD będzie istniała przejrzysta sytuacja odnośnie wszystkich realizowanych projektów oraz źródeł ich finansowania, co z pewnością uniemożliwi nakładanie się pomocy w ramach różnych programów.

16. Przewidywany wpływ realizacji LSR na rozwój regionu i obszarów wiejskich

Opis wpływu LSR na rozwój obszaru objętego strategią można sporządzić odwołując się do celów szczegółowych, przedsięwzięć i wskaźników podanych we wcześniejszych częściach niniejszego dokumentu. Wdrażanie strategii może przyczynić się do rozwoju obszaru objętego strategią i poprawy sytuacji w dziedzinach opisanych poniżej. W odniesieniu do każdej dziedziny podano parametry i wskaźniki, za pomocą których będzie można określić przewidywaną zmianę sytuacji spowodowaną realizacją lokalnej strategii rozwoju.

Cel ogólny 1 – Efektywne wykorzystanie potencjału obszarów wiejskich i poprawa jakości życia na tych obszarach – w tej sferze podejście Leader stwarza możliwości poprawy infrastruktury sportowo - rekreacyjnej, wytyczenia tras turystycznych, odnowę miejsc i obiektów stanowiących atrakcję turystyczną, a także promocję obszaru, poprawę stanu i wyposażenia świetlic wiejskich, zwiększenie dostępu do Internetu, różnicowania działalności gospodarczej, odnawiania miejsc i obiektów stanowiących dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze, wzbogacania oferty dla mieszkańców w zakresie spędzania wolnego czasu i rozwijania zainteresowań artystycznych, kulturalnych i sportowych.

Pozytywny wpływ na rozwój całego regionu w wyniku realizacji wyżej przedstawionego celu przejawiać się będzie m.in. poprzez:

- wzrost ruchu turystycznego,
- zwiększenie liczby miejsc pracy,
- wzrost liczby mikroprzedsiębiorstw,
- zwiększenie dochodów gospodarstw domowych ze źródeł pozarolniczych,
- spadek bezrobocia,
- wzrost dochodu podatkowego gmin,
- wzrost dochodów z turystyki.

Cel ogólny 2 - Budowa kapitału społecznego na obszarach wiejskich - realizowany poprzez efektywne zarządzanie oraz sprawne i efektywne prace lokalnych grup działania, poprawę skuteczności zarządzania lokalnymi zasobami, ich waloryzację oraz doskonalenie zawodowe osób uczestniczących w realizacji lokalnych strategii rozwoju.

Pozytywny wpływ na rozwój całego regionu w wyniku realizacji wyżej przedstawionego celu przejawiać się będzie m.in. poprzez:

- podnoszenie kwalifikacji mieszkańców regionu,
- zwiększenie dochodów gospodarstw domowych ze źródeł pozarolniczych,
- wzrost dochodów z turystyki,
- wzrost ruchu turystycznego,
- zwiększenie liczby miejsc pracy,
- wzrost liczby mikroprzedsiębiorstw,
- spadek bezrobocia,
- wzrost dochodu podatkowego gmin.

Cel ogólny 3 - Rozwój współpracy w regionie i współpracy międzyregionalnej - przejawiający się m.in. tworzeniem sieci współpracy i podejmowaniem wspólnych przedsięwzięć oraz większą aktywnością obywatelską.

Pozytywny wpływ na rozwój całego regionu w wyniku realizacji wyżej przedstawionego celu przejawiać się będzie m.in. poprzez:

- promocję regionu w kraju i zagranicą,
- wzrost ruchu turystycznego,
- zwiększenie dochodów gospodarstw domowych ze źródeł pozarolniczych;
- wzrost dochodów z turystyki.

17. Informacja o załącznikach

Lp.	Nazwa załącznika
1	Protokół z przeprowadzonej procedury rekrutacyjnej na stanowisko pracy w biurze Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia”
2	Regulamin Rady Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia”
3	Wniosek o zatrudnienie pracownika
4	Ogłoszenie rozpoczęcia procedury rekrutacyjnej
5	Procedura rekrutacji pracowników biura Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia”
6	Opisy stanowisk pracy i profilu wymagań kwalifikacyjnych w LGD Stowarzyszenie „Południowa Warmia”
7	Warunki techniczne i lokalowe biura LGD
8	Procedura postępowania w sytuacji wystąpienia trudności w zatrudnieniu pracowników biura Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia”
9	Pismo dotyczące pozytywnej oceny Wopp przez Radę LGD
10	Pismo dotyczące niewybrania Wopp przez Radę LGD
11	Dane wszystkich członków organu decyzyjnego LGD
12	Deklaracja bezstronności i poufności
13	Lista złożonych projektów w Biurze Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia”
14	Lista operacji niewybranych do dofinansowania, w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Południowa Warmia”
15	Członkowie Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenie „Południowa Warmia”
16	Lista operacji wybranych do dofinansowania, w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju LGD "Południowa Warmia"
16a	Karta oceny zgodności operacji z LSR
16b	Karta oceny operacji według lokalnych kryteriów LGD „Południowa Warmia” Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej
16c	Karta oceny operacji według lokalnych kryteriów LGD „Południowa Warmia” Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw.
16d	Karta oceny operacji według lokalnych kryteriów LGD „Południowa Warmia” Odnowa i rozwój wsi
16e	Karta oceny operacji według lokalnych kryteriów LGD „Południowa Warmia” Małe projekty
17	Doświadczenie członków albo partnerów LGD w zakresie realizacji projektów
18	Lista kandydatów spełniających wymagania formalne
19	Informacja o wynikach naboru
20	Wskaźniki realizacji LSR